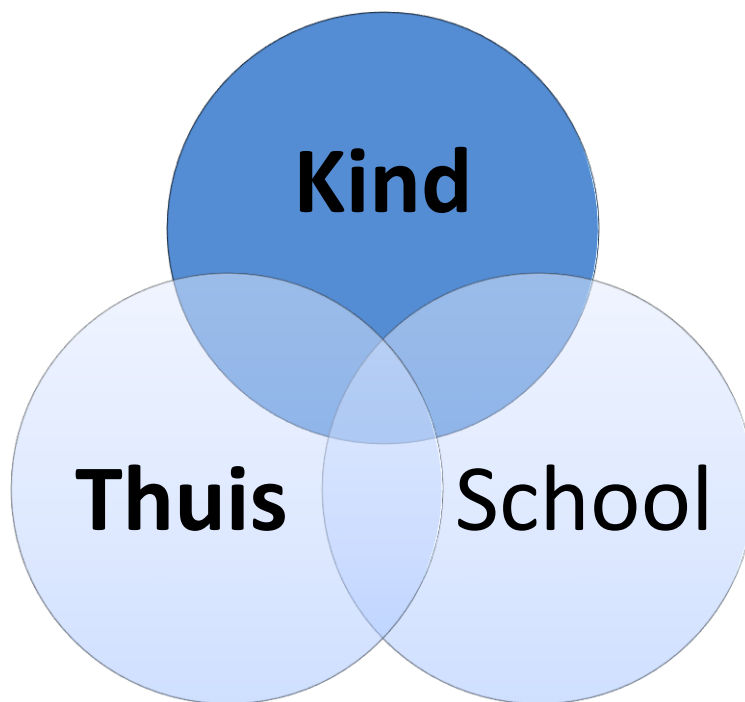

‘Aansluiten bij het meerbegaafde kind: thuis en op school’

Onderdeel van complementair onderzoek naar plusleerlingen op OBS de Wilgenstam met de dynamische driehoek als uitgangspunt

Afstudeerscriptie
Desi Wolfs
0835772

In opdracht van
OBS de Wilgenstam
Hogeschool Rotterdam

Titelpagina

Titel: Aansluiten bij het meerbegaafde kind: thuis en op school.
Onderwerp: Onderwijs aan hoog- en meerbegaafde kinderen in de vorm van een plusklas en het contact met de ouders van deze kinderen.

Studentgegevens

Naam: Desi Wolfs
Studentnummer: 0835772
Email: desi.w@live.nl

Praktijkorganisatie

Organisatie: OBS de Wilgenstam
Opdrachtgever: Peter Bergen (directeur)
Werkbegeleider: Carla Kleinjan (intern begeleider)
Email: carlakleinjan@wilgenstam.nl

Opleidingsinstituut

Hogeschool: Hogeschool Rotterdam
Instituut: Instituut Sociale Opleidingen (ISO)
Opleiding: Pedagogiek
Opdracht: Afstudeerscriptie HBO Pedagogiek

Afstudeerbegeleiding

Eerste beoordelaar: Gusta Bouwman
Email: gusta@2bfree.org
Tweede beoordelaar: Astrid Delleman
Email: a.j.delleman@hr.nl

Voorwoord

Voor u ligt een scriptie die het resultaat is van een onderzoek dat gedaan is op OBS de Wilgenstam te Rotterdam. Met deze scriptie rond ik de opleiding HBO Pedagogiek af aan de Hogeschool Rotterdam. Anderzijds is dit onderzoek uitgevoerd omdat er vanuit OBS de Wilgenstam de behoefte was aan een onderzoek naar de bovenlaag van haar zorgleerlingen, leerlingen die bovenmatig presteren. Leerlingen van OBS de Wilgenstam die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling en meer uitdaging kunnen gebruiken gaan sinds januari (bovenbouw) en april (onderbouw) 2014 een dagdeel in de week naar de plusklas. Het onderzoek heeft zich gericht op de ervaringen en belevingen rondom de plusklas. Daarbij is er specifiek aandacht besteed aan de pedagogische en didactische behoeften van de kinderen en de ondersteuningsbehoeften van de ouders van deze kinderen.

Gedurende het onderzoek zijn er uiteraard aspecten geweest waar ik moeite mee had. Zo was het vaak lastig om afspraken te maken met diverse personen. Iedereen heeft een volle agenda en vragenlijsten en interviews afnemen kost best veel tijd. Daarnaast heb ik gemerkt dat ik het af en toe moeilijk vond om een goede balans te vinden tussen afstuderen en modules van school. Ik wilde graag zoveel mogelijk tijd besteden aan het afstuderen waardoor de modules voor school zo nu en dan vergeten werden.

Mijn dank gaat allereerst uit naar de intern begeleider van de Wilgenstam, Carla Kleinjan. Zij heeft sinds februari iedere twee weken tijd voor mij vrij gemaakt om de stand van zaken te bespreken, feedback te geven en mij waar nodig erg gemotiveerd. Daarnaast wil ik Gusta Bouwman, mijn begeleider vanuit school, bedanken. Zij heeft mij gedurende het onderzoek feedback gegeven waardoor ik van begin tot eind meer diepgang in mijn onderzoek heb kunnen brengen. Daarbij wil ik Peter Bergen, de directeur van OBS de Wilgenstam bedanken voor de gelegenheid tot afstuderen. Tot slot wil ik medestudent Chloe Jasperse bedanken voor de prettige samenwerking gedurende het onderzoek.

Ik wens u veel plezier met het lezen van deze scriptie.

Desi Wolfs
(handtekening)

Juni, 2014

Summary

The goal of this research was to find out what the pedagogical and didactic needs are of children who are highly intellectually developed. In addition we've looked into the supporting needs of the parents of these children and in both cases how OBS de Wilgenstam supplies these needs. *"To what extent does OBS de Wilgenstam meet the requirements, through the use of the plus class, of the pedagogical and didactic needs of the children who are highly intellectually developed and to what extent does this fit with the needs of the parents and their children?"* The above main research question has been answered from a literature and practice point of view by literature study, child question lists, parent question lists and interviews at other schools with a plus class. The research showed that the needs of the students in the plus class largely match the needs as the literature describes it. Also according to the plus class teachers and the parents the children have these needs. The needs that have come forward vary from a social level to an emotional and cognitive level. Concerning the social level it is clear that the students have the need for contact with equally minded, that they want to learn to socialize with other students and that they have the need for clear rules and agreements. On an emotional level the students have the need to gain confidence, to cope with failing and stress and the need to be seen. Finally on a cognitive level the students have the need for complex assignments, brief instructions and to learn how to cope with feedback. The research showed that most of the needs of the students gets supplied sufficiently, however this does not count for all of the gifted students. On the following levels some of the students gets supported inefficiently; complex assignments, instructions, coping with stress, showing initiative and learning how to learn. Concerning the supporting needs of the parents it has become clear that they are in need of insight and experiences and tips from the school, focused on their highly developed children. Currently these needs are not supported enough by OBS the Wilgenstam. For this reason several recommendations have been written: a format for an introduction interview, information for the parents, frequent feedback and more contact between the parents. Several of these recommendations have been developed into a professional product.

Samenvatting

Het doel van dit onderzoek was erachter komen wat de pedagogische en didactische behoeften zijn van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. Daarbij erachter komen wat de ondersteuningsbehoeften zijn van de ouders van deze kinderen en in beide gevallen de aansluiting van OBS de Wilgenstam daarop. *"In hoeverre voldoet OBS de Wilgenstam, door inzet van de plusklas, aan de pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling en in hoeverre sluit dit volgens de betrokken ouders aan op hun ondersteuningsbehoeften en de behoeften van hun kinderen?"* Bovenstaande onderzoeksvraag is zowel vanuit de literatuur als vanuit de praktijk beantwoord door middel van literatuurstudie, kindvragenlijsten, oudervragenlijsten en vragenlijsten en interviews met plusklasleerkrachten. Wat betreft de behoeften van de leerlingen uit de plusklas is gebleken dat deze grotendeels overeenkomt met de behoeften zoals de literatuur deze beschrijft. Ook volgens de plusklasleerkrachten en de ouders hebben de kinderen deze behoeften. De behoeften die naar voren zijn gekomen variëren van het sociale vlak tot het emotionele en het cognitieve vlak. Wat betreft het sociale gebied is naar voren gekomen dat de leerlingen behoeften hebben aan contact met gelijkgestemden en willen leren omgaan met anderen maar ook behoefte hebben aan duidelijke regels en afspraken. Op emotioneel gebied hebben de leerlingen behoefte aan het krijgen van zelfvertrouwen, het leren omgaan met falen/stress en behoefte om gezien te worden. Tot slot op cognitief gebied hebben leerlingen behoefte aan complexe opdrachten, een korte instructie en het leren omgaan met feedback. Er is gebleken dat er in grote mate wordt aangesloten bij de behoeften van de leerlingen. Toch geldt dit niet voor alle leerlingen. Op de volgende gebieden missen een aantal leerlingen aansluiting; complexiteit opdrachten, instructie, leren omgaan met stress, tonen van initiatief en leren-leren. Wat betreft de ondersteuningsbehoeften van ouders is duidelijk geworden dat zij behoefte hebben aan inzicht en ervaringen en tips vanuit school als het gaat om de ontwikkelingsvoorsprong van hun kind. Dit wordt momenteel gemist. Daarom zijn er diverse aanbevelingen geschreven, namelijk: een intakegesprek houden met de betrokken partijen, informatie voor ouders, een frequentere terugkoppeling en contact met gelijkgestemden. Een aantal van deze aanbevelingen zijn ontwikkeld tot beroepsproduct.

Inhoudsopgave

Titelpagina.....	2
Voorwoord	3
Summary	4
Samenvatting	4
Inleiding.....	7
Deel 1 Achtergrondinformatie	8
1.1 Situatie- en probleemanalyse	8
1.1.1. De aanleiding	8
1.1.2. Maatschappelijke relevantie.....	9
1.1.3. Relevantie voor de opdrachtgever en het beroep.....	9
1.2 Het praktijkprobleem	9
1.3 Het onderzoeksdoel en de onderzoeksvraag.....	11
1.4 Onderzoeksaanpak.....	12
1.4.1. Onderzoeksbenadering.....	12
1.4.2. Onderzoekstype	12
1.4.3. Databronnen en dataverzamelingstechnieken.....	12
1.4.4. Methode van dataverwerking.....	13
1.4.5. Validiteit, betrouwbaarheid en bruikbaarheid	14
Deel 2 Theoretisch kader en resultaten uit het praktijkonderzoek.....	15
2.1 Theoretische kader	15
Definitie van hoogbegaafdheid.....	15
Theorieën met betrekking tot hoogbegaafdheid	16
Internationaal perspectief met betrekking tot hoogbegaafdheid.....	17
Verrijkingsonderwijs in de vorm van een plusklas.....	18
Behoeften van kinderen in het onderwijs	19
Kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling.....	21
Ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling.....	22
Contact tussen ouders en school	23
Samenvatting theoretisch kader.....	24
2.2 Resultaten praktijkonderzoek.....	25
De pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling.....	26
Samenvattend de pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling.....	27
De aansluiting van OBS de Wilgenstam op de pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling	27

Samenvattend de aansluiting van OBS de Wilgenstam op de pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling	30
De pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling volgens ouders en aansluiting van OBS de Wilgenstam daarop Tabel 7.....	30
Samenvattend de pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling volgens ouders en aansluiting van OBS de Wilgenstam daarop	32
De ondersteuningsbehoeften van de ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling.....	32
Samenvattend de ondersteuningsbehoeften van de ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling.....	34
Aansluiting van OBS de Wilgenstam op de ondersteuningsbehoeften van de ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling Tabel 9	34
Samenvattend de aansluiting van OBS de Wilgenstam op de ondersteuningsbehoeften van de ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling	36
Deel 3 Conclusie.....	37
Deel 4 Aanbevelingen	39
Deel 5 Discussie.....	41
Literatuurlijst.....	43
Bijlagen.....	45
Bijlage 1 Brief aan ouder(s)/verzorger(s) van plusklasleerlingen	45
Bijlage 1.1 vragenlijst 1 kinderen plusklas	46
Bijlage 1.2 resultaten vragenlijst 1 kinderen plusklas.....	48
Bijlage 1.3 Toelichting resultaten vragenlijst 1	51
Bijlage 2.1 vragenlijst 2 kinderen plusklas	53
Bijlage 2.2 resultaten vragenlijst 2 kinderen plusklas.....	55
Bijlage 2.3 Toelichting resultaten vragenlijst 2	58
Bijlage 3.1 vragenlijst ouders	59
Bijlage 3.2 resultaten vragenlijst ouders	62
Bijlage 3.3 Toelichting resultaten vragenlijst ouders.....	64
Bijlage 4.1 Vragenlijst plusklasleerkrachten van andere basisscholen	68
Bijlage 4.2 Codeboom interviews andere scholen.....	69
Bijlage 5.1 Vragenlijst plusklasleerkrachten OBS de Wilgenstam.....	73
Bijlage 5.2 Codeboom vragenlijst plusklasleerkrachten OBS de Wilgenstam	74
Bijlage 6.1 de behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling	75

Inleiding

Deze scriptie is geschreven ter afsluiting van het onderzoek dat is uitgevoerd op OBS de Wilgenstam gedurende het schooljaar 2013-2014. Dit onderzoek gaat over kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. De leerlingen van OBS de Wilgenstam die op minimaal twee reguliere vakken A of A+ scoren nemen deel aan de plusklas. In dit onderzoek zijn dit dan ook de kinderen die bedoeld worden met kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. Er wordt niet gesproken over hoogbegaafdheid omdat OBS de Wilgenstam niet per definitie kinderen die gediagnosticeerd zijn op hoogbegaafdheid in de plusklas plaatst. Er is onderzocht wat de pedagogische en didactische behoeften zijn van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling en in hoeverre OBS de Wilgenstam daarop aansluit. Pedagogische behoeften hebben betrekking op de ontwikkeling en opvoeding van kinderen. Hoe kunnen ouders, leerkrachten en andere opvoeders kinderen grootbrengen. De didactische behoeften gaan over het aanleren van kennis, vaardigheden en attitudes (lerenprimair, n.d.). Daarnaast is er specifiek aandacht geweest voor de ondersteuningsbehoeften van de ouders van deze kinderen en in hoeverre OBS de Wilgenstam daarop aansluit. Gedurende het onderzoek heeft er een onderzoeksvraag centraal gestaan. De onderzoeksvraag luidt:

“In hoeverre voldoet OBS de Wilgenstam, door inzet van de plusklas, aan de pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling en in hoeverre sluit dit volgens de betrokken ouders aan op hun behoeften en die van hun kinderen?”

Deze onderzoeksvraag is leidend geweest. De resultaten die zijn voortgekomen uit het praktijkonderzoek hebben geresulteerd in een conclusie met als gevolg aanbevelingen en beroepsproducten voor de organisatie die een bijdrage leveren aan de behoefte van de organisatie.

In deel één van deze scriptie is de achtergrondinformatie rondom dit onderzoek te vinden. In deel twee is zowel het theoretisch kader te vinden als de resultaten uit de praktijk. In deel drie is de conclusie beschreven en daarop aansluiten is in deel vier is de aanbevelingen te vinden. Ten slotte wordt er afgesloten met deel vijf, de discussie.

Deel 1 Achtergrondinformatie

1.1 Situatie- en probleemanalyse

Het afstudeeronderzoek is uitgevoerd in opdracht van OBS de Wilgenstam. Deze openbare basisschool voor primair onderwijs staat in Rotterdam Schiebroek en heeft twee locaties, de Meidoornsingel en de Wilgenlei. De Wilgenstam hecht veel waarde aan de begrippen rust, structuur, betrokkenheid, duidelijkheid en innovatie. Deze begrippen kennen ieder hun eigen uitwerking. Variërend van positief geformuleerde regels tot een duidelijke dagindeling in de klas. Er wordt vanaf de eerste groep al aandacht besteed aan zelfstandigheid. OBS de Wilgenstam gaat ervan uit dat opvoeden samen gedaan moet worden. De school vindt goed contact met ouders dan ook belangrijk en staat open voor de mening en de visie van de ouders (Wilgenstam, n.d.).

Gedurende het onderzoek is er voornamelijk samengewerkt met de directeur en de intern begeleider van OBS de Wilgenstam. De directeur van de school, Peter Bergen, was de opdrachtgever. Carla Kleinjan, de intern begeleider, heeft gefungeerd als werkbegeleider gedurende het afstudeeronderzoek. Tot slot was er veel contact met de ouders, de kinderen en de leerkrachten van de Wilgenstam. Dit contact bestond uit het verkrijgen van informatie. De onderzoeksactiviteiten vonden dan ook plaats op de school.

Het afstudeeronderzoek is gericht op de leerlingen van OBS de Wilgenstam die extra zorg nodig hebben. De aandacht gaat vaak enkel uit naar leerlingen die onder het gemiddelde functioneren. De categorie leerlingen die afwijkt naar boven en uitstijgt boven het gemiddelde die krijgt niet de aandacht die het ook nodig kan hebben (Ploeg, 2011). Dit onderzoek heeft zich specifiek gericht op de groep die boven het gemiddelde presteert, meerbegaafde leerlingen, leerlingen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. Dit zijn dus de kinderen die het goed doen op school en die meer uitdaging kunnen gebruiken. Deze leerlingen worden vaak hoogbegaafd genoemd. Dit begrip is echter niet allesomvattend. Gedurende het onderzoek is er gesproken over kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. Er is onderzoek gedaan naar de pedagogische en didactische behoeften van de kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling en de ondersteuningsbehoeften van de ouders van deze kinderen. Daarbij is er specifiek aandacht geweest voor de aansluiting van OBS de Wilgenstam hierop.

1.1.1. De aanleiding

In mei 2013 is OBS de Wilgenstam benaderd. Tijdens een eerste gesprek werd duidelijk dat er door middel van een complementair onderzoek afgestudeerd mocht worden op de Wilgenstam. Er zijn diverse onderwerpen besproken. In dat gesprek is de conclusie gekomen dat er een onderzoek zou komen gericht op kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. Oftewel de bovenlaag van de zorgleerlingen van OBS de Wilgenstam. Vanaf januari 2014 is de school gestart met een plusklas voor kinderen die op minimaal twee reguliere vakken A of A+ scoren. Er zijn veertien leerlingen uit de groepen zes, zeven en acht in de plusklas gekomen. Daarnaast zijn er vanaf april tweeëntwintig leerlingen uit groep vier en vijf ook in plusklassen gekomen. Zowel in de plusklas als tijdens dit onderzoek werden deze kinderen leerlingen genoemd die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. Het onderzoek dat is gedaan gaat over de pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling en de ondersteuningsbehoeften van de ouders van deze kinderen. Dit onderzoek heeft zich gericht op zowel de kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling als op de ondersteuningsbehoeften van hun ouders. Medestudent Chloe Jasperse heeft onderzoek gedaan naar de kinderen en de school/leerkrachten. Door de verschillende invalshoeken te combineren is er een zo compleet mogelijk beeld ontstaan dat te plaatsen is in de dynamische driehoek. Kind, school en ouders worden hierbij in deze driehoek geplaatst. In de driehoek vinden processen plaats die veel invloed hebben op het leven en leren van het kind. Het kind krijgt in deze situatie de mogelijkheden om te groeien en zich te ontwikkelen. Als de verhoudingen tussen kind, ouder en school in balans zijn, zijn er optimale groeimogelijkheden voor het kind.

1.1.2. Maatschappelijke relevantie

‘Hoogbegaafdheid’ en ‘ontwikkeling van talenten’ komen maatschappelijk en wetenschappelijk steeds meer in de belangstelling. Zowel binnen als buiten het onderwijs neemt de aandacht voor hoogbegaafde of anderszins getalenteerde leerlingen toe (Driessen, Mooij & Doesborgh, 2007). OBS de Wilgenstam als organisatie moet voortdurend inspelen op veranderende omstandigheden. Dit om de kwaliteit van de school te verbeteren. Een onderzoek naar het aanbod van OBS de Wilgenstam aan kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling, in de vorm van een plusklas, kan de school helpen de kwaliteit van dit aanbod te verbeteren.

1.1.3. Relevantie voor de opdrachtgever en het beroep

Naar aanleiding van diverse gesprekken in mei 2013 met zowel de directeur als de intern begeleider van de school is naar voren gekomen dat dit onderzoek relevant is omdat de school als organisatie gestart is met een plusklas. Met het starten van de plusklas probeert OBS de Wilgenstam in te spelen op de behoefte van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. Dit afstudeeronderzoek is relevant omdat een onderzoek naar het aanbod van OBS de Wilgenstam aan kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling de school kan helpen om de kwaliteit van dit aanbod te verbeteren. De relevantie wordt vergroot omdat er met dit onderzoek aandacht besteed wordt aan alle belangrijke aspecten voor de school, namelijk: school/leerkrachten, ouders en kind. Omdat dit onderzoek door twee studenten, complementair, uitgevoerd zal worden is het mogelijk dat alle aspecten uitgebreid aan de orde komen.

Dit afstudeeronderzoek is relevant voor het beroep omdat een HBO pedagoog in veel gebieden werkzaam kan zijn. Denk aan opvoedingsondersteuning, jeugdzorg, onderwijs etc. Dit afstudeeronderzoek vindt plaats in het onderwijs maar heeft in grote mate te maken met opvoeding gezien het feit dat het zich richt op zowel kinderen als hun ouders. De pedagogische en didactische behoeften van de kinderen en de ondersteuningsbehoeften van de ouders zullen onderzocht worden. Dit om de kinderen zo optimaal mogelijk te kunnen laten ontwikkelen zowel thuis als op school. Ook daarom is dit onderzoek relevant voor het beroep. Tot slot is een goede verhouding tussen school en ouders ontzettend belangrijk. Door middel van het complementaire onderzoek en het gebruik van het begrip ‘dynamische driehoek’ zal dit duidelijk gemaakt worden.

1.2 Het praktijkprobleem

Goed en passend onderwijs is van groot belang voor de ontwikkeling van kinderen. Het samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs heeft besloten dat de scholen in Rotterdam allemaal op eenzelfde manier tot een ondersteuningsprofiel moet komen. Het schoolondersteuningsprofiel is een belangrijk aspect in het proces naar passend onderwijs. OBS de Wilgenstam heeft in samenwerking met diverse andere scholen uit de wijk aandacht besteed aan het schoolondersteuningsprofiel. Dit schoolondersteuningsprofiel is een belangrijke stap in het proces naar Passend Onderwijs (Kooiman & Miedema, 2013). Het starten van een plusklas is een onderdeel van het ondersteuningsprofiel voor meerbegaafde leerlingen.

In een gesprek dat heeft plaats gevonden met werkbegeleider, Carla Kleinjan, op 25 februari 2014 is het basisprofiel van stichting BOOR aan de orde gekomen. In het basisprofiel dat stichting BOOR hanteert wordt naast de gebieden ADHD, dyslexie, leerproblemen, onrust en concentratieproblemen, lichamelijke beperkingen en dyscalculie ook aandacht besteed aan meer- en hoogbegaafdheid. OBS de Wilgenstam wil aan al deze gebieden aandacht besteden en dus ook aan meer- en hoogbegaafdheid. Ondanks dat niet alle kinderen uit de plusklas gediagnosticeerd worden met hoogbegaafdheid, scoren zij wel gemiddeld hoog op de CITO score. Daarbij hebben diverse ouders volgens de directeur van OBS de Wilgenstam aangegeven dat hun kind zich weleens verveelt op school. Een basisschool wil dat aan ieder kind geboden wordt wat het nodig heeft. Niet enkel de kinderen die achterlopen in hun ontwikkeling. Ook hierom heeft OBS de Wilgenstam gekozen voor het opstarten van een plusklas. Uit de groepen zes, zeven en acht zijn er veertien leerlingen een moment in de week in deze plusklas komen. Uit de groepen vier en vijf zijn er tweeëntwintig leerlingen in plusklassen geplaatst. Dit is één dagdeel in de week. De methodiek ‘Pittige Plus Torens’ is aangeschaft om de kinderen te stimuleren en uit te dagen op een aantal gebieden.

De leerlingen komen in aanmerking voor de plusklas als zij op minimaal twee reguliere vakken A of A+ scoren. Deze manier van lesgeven in de vorm van een plusklas is nieuw voor OBS de Wilgenstam.

Bij OBS de Wilgenstam is er de behoefte ontstaan om erachter te komen wat de ervaringen rondom de plusklas zijn. Er is dus onderzocht wat de bevindingen zijn. Wat gaat goed en wat kan beter? Wat wordt er gemist? Deze vragen zijn uiteraard geconcretiseerd. In de vorm van een complementair onderzoek is er aandacht besteed aan de aspecten kind-ouders-school. Deze partijen kunnen worden geplaatst in een driehoek. Van Mulligen, Gieles & Nieuwenbroek (2011) noemen dit de dynamische driehoek. De drie partijen (ouders, kind en school) zijn namelijk altijd in beweging en dit heeft invloed op de ontwikkeling en het leren van een kind. Ouders en school moeten samenwerken als het gaat om het opvoeden en begeleiden van kinderen. Daarin hebben zowel school als ouders hun eigen verantwoordelijkheid. Een kind kan zich optimaal ontwikkelen als deze verantwoordelijkheid in elkaars verlengde liggen (Mulligen, Gieles & Nieuwenbroek, 2011).

OBS de Wilgenstam wil zich blijven ontwikkelen en blijven aansluiten bij haar leerlingen. Ook bij leerlingen die bovenmatig presteren, voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. Dat is de reden van de plusklas. Er zijn diverse belanghebbenden bij dit onderzoek. Allereerst OBS de Wilgenstam als organisatie. Daarnaast de leerkrachten, de leerlingen, de ouders en de overige omgeving. Het onderzoek vindt plaats op OBS de Wilgenstam. Wat dit onderzoek betreft heeft het zich vooral voorgedaan bij ouders en kinderen. De behoefte is ontstaan naar aanleiding van de ontwikkelingen in het onderwijs. Iedere school wil zich ontwikkelen.

In het boek van Breedijk en Nauta (2012) komen hoogbegaafde jongeren aan het woord over hoe het is om hoogbegaafd te zijn. Er wordt aandacht besteed aan hun leven thuis en op school en over hun ervaringen. Hierin komen diverse aspecten aan de orde zoals faalangst, perfectionisme, misdiagnoses en dubbele diagnoses, onderpresteren, depressie, verveling, aanpassingsgedrag en hooggevoeligheid. Allerlei aspecten die mogelijk voor kunnen komen bij hoog- en meerbegaafde personen. Zowel voor school, leerkrachten en ouders maar vooral voor kinderen zelf is het dus van groot belang om aandacht te hebben voor de behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling (Breedijk & Nauta, 2012). Als er enkel wordt gekeken naar het cognitieve aspect zouden diverse probleemkanten, zoals hierboven beschreven, aan de orde kunnen komen. Als het gaat om kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling of hoogbegaafde kinderen is het dus van essentieel belang om naar diverse aspecten te kijken. Niet alleen een bovengemiddeld IQ maar ook de schoolprestaties, het gedrag, de creativiteit en meningen en visies van ouders en school (PONTE, n.d.¹).

Het is van belang dat er ook aandacht is voor de ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. Ouders van hoogbegaafde kinderen of ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling hebben het niet altijd even gemakkelijk (Eureka!, n.d.). Als een kind naar school gaat wordt het voor ouders vaak pas echt duidelijk dat hun kind 'anders' is en daar komt veel bij kijken. De sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind verloopt anders en het temperament van het kind staat vrijwel altijd 'aan'. Dat vraagt om een hoop investering en energie van ouders. Hoe biedt een kind voldoende uitdaging? Hoe houdt een kind gemotiveerd? Hoe moet er omgegaan worden met een hoogbegaafd kind of een kind dat voorloopt in de intellectuele ontwikkeling thuis omgaan? Eerder werden al eventuele gevolgen als faalangst, onderpresteren, perfectionisme etc. genoemd. Om te voorkomen dat een kind in een negatieve situatie als deze terecht komt is het van belang om zeer frequent contact te hebben met school. Ook als het goed gaat met een kind. Daarbij is contact met het kind, in plaats van over het kind, ook heel belangrijk. De verwachtingen van de kinderen moeten uitgesproken worden. Daarbij is het voor ouders soms fijn om te weten dat ze niet de enige zijn met een hoogbegaafd kind of een kind dat voorloopt in de intellectuele ontwikkeling. Daarom zou contact met andere ouders als zeer prettig ervaren kunnen worden (Eureka!, n.d.).

In hoeverre de huidige manier van werken van OBS de Wilgenstam aansluit op de pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling is tijdens dit onderzoek uitgebreid aan de orde gekomen. Als er niet voldoende aansluiting is op de pedagogische en didactische behoeften van kinderen zouden er diverse probleemkanten naar voren kunnen komen. Daarbij is het van belang dat er aandacht is voor de ondersteuningsbehoeften van de ouders omdat het voor ouders soms heel lastig kan zijn om een kind te hebben dat voorloopt in de intellectuele ontwikkeling. Dat kan vragen en soms zelfs problemen met zich meebrengen.

Maatschappelijk gezien kan er een probleem ontstaan omdat OBS de Wilgenstam zich niet op een positieve manier kan onderscheiden. Didactisch gezien ontstaat er een probleem omdat er geen passend onderwijs wordt geboden aan kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling en pedagogisch gezien is er een probleem omdat er, zoals eerder geschreven, sociaal-emotionele problemen kunnen ontstaan bij kinderen. Kinderen kunnen beneden hun niveau gaan presteren en dit heeft uiteraard nadelige gevolgen voor de maatschappij omdat hun toekomstperspectief er zo anders uit kan gaan zien dan nodig. Voor ouders zijn kinderen gewoon hun kinderen. Of ze nou hoogbegaafd zijn of voorlopen in hun ontwikkeling of niet. Wel kan het soms heel lastig zijn om hier op een goede manier mee om te gaan. Eerder werd al beschreven wat het belang is van een goede communicatie tussen school, ouders en kind. Daarnaast is ook al eerder in deze probleemanalyse beschreven hoe het voor ouders kan zijn om een kind te hebben dat voorloopt in de intellectuele ontwikkeling. Als aan deze aspecten geen aandacht besteedt wordt zouden ouders vragen of problemen kunnen gaan ervaren. Zowel voor de school als voor de ouders en de kinderen kunnen er dus diverse probleemkanten geschetst worden als er niet voldoende aangesloten wordt op de pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling en de ondersteuningsbehoeften van de ouders.

1.3 Het onderzoeksdoel en de onderzoeksvraag

Onderzoeksdoel

Erachter komen wat de pedagogische en didactische behoeften zijn van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling en de aansluiting van OBS de Wilgenstam daarop door inzet van de plusklas. Daarbij erachter komen wat de ondersteuningsbehoeften zijn van ouders van kinderen die voorlopen in de intellectuele ontwikkeling en wederom de aansluiting van OBS de Wilgenstam hierop.

Onderzoeksvraag

“In hoeverre voldoet OBS de Wilgenstam, door inzet van de plusklas, aan de pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling en in hoeverre sluit dit volgens de betrokken ouders aan op hun ondersteuningsbehoeften en de behoeften van hun kinderen?”

Deelvragen

1. Wat zijn de pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling?
2. In hoeverre wordt er op OBS de Wilgenstam aangesloten op pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling?
3. Wat zijn volgens de ouders de pedagogische en didactische behoeften van hun kinderen?
 - Hoe sluit OBS de Wilgenstam volgens de ouders aan op de pedagogische en didactische behoeften van hun kinderen?
4. Wat zijn de ondersteuningsbehoeften van ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling?
5. Hoe sluit OBS de Wilgenstam aan op de ondersteuningsbehoeften van de ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling?

1.4 Onderzoeksaanpak

1.4.1. Onderzoeksbenadering

De eerder beschreven onderzoeksvraag is leidend geweest voor het onderzoek en heeft mede bepaald wat voor onderzoeksbenadering er is gebruikt. In dit onderzoek is er gewerkt vanuit de kwalitatieve benadering. Bij kwalitatief onderzoek, ook wel het interpretatieve paradigma genoemd, gaat het om het perspectief, het begrip, of de interpretatie van de onderzochten (Migchelbrink, 2009). Als onderzoeker ligt er taak inzicht te krijgen in hoe mensen de werkelijkheid ervaren. Het veld waarin het onderzoek voornamelijk plaats heeft gevonden is de sociale werkelijkheid, de leefwereld van de betrokkenen. Het contact maken en opbouwen met de betrokkenen is van zeer groot belang (Migchelbrink, 2009). In dit onderzoek is het contact met de kinderen en de ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling dan ook essentieel geweest. Hoe zij de inzet en de betrokkenheid van OBS de Wilgenstam ervaren en beleven is waar dit onderzoek antwoord op heeft gegeven. Daarbij is er gebruik gemaakt van diverse technieken zoals open gesprekken met plusklasleerkrachten van andere scholen en vragenlijsten bij ouders, leerlingen en plusklasleerkrachten van OBS de Wilgenstam. Literatuur en andere kennis is vooral gebruikt als eerste richtingaanwijzers (Migchelbrink, 2009).

1.4.2. Onderzoekstype

Het onderzoek dat op OBS de Wilgenstam plaats heeft gevonden is een inventariserend onderzoek. Bij een inventariserend onderzoek is er behoefte aan informatie over een specifieke situatie (Migchelbrink, 2009). Daarbij is er gekeken naar hoe de situatie er nu uit ziet, hoe het ervaren wordt en wat er eventueel verbeterd kan worden. Een inventariserend onderzoek bestaat volgens Migchelbrink (2009) uit twee subtypen onderzoek, namelijk het algemene inventariserende onderzoek en het behoefteonderzoek. Het is van belang dat er bij behoefteonderzoek zowel gekeken wordt naar de huidige situatie als naar de gewenste situatie. Daarbij moet goed duidelijk worden wat de verschillen zijn tussen de twee situaties en wat er gemist wordt en gewenst is (Migchelbrink, 2009). Het onderzoek dat op OBS de Wilgenstam plaats heeft gevonden is dus inventariserend en specifiek gezien een behoefteonderzoek. Daarbij kwamen de volgende essentiële kenmerken aan de orde: hoe de huidige situatie eruit ziet, wat er wordt gemist in de huidige situatie en wat de gewenste situatie is.

1.4.3. Databronnen en dataverzamelingstechnieken

Tabel 1

Overzicht van gebruikte databronnen en dataverzamelingstechnieken gedurende het onderzoek

Deelvraag 1: Wat zijn de pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling?

Databron	Dataverzamelingstechniek	Toelichting
Literatuur-studie	Inhoudsanalyse	Dataverzameling met behulp van diverse bronnen (brontriangulatie).
Individuele personen	Ondervraging	Vragenlijst met 25 stellingen afgenomen bij 34 van de 36 plusklasleerlingen uit groep 4 t/m 8.

Deelvraag 2: In hoeverre wordt er op OBS de Wilgenstam aangesloten op pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling?

Databron	Dataverzamelingstechniek	Toelichting
Individuele personen	Ondervraging	Vragenlijst met 20 stellingen afgenomen bij 34 van 36 plusklasleerlingen uit groep 4 t/m 8.
		Vragenlijst afgenomen bij de leerkrachten van de plusklas.
		Interview met 2 leerkrachten van andere basisscholen met een plusklas.

Deelvraag 3: Wat zijn volgens de ouders de pedagogische en didactische behoeften van hun kinderen?

3.a. Hoe sluit OBS de Wilgenstam volgens de ouders aan op de pedagogische en didactische behoefte van hun kinderen

Deelvraag 4: Wat zijn de ondersteuningsbehoeften van ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling?

Deelvraag 5: Hoe sluit OBS de Wilgenstam aan op de ondersteuningsbehoeften van de ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling?

Databron	Dataverzamelingsstechniek	Toelichting
Literatuurstudie	Inhoudsanalyse	Dataverzameling met behulp van diverse bronnen (brontriangulatie)
Individuele personen	Ondervraging	Vragenlijst afgenomen bij 26 van de 36 ouders van de plusklasleerlingen. Vragenlijst afgenomen bij de leerkrachten van de plusklas. Interview met 2 leerkrachten van andere basisscholen met een plusklas.

1.4.4. Methode van dataverwerking

Tabel 2

Overzicht van dataverwerking en verwijzing

Onderdeel	Toelichting	Verwijzing
Literatuur	Tijdens het schrijven van het onderzoeksplan heeft er een theoretische verkenning plaatsgevonden. Deze is uitgebreid voorafgaand aan het praktijkonderzoek, zie theoretisch kader in het verslag.	Paragraaf 2.1
Leerlingen uit de plusklas	Vragenlijst 1 is opgesteld om achter de behoeften van de leerlingen uit de plusklas te komen.	Bijlage 1.1 & 2.1
	Vragenlijst 2 is opgesteld om achter de aansluiting op de behoeften te komen.	
	De uitkomsten van de vragenlijsten zijn geturfd en verwerkt in cirkeldiagrammen	Bijlage 1.2 & 2.2
	De antwoorden zijn uitgebreid uitgeschreven en toegelicht.	Bijlage 1.3 & 2.3
	De meest voorkomende antwoorden zijn schematisch weergegeven in een tabel om het overzicht te bewaren.	Paragraaf 2.2
Ouders van leerlingen uit de plusklas	Om erachter te komen wat de behoeften van de leerlingen zijn volgens de ouders, wat de ondersteuningsbehoeften zijn van de ouders en in hoeverre daarop aangesloten wordt is er een vragenlijst voor ouders opgesteld.	Bijlage 3.1
	De uitkomsten van de vragenlijst zijn geturfd en verwerkt in cirkeldiagrammen.	Bijlage 3.2
	De antwoorden zijn uitgebreid uitgeschreven en toegelicht.	Bijlage 3.3
	De meest voorkomende antwoorden zijn weergegeven in staafdiagrammen gedurende het verslag bij bijbehorende onderwerpen.	Paragraaf 2.2

Plusklas-leerkrachten Fridtjof Nansen school & Jan Antonie Bijloo school	Er is een vragenlijst opgesteld voor de plusklasleerkrachten van twee andere basisscholen met een plusklas.	Bijlage 4.1
	Er is een audio opname gemaakt van de interviews. Hiervan is een transcript gemaakt. In dat transcript zijn belangrijke begrippen gecodeerd en in een codeboom geplaatst.	Bijlage 4.2
	Delen van de codeboom zijn schematisch weergegeven bij behorende onderwerpen in het verslag.	Paragraaf 2.2
Plusklas-leerkrachten OBS de Wilgenstam	Er is een vragenlijst opgesteld voor de plusklasleerkrachten van OBS de Wilgenstam.	Bijlage 5.1
	De uitkomsten van de vragen zijn gecodeerd en verwerkt in een codeboom.	Bijlage 5.2
	Delen van de codeboom zijn schematisch weergegeven bij behorende onderwerpen in het verslag.	Paragraaf 2.2

1.4.5. Validiteit, betrouwbaarheid en bruikbaarheid

Gedurende het onderzoek is er gebruik gemaakt van triangulatie om de validiteit en betrouwbaarheid te vergroten. Als er data wordt verzameld met behulp van diverse bronnen wordt dat brontriangulatie genoemd (Donk & Lanen, 2013). Er zijn vragenlijsten afgenomen bij zowel de leerlingen van de plusklas, de ouders van deze leerlingen als de plusklasleerkrachten van OBS de Wilgenstam en twee leerkrachten van andere basisscholen. Deze data is verwerkt en met elkaar vergeleken. Er is dus gebruik gemaakt van triangulatie doordat de data op verschillende manieren zijn verzameld bij verschillende respondenten. Daarnaast zijn verdieping in praktijkprobleem, verdieping in organisatie en verdieping in verschillende perspectieven van belang (Donk & Lanen, 2013). Dit is tijdens het schrijven van het onderzoeksplan uitgebreid aan de orde gekomen. Een andere richtlijn volgens Van der Donk en Van Lanen (2013) om validiteit en betrouwbaarheid te vergroten is communiceren over het praktijkonderzoek. Tijdens het afstuderen heeft er iedere twee weken werkbegeleiding plaatsgevonden. Op deze momenten werd de stand van zaken besproken en feedback gegeven. Hierdoor kon het begrip transparantie gerealiseerd worden. Transparantie wil zeggen dat er zo helder mogelijk beschreven kan worden wat er is gebeurd en waarom (Donk & Lanen, 2013). Naast besprekingen op de afstudeerplek is er regelmatig contact geweest met de afstudeerbegeleider van de hogeschool Rotterdam. Dit door middel van e-mail en telefonisch contact. Het contact bestond vooral uit het stellen van vragen en verkrijgen van feedback. De diverse belangrijke partijen rondom het afstuderen zijn door het communiceren goed op de hoogte gebleven. Tot slot wordt het gebruik van literatuur gezien als richtlijn om validiteit en betrouwbaarheid te vergroten (Donk & Lanen, 2013). Tijdens het schrijven van het onderzoeksplan heeft er een theoretische verkenning plaats gevonden. Deze is uitgebreid zoals te zien is in het theoretisch kader. In beide gevallen is er uit diverse bronnen data verzameld om een theoretisch kader neer te zetten.

Wat betreft bruikbaarheid moest dit onderzoek iets opleveren voor OBS de Wilgenstam. De resultaten moesten relevant zijn en dusdanig informatie bevatten dat de Wilgenstam er iets aan heeft. Volgens Migchelbrink (2009) moet er een goede afstemming zijn van de onderzoeksvraagstelling op de wensen van de opdrachtgever. De onderzoeksvraag van dit onderzoek is opgesteld in overleg met de opdrachtgever. Een andere voorwaarde volgens Migchelbrink (2009) is dat de onderzoeker bereid is om te luisteren naar opvattingen en wensen van mensen in de praktijk. Tijdens het onderzoek is er veel contact geweest met de respondenten (leerlingen, ouders en leerkrachten). Daarbij heeft hun mening en visie centraal gestaan. Er is voorafgaand en tijdens dit onderzoek kennis en informatie vergaard over de onderzochte praktijk en de praktijkplek, ook dit is volgens Migchelbrink (2009) een belangrijke voorwaarde voor bruikbaarheid. Uit de resultaten/bevindingen van dit onderzoek is een conclusie voortgekomen. Daaruit zijn er diverse aanbevelingen geschreven. En een aantal van deze aanbevelingen zijn ontwikkeld tot beroepsproducten. Dit is gepresenteerd aan het team van OBS de Wilgenstam. Hierdoor is de informatie goed afgestemd op de opdrachtgever. Er was tijdens de presentatie ruimte voor het stellen van vragen zodat voor alle partijen de informatie concreet gemaakt kon worden.

Deel 2 Theoretisch kader en resultaten uit het praktijkonderzoek

2.1 Theoretische kader

Het is lastig om een degelijke literatuurstudie te doen naar kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. Daarom is de gebruikte theorie veelal gebaseerd op het begrip hoogbegaafdheid en meerbegaafdheid. Een hoogbegaafde leerling, meerbegaafde leerling of een leerling die bovengemiddeld presteert wordt gedurende dit onderzoek een leerling genoemd die voorloopt in zijn of haar intellectuele ontwikkeling. OBS de Wilgenstam selecteert leerlingen die deelnemen aan de plusklas op basis van hun CITO score. Zij moeten op minimaal twee reguliere vakken A of A+ scoren. De leerlingen van OBS de Wilgenstam worden voorafgaand aan deelname aan de plusklas niet gediagnosticeerd.

Definitie van hoogbegaafdheid

‘Hoogbegaafdheid’ en ‘ontwikkeling van talenten’ komen maatschappelijk en wetenschappelijk steeds meer in de belangstelling. Zowel binnen als buiten het onderwijs neemt de aandacht voor hoogbegaafde of anderszins getalenteerde kinderen toe (Driessen, et al, 2007). Hoogbegaafdheid is een zeer complex begrip. In de literatuur zijn er dan ook ontzettend veel definities te vinden van hoogbegaafdheid. Een wetenschappelijke definitie is er echter niet. Wel zijn er diverse theorieën die vanuit verschillende invalshoeken iets beschrijven, daarover later meer onder het kopje theorieën.

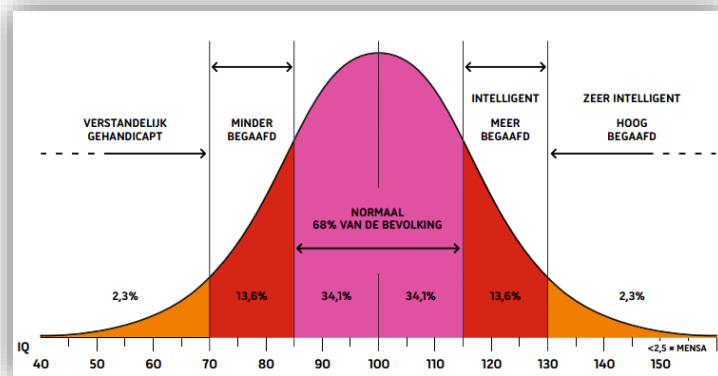
Een belangrijk moment in de geschiedenis is de publicatie van het Marland Report in 1972 (Ploeg, 2011). Dit rapport geeft een breder zicht op het begrip hoogbegaafdheid. Hoogbegaafdheid kan op zes aspecten bekeken worden:

- Algemeen intellectueel vermogen;
- Specifieke schoolprestaties;
- Creatief denken;
- Leidinggevende kwaliteiten;
- Kunstzinnige uitingen;
- Psychomotorische vaardigheden.

Ook in het boek ‘de begeleiding van hoogbegaafde kinderen’ (Webb, Gore, Amend, & DeVries, 2013) wordt er aandacht besteed aan het Marland Report. Dit Marland Report werd in 1972 gemaakt in opdracht van het ministerie van Onderwijs in de Verenigde Staten. Hierin werd een brede definitie van het begrip hoogbegaafdheid opgenomen. Ook daarin werden bovengenoemde aspecten meegenomen. De definitie van hoogbegaafdheid in het Marland Report luidt als volgt:

“Hoogbegaafde en getalenteerde kinderen zijn kinderen die door daartoe gekwalificeerde beroepsoefenaren als zodanig worden aangemerkt op grond van hun buitengewone vaardigheden en het vermogen om hoge prestaties te leveren. Om hun mogelijkheden te kunnen ontwikkelen en hun bijdrage aan de samenleving te kunnen leveren hebben deze kinderen behoefte aan onderwijs dat aanzienlijk verder gedifferentieerd is dan het reguliere lesprogramma. De mogelijkheden en/of getoonde prestaties van deze kinderen kunnen onder meer liggen op het gebied van algemene intellectuele capaciteiten, specifieke academische vaardigheden, creatief en divergent denken, leiderschap, beeldende en uitvoerende kunsten en psychomotorische vaardigheden (Webb, et al, 2013, p.10).”

In de literatuur is er geen eenduidige definitie voor het begrip hoogbegaafdheid. Tijdens het onderzoek en in de plusklas wordt er dan ook niet gesproken over hoogbegaafdheid omdat de plusklasleerlingen niet gediagnosticeerd worden. Wel is er bij alle definities specifiek aandacht voor het IQ. In de normaalverdeling, zie afbeelding 1, is te zien dat ongeveer 2,3% van de kinderen een IQ van 130 of hoger heeft. Kinderen met een IQ tussen de 120 en 130 worden intelligent of meerbegaafd genoemd.

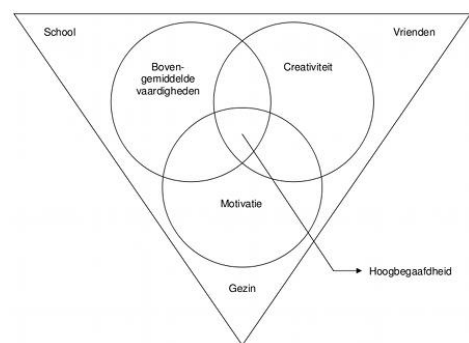

Afbeelding 1
Normaal verdeling IQ (bron:
Marktplaats, 2012)

Theorieën met betrekking tot hoogbegaafdheid

Volgens sommige theorieën zegt intelligentie vooral iets over de potentie die er in een kind zit. Of die potentie ook benut wordt en duidelijk naar buiten komt wordt mede bepaald door persoonlijkheidskenmerken van het kind. Hierbij gaat het om aangeboren aspecten. Er wordt echter ook vaak aangenomen dat omgevingsfactoren een zeer grote rol spelen bij de ontwikkeling van hoogbegaafdheid (Driessen, et al. 2007).

Er zijn vele theorieën die iets zeggen over hoogbegaafdheid en de ontwikkeling daarvan. Dit zijn er echter teveel om binnen dit theoretisch kader aandacht aan te besteden. Hier volgt een kleine greep uit bestaande theorieën. Zo heeft J. Renzulli een model ontwikkeld waarin drie persoonlijkheidskenmerken te zien zijn. Volgens hem moeten deze drie persoonlijkheidskenmerken aanwezig zijn om te spreken van hoogbegaafdheid: buitengewone capaciteiten, creativiteit en motivatie. Dit wordt ook wel de Three Ring-Conception genoemd. Dit concept heeft F. Mönks uitgebreid tot het meurfactorenmodel. De factoren die toegevoegd zijn, zijn drie omgevingen: gezin, school en peers of ontwikkelingsgelijken. Deze zijn toegevoegd aan de drie persoonskenmerken en als alle zes de factoren positief werken kan hoogbegaafdheid zich ontwikkelen en tot uiting komen in de vorm van bijzondere prestaties. De theorieën vullen elkaar aan en sluiten elkaar dus niet uit (Mönks & Ypenburg, 2011).

Afbeelding 2
Meurfactoren model van hoogbegaafdheid
(bron: BLIND, 2004-2014)

Er zijn ook diverse andere modellen. Denk aan capaciteitsmodellen. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat er bij een jong kind met hoge intellectuele capaciteiten ervan uit gegaan kan worden dat dit op latere leeftijd ook het geval is. Een ander voorbeeld van een model zijn de cognitieve componentenmodellen. Deze heeft vooral belangstelling voor kwalitatieve verschillen bij de verwerkingsprocessen. Daarnaast zijn er nog de prestatie georiënteerde modellen. Deze gaan uit van iemands potentie. Dit is nodig om prestaties te kunnen leveren en daar moet iemand wel toe in staat zijn. Tot slot zijn er nog de sociaal-cultureel georiënteerde modellen. Deze gaat ervan uit dat hoogbegaafdheid tot uiting kan komen bij een positief werkende samenwerking tussen zowel individuele als sociale factoren (Mönks & Ypenburg, 2011).

Er kan dus vanuit heel verschillende invalshoeken naar hoogbegaafdheid gekeken worden. Zowel biologisch, cognitief, psychologisch, pedagogisch, prestatiegericht als systemisch, sociologisch, antropologisch, vergelijkend, domeinspecifiek en existentieel (Eureka!, n.d.).

Wetenschappelijk gezien is er niet één specifieke definitie. Gedurende dit onderzoek zal eruit gegaan worden van bovenstaande definitie, op bladzijde vijftien, met als aanvulling het meerfactoren model van Renzulli en Mönks, zie afbeelding 2.

Internationaal perspectief met betrekking tot hoogbegaafdheid

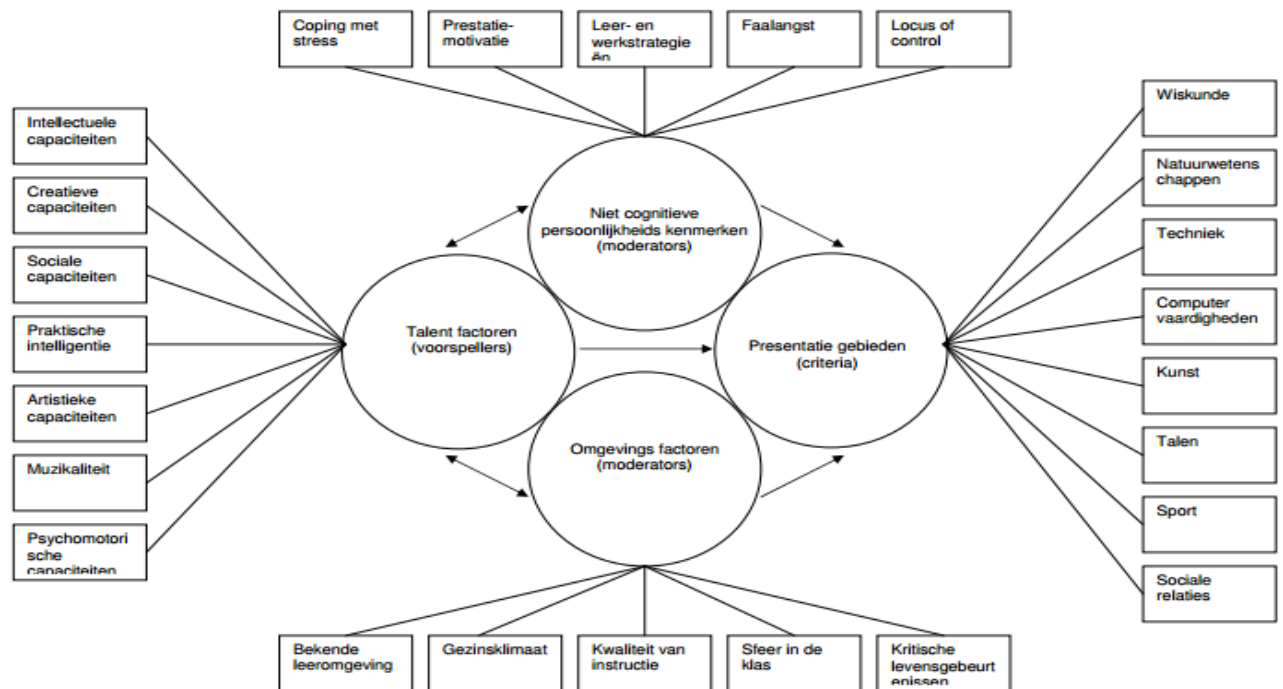
In het artikel van Segers & Hoogeveen (2012) wordt heel specifiek aandacht besteed aan de aandacht die er is voor excellente leerlingen in diverse landen in Europa. Want ook in het buitenland is er veel aandacht voor het onderwerp hoogbegaafdheid. Zo wordt vanuit de Europese Unie het belang gezien van innovatief onderwijs en de aandacht voor de potentie in leerlingen wordt als belangrijk ervaren. Door heel Europa wordt er gewerkt aan universiteiten op wereldniveau. Daarbij wordt het nut gezien om talenten uit het buitenland aan te trekken. Voorbeelden van landen die begaafdheidsbevordering belangrijk vinden zijn Duitsland, België, het Verenigd Koninkrijk en Finland.

In Duitsland wordt het bevorderen van talent en begaafdheid gezien als een investering in de toekomst. Talent moet gestimuleerd worden om Duitsland te ontwikkelen tot een internationaal erkend land. Om kinderen en jongeren te stimuleren worden er in Duitsland olympiades gehouden en zomercursussen en begaafdheidsprogramma's georganiseerd. Ook is er voor het eerst in Duitsland een Junior-Ingenieur-Akademie geopend. In België en Vlaanderen verschillen de onderwijssystemen niet erg van die van Nederland. Sinds het schooljaar van 2012 is er een nieuwe regeling gekomen met betrekking tot flexibele leertrajecten. Dit geldt dus ook voor de meerbegaafde leerlingen, deze kunnen bijvoorbeeld vakken combineren. In Engeland gebeurt enerzijds veel op het gebied van hoog- en meerbegaafdheid en anderzijds weinig volgens het artikel van Segers & Hoogeveen (2012). Zo hebben scholen in Schotland hun curriculum aan moeten passen in 2007. Een evaluatie hiervan heeft echter nog niet plaatsgevonden dus het is niet bekend hoe het er nu voor staat. In Noord Ierland worden meer- en hoogbegaafde kinderen 'Gifted pupils' genoemd maar er gebeurt weinig in de praktijk. In Engeland is er ook veel gebeurd maar wederom weinig tot niet geëvalueerd dus ook wat dit betreft is er weinig bekend over de huidige stand van zaken. Al met al is er in het Verenigd Koninkrijk dus wel aandacht voor meer- en hoogbegaafdheid. Zo is er in Wales sinds 2013 een benadering voor begaafde leerlingen waar de inspectie op controleert. Ook is er in 2005 door het parlement van Groot Brittannië "*Higher Standards, Better Schools for All: More Choice for Parents and Pupil*" gepubliceerd met als doel dat elke school ook passend onderwijs biedt aan excellente leerlingen en dat elk kind de potentie die het in zich heeft eruit kan halen. Tot slot wordt er in het artikel van Segers & Hoogeveen (2012) aandacht besteed aan Finland. Er is geen eenduidige verklaring voor te geven maar Finland staat bekend om de goede resultaten binnen het onderwijs. Dit ligt waarschijnlijk aan de samenloop van factoren. Wel wordt er beschreven dat Finse leerkrachten kwalitatief erg goed zijn. De lerarenopleidingen zijn universitair en er mag niet onbevoegd voor de klassen gestaan worden (Segers & Hoogeveen, 2012).

Eerder werd al duidelijk dat Duitsland stimulering van talent en bevordering van begaafdheid belangrijk vindt. In een ander artikel wordt duidelijk dat Duitsland voor Nederland als een voorbeeld gezien kan worden als het gaat om de aandacht voor excellentie. In Duitsland is het zo dat de deelstaten zelf hun onderwijs in mogen delen. De plaats die vooral als voorbeeld gezien kan worden is Beieren. Beieren voert een specifiek beleid dat erop gericht is om prestaties van meerbegaafde leerlingen te bevorderen. Professor Kurt Heller heeft het 'Munich Model of Giftedness' ontwikkeld.

Volgens Kurt Heller is er niet enkel sprake van een hoge capaciteit bij mensen. Dit is altijd een combinatie van talent, persoonlijkheid en omgevingfactoren. Hoogbegaafde leerlingen zijn volgens hem dan ook heel erg verschillend. Enerzijds kan hoogbegaafdheid zich uiten in een positieve, enthousiaste houding en anderzijds door storend gedrag. Daarbij kan gedrag heel verschillend worden geïnterpreteert. Daarom is het van heel groot belang om alle aspecten uit het model te nemen, zie afbeelding 3 (BLIND, 2004-2014).

Het 'Munich Model of Giftedness' vormt de basis van het Beierse beleid voor hoogbegaafdheid en is internationaal gezien erg bekend. De Ludwig-Maximilian-Universität in München heeft een speciaal centrum voor begaafdheid en doet veel onderzoek. Hoe Heller hoogbegaafdheid ziet is terug te zien in het model dat hij ontwikkeld heeft. Op de universiteit is er ook een centrum waar ouders met hoogbegaafde kinderen terecht kunnen voor onder andere IQ tests, hulpverlening en advies. In Beieren zijn er een aantal scholen die speciale klassen hebben voor meerbegaafde leerlingen. Hierin staat centraal dat leerlingen opdrachten op een bijzondere manier oplossen. Het is dus niet zo dat leerlingen sneller gaan dan hun leeftijdgenoten ze gaan juist dieper in op de kennis dan normaal gesproken. Tot slot vindt het ministerie van onderwijs van Beieren het van groot belang dat getalenteerde kinderen en jongeren zich al vroeg oriënteren op de universiteit (Boer, 2012).

Afbeelding 3
'Munich Model of Giftedness' (brond: BLIND, 2004-2014)

Wat betreft het internationale aspect is er bekeken hoe het er in diverse landen voorstaat als het gaat om meer- en hoogbegaafdheid. Er komt duidelijk naar voren dat er in heel Europa steeds meer aandacht is voor het stimuleren van talent. Voor het theoretisch kader is het nuttig om te bekijken en te vergelijken hoe het er in andere landen aan toegaat. Dit onderzoek beperkt zich echter tot de ervaringen en belevingen rondom de plusklas van OBS de Wilgenstam. Het internationale aspect zal dus enkel gebruikt worden voor het theoretisch kader.

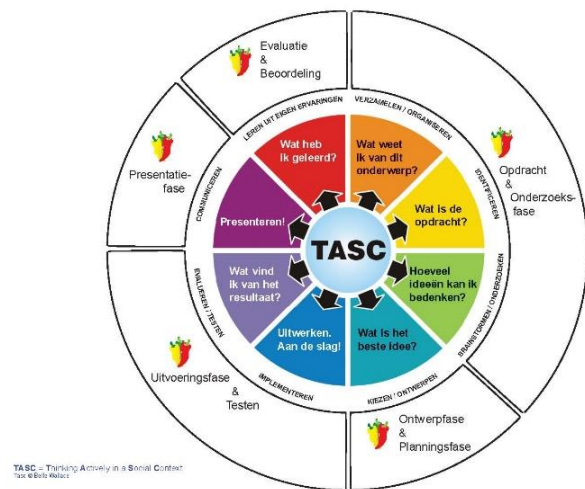
Verrijkingsonderwijs in de vorm van een plusklas

Er bestaan diverse vormen van verrijkingsonderwijs voor kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. Tijdens dit onderzoek gaat het over een plusklas. Een plusklas is een speciale groep voor begaafde leerlingen. Dit is echter niet de gehele schoolweek of schooldag het geval. De plusklas vindt enkele dagen of uren per week plaats. Tijdens deze momenten krijgen kinderen stof aangeboden die (beter) aansluit bij hun intellectuele behoeften (Hoogeveen, Hell, Mooij & Verhoeven, 2004). OBS de Wilgenstam heeft ervoor gekozen om de leerlingen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling deel te laten nemen aan een plusklas. Dit vindt één dagdeel in de week plaats. In de plusklas wordt er gewerkt met de methodiek 'Pittige Plus Toren'.

Deze methodiek is bedoeld voor kinderen die meer- en hoogbegaafd zijn. In de normaalverdeling, zie afbeelding 1, is te zien dat dit zo'n 10 tot 15% van de leerlingen is. Deze kinderen doorlopen redelijk gemakkelijk het reguliere lesprogramma en kunnen meer uitdaging gebruiken. Ze hebben minder instructie nodig en gaan zich gemakkelijker vervelen als ze geen verrijking aangeboden krijgen. Deze verrijking moet toegevoegde waarde hebben voor een kind. Verrijkingsstof kan zowel verdiepend als verbredend zijn. Bij verdieping wordt er, zoals het begrip al zegt, dieper in gegaan op onderwerpen en bij verbreding wordt er aandacht besteed aan uiteenlopende onderwerpen. Voordat verrijking mogelijk is moet de reguliere lesstof ingekort worden, dit wordt compacten genoemd. Hierdoor komt er tijd vrij om met verrijkingsstof bezig te zijn. De pittige plus torens heeft niet als doel de kinderen bezig te houden maar de kinderen te leren-leren. Met behulp van de pittige plus torens worden diverse vaardigheden en processen aangeleerd, zoals; zelfstandig werken en samenwerken, complexe situaties analyseren, creativiteit, structureren, oplossingen bedenken, terugkoppelen, plannen, communicatieve vaardigheden en presentaties voorbereiden en houden. Dit alles in combinatie met het verdiepen in een bepaald onderwerp. Er is veel variatie in de onderwerpen van de pittige plus torens (Pittige Plus Torens, n.d.).

Binnen de methodiek zijn er twee soorten projecten. De groene en de rode peperprojecten. Het onderscheid hierin is dat de groene peperprojecten complex zijn maar een gesloten karakter hebben. Daarom zijn ze geschikt voor alle plusleerlingen van alle leeftijden. De rode peperprojecten zijn ook complex maar hebben een open karakter waardoor de leerlingen veel kanten op kunnen. De rode peperprojecten zijn voornamelijk bedoeld voor hoogbegaafde leerlingen die al iets verder zijn of langer deelnemen aan de plusklas. Tot slot zijn er de gele pepers, deze dienen als hulp/tools bij de overige projecten. De gele peperprojecten voegen dus iets toe aan de andere twee projecten en zijn niet een op zichzelf staand project (Pittige Plus Torens, n.d.).

Door met deze methodiek te werken wordt er met uitdagend verrijkmateriaal gewerkt in de vorm van een compleet systeem. Binnen het systeem wordt er gewerkt volgens het TASC model. Dit is een model dat diverse fases kent. Te beginnen met de opdracht & onderzoeksfase. Hierin gaan kinderen bedenken wat ze al weten over een bepaald onderwerp en wat ze te weten willen komen. Ze gaan zich verdiepen in het onderwerp door informatie te zoeken, ideeën te bedenken en een mindmap te maken. Daarna komt de ontwerp & planningsfase, hierin gaan kinderen zich afvragen wat het beste idee is en hoe dit uitgevoerd kan worden. Daarbij gaan ze een planning maken waarin bedacht wordt wat er moet gebeuren en hoeveel tijd dit kost. Daarover worden afspraken gemaakt met elkaar. In de uitvoeringsfase gaan de kinderen daadwerkelijk aan de slag. Ideeën worden uitgewerkt en als dat klaar is wordt er naar de presentatie toegewerkt. Dit vindt plaats in de laatste fase, evaluatie & beoordeling. De kinderen houden hun presentatie en dit wordt met elkaar geëvalueerd (Pittige Plus Torens, 2008).

Afbeelding 4 TASC model
(bron: PittigePlusTorens, 2008)

Behoeften van kinderen in het onderwijs

Ieder mens heeft een aantal behoeften in het leven waaraan voldaan moet worden, dit geldt ook voor kinderen. Uiteraard gebeurt dit op een ander niveau dan bij volwassenen. In de kindertijd staan er hele andere dingen centraal dan in het volwassen bestaan. Dit onderzoek richt zich op kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling en daarom zal er nu kort aandacht besteed worden aan de behoeften van kinderen op school. Als het gaat om onderwijs zijn er ook diverse behoeften waaraan voldaan moet worden, dit geldt voor alle kinderen. Iemand die zich daarmee bezig heeft gehouden is Luc Stevens. Ook volgens hem heeft ieder mens de behoefte om zich te ontwikkelen.

Daarbij is er de behoefte aan relatie, autonomie en competentie. Als het gaat om relatie dan gaat het erom dat kinderen behoefte hebben aan een relatie met anderen kinderen en met hun leerkracht. Erbij horen is waar het bij het aspect 'relatie' omgaat. Wat betreft autonomie gaat het erom dat kinderen het gevoel hebben dat ze in staat zijn om dingen te kunnen. Zelf beslissingen maken en onafhankelijk zijn. Daarbij is het bij dit aspect van groot belang dat de eigenheid van een kind geaccepteerd wordt. Tot slot het aspect competentie. Waar het bij autonomie gaat om het zelf kunnen gaat het hier om het kunnen. Kinderen willen laten zien wat zij in zich hebben en waar ze toe in staat zijn. Ze willen uitgedaagd worden en daar is onderwijs voor nodig dat aansluit op de behoefte van ieder kind (hetkind, 2012).

Stichting APS is een onderwijsinstituut dat zich bezig houdt met onder andere het leren, de onderwijsvormgeving en de schoolontwikkeling. Rinse Dijkstra werkt bij het APS en heeft vanuit deze stichting een artikel geschreven dat beschrijft hoe bovenstaande aspecten van Luc Stevens concreet om gezet kunnen worden in praktische aanwijzingen. De aspecten relatie, competentie en autonomie vormen samen de basis voor het pedagogisch klimaat binnen adaptief onderwijs (Dijkstra, 2009). Adaptief betekent letterlijk '*aangepast voor een bepaalde omstandigheid*' (encyclo, n.d.). Adaptief onderwijs is dus onderwijs dat passend is voor leerlingen. Een docent die adaptief werkt stemt dus zijn of haar handelen af op de basisbehoeften relatie, competentie en autonomie. Dit op zowel pedagogisch, didactisch als organisatorisch gebied (Dijkstra, 2009).

Als het gaat om het aspect relatie is het van belang dat leerkrachten duidelijk maken dat ze willen luisteren naar leerlingen en beschikbaar zijn voor hen. Ze nemen daarbij de tijd voor leerlingen, tonen belangstelling, komen afspraken na en zijn discreet. Wat betreft competentie is het belangrijk dat leerkrachten alle leerlingen beurten geven en er aandacht is voor hoge verwachtingen die aansluiten bij de talenten van leerlingen. Daarnaast is het belangrijk dat er ruimte is voor diverse werk- en leerstijlen en dat de leerkracht de leerlingen uitdaagt tot reflectie door middel van het stellen van vragen. Tot slot het aspect autonomie. Hierbij is het van belang dat initiatieven van leerlingen beloond en serieus genomen worden, leerlingen uitgedaagd worden en leerlingen diverse keuzes krijgen als het gaat om het doen van taken. Dus ook over de inrichting van de klas bijvoorbeeld of een aantal organisatorische taken (Dijkstra, 2009).

Het APS houdt zich bezig met een project rondom bovenstaande onderwerpen, de drie basisbehoeften en adaptief/passend onderwijs. In dit project worden deze drie basisbehoeften van leerlingen in het onderwijs gekoppeld aan drie belangrijke onderdelen van het pedagogische en didactische handelen van een leerkracht. Interactie in de klas, instructie en de klassenorganisatie. Hierboven zijn al wat concrete punten beschreven hoe een leerkracht dient te handelen met betrekking tot de drie basisbehoeften. Hieronder zullen de drie basisbehoeften gekoppeld aan de drie aspecten van het pedagogisch en didactisch handelen in een overzichtelijke tabel gezet worden. Deze tabel is te vinden in het zelfde artikel van Dijkstra (2009).

	Relatie	Competentie	Autonomie
Interactie in de klas	Leerlingen persoonlijk ontmoeten	Leerlingen helpen reflecteren	Leerlingen ruimte geven, initiatieven honoreren
Instructie	Een instructie geven die veilig is voor leerlingen	Activerend leren centraal stellen in opdrachten	Leerlingen (mede) de taak en/of vormgeving daarvan laten kiezen
Klassenorganisatie	Ontmoetingstijd creëren met leerlingen	Aanpassingen in tijd en ruimte maken voor leerlingen	Met leerlingen plannen wat ze hoe gaan doen

Afbeelding 5

Schema met pedagogische en didactische aspecten gecombineerd met de aspecten relatie, competentie en autonomie
(bron: Dijkstra, 2009)

Kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling en het onderwijs

Dit onderzoek richt zich op kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling maar bij ieder kind moet er natuurlijk aangesloten worden bij de basisbehoeften. Daarnaast zal er aandacht moeten zijn voor de specifieke behoeften van het individu. In dit geval dus van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling, meerbegaafde kinderen.

Hoogbegaafde kinderen hebben veelal een gecompliceerde persoonlijkheid. Dit is niet enkel het geval op cognitief gebied. Ze zijn regelmatig sensitiever en voelen dingen anders aan dan leeftijdgenoten. Ze zijn zich doorgaans heel bewust van wat ze zien, voelen en meemaken. Het is voor ouders en leerkrachten niet altijd even gemakkelijk om kinderen hierbij te begeleiden. Hierover later meer onder het kopje ‘ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling.’

Er wordt heel verschillend over hoogbegaafdheid gedacht. Enerzijds wordt het gezien als een gave, iets waar het kind niets voor hoeft te doen en waar ook niet veel aandacht aan besteed hoeft te worden. Anderzijds wordt hoogbegaafdheid gezien als een soms moeilijke situatie waar kinderen in verkeren. Ook aan hoogbegaafde kinderen hoort meer aandacht gegeven te worden is daarbij het idee. In de huidige samenleving heerst sterk het idee van de gelijkheid. Kinderen die al veel kwaliteiten hebben hoeven in dat idee niet nog meer aandacht te krijgen want ‘zij redden zich wel’ (Ploeg, 2011).

Als er aandacht is voor pedagogische aspecten wordt er gekeken naar een veilige leer- en leefomgeving in de groep, duidelijke regels en afspraken over wat wel en niet mag en verwachtingen tegenover elkaar (KLAS, n.d.¹). Wat betreft didactische aspecten wordt er gekeken of er een krachtige leeromgeving in de groep is. Er wordt uitgedaagd om samen met anderen actief te leren. De lesstof moet begrijpelijk, afwisselend en uitdagend zijn voor de kinderen en de kinderen wordt geleerd wat zij met de geworven kennis kunnen (KLAS, n.d.²).

Het psychologisch advies bureau, PONTE, is een organisatie die in 1989 is opgericht door Mieke en Martin Ponte. Deze organisatie houdt zich onder andere bezig met onderzoek en begeleiding van hoogbegaafde kinderen en volwassenen. Het is inmiddels uitgegroeid tot een landelijk expertise centrum op dit gebied (PONTE, n.d.²).

PONTE psychologisch adviesbureau geeft een overzicht van de behoeften van hoogbegaafde kinderen. Allereerst de belangrijkste behoeften van het hoogbegaafde kind in het algemeen en daarnaast ook de specifieke behoeften op school. Volgens PONTE psychologisch adviesbureau is het belangrijk dat een kind gezien, geaccepteerd en gewaardeerd wordt. Dat het de ruimte krijgt om zelf te ontdekken, te kiezen en te ervaren. Kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling, meer- of hoogbegaafd zijn hebben daar nog meer behoefte aan. Daarnaast is er de behoeften om op cognitief gebied gestimuleerd en uitgedaagd te worden. Wat niet vergeten mag worden is dat ook slimme kinderen hulp en ondersteuning nodig hebben bij het aanleren van vaardigheden. Zowel academische vaardigheden en leer- en werkstrategieën als sociale vaardigheden. Dit zijn behoeften van hoogbegaafde kinderen die de aandacht moeten krijgen. Er zijn ook diverse behoeften die heel specifiek zijn voor deze kinderen. Namelijk contact met gelijkgestemden, niet de nadruk op prestaties of het hoogbegaafd zijn maar ook steun op emotioneel gebied en hulp bij het begrijpen van zichzelf en het opbouwen van een positief zelfbeeld. Tot slot begrip voor de verschillen in ontwikkeling van motoriek, cognitie en emotie en het begrip voor eventuele hooggevoeligheid (PONTE, n.d.³).

PONTE psychologisch adviesbureau heeft ook behoeften beschreven die deze kinderen hebben op school. Zo hebben deze kinderen minder behoeften aan instructie of herhalings- en oefenstof. Daarentegen wel aan een hoger werktempo. Er is namelijk vaak sprake van een didactische voorsprong. Er is dus minder tijd nodig om de reguliere stof te doorlopen maar dat zorgt er wel voor dat er meer tijd is voor verrijkingsstof. Verder hebben deze kinderen behoefte aan uitdaging op creatief gebied en open opdrachten met een hoger abstractieniveau en meer complexiteit. Tot slot moet er bij deze kinderen meer een beroep gedaan worden op hun zelfstandigheid en hun reflectieve houding (PONTE, n.d.³).

Tot zover de behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. De basisbehoeften beschreven volgens Luc Stevens geven een duidelijk beeld van de behoeften die ieder kind heeft in het onderwijs en hoe daar pedagogisch en didactisch gezien op aangesloten kan worden. De behoeften, beschreven volgens PONTE psychologisch adviesbureau, geven een beeld als het gaat om de pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling, zowel in het onderwijs als behoeften vanuit de omgeving.

Ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling

Ouders spelen een onmiskenbare rol in het leven van kinderen. Het maakt daarbij niet uit of een kind wel of niet hoogbegaafd is. Het hebben van een hoogbegaafd kind kent twee kanten. Enerzijds kan het veel plezier geven want deze kinderen zijn boeiend en stimulerend en ze doen men soms versteld staan. Anderzijds kan het hebben van een hoogbegaafd kind verontrustend en ongemakkelijk zijn. De tweestrijdige ideeën die er bestaan over hoogbegaafdheid en de angst die dat met zich mee kan brengen voor ouders dat hun kinderen misschien veroordeeld worden om wie ze zijn (Webb, et al, 2013).

Het is voor ouders en leerkrachten niet altijd even gemakkelijk om kinderen die meer- of hoogbegaafd zijn te begeleiden. Er kan ook sprake zijn van situaties waarin zich andere problemen voordoen. Voorbeelden hiervan zijn dat ouders denken dat zij een hoogbegaafd kind hebben terwijl dat niet het geval is of dat een hoogbegaafd kind opgroeit in een gezin waar conflicten spelen. De situatie kan voor ouders ook heel ingewikkeld zijn als één of beide ouders zelf hoogbegaafd zijn. Ze kunnen baat hebben bij vroegere ervaringen maar deze kunnen ook een negatieve uitwerking hebben (Ploeg, 2011). Voor gezinnen met een hoogbegaafd kind is het belangrijk dat er passende begeleiding is. Deze begeleiding zal gericht moeten zijn op het bevorderen van relaties en interacties in het gezin, met aandacht voor de volgende punten volgens Van der Ploeg (2011): het bevorderen van het zelfvertrouwen van ouders, voorkomen van isolement van het kind en gezin en leren omgaan met reacties van anderen.

Ook in het boek van Webb, Gore, Amend, & DeVries (2013) wordt er veel aandacht besteed aan het belang van goede relaties en interacties (binnen het gezin). Communicatie is van essentieel belang voor ieder persoon. Een goede relatie tussen ouder en kind is belangrijker dan welke maatregel dan ook die genomen wordt in het onderwijs. Als er gebrek is aan goede communicatie is het voor een kind moeilijk om gelukkig op te groeien. Als er sprake is van een gezonde en open communicatie dan verloopt het gezinsleven soepeler en worden onderlinge relaties beter. Een kind kan zo een gezond en positief zelfbeeld en zelfvertrouwen ontwikkelen en gezonde relaties aangaan met anderen.

Er is niet één specifieke manier waarop een kind goed opgevoed wordt. Dit hangt af van vele factoren zowel vanuit het kind als vanuit de ouders zelf. Iedere ouder wil het graag goed doen en wil het beste voor het kind. Daarnaast is het voor ouders ook heel belangrijk om voor zichzelf te zorgen zodat de druk van alledag hen niet teveel wordt. Af en toe is het nodig om afstand te nemen van de situatie zodat alles in perspectief gezien kan worden. Volgens Webb, Gore, Amend, & DeVries (2013) zijn er zes belangrijke punten als het gaat om het opvoeden van een (hoogbegaafd) kind:

- Accepteren en waarderen van het unieke karakter van het kind;
- Helpen om het kind zichzelf te laten waarderen en helpen om het kind goede relaties op te laten bouwen;
- Een omgeving creëren waarin de gezinsleden zich met elkaar verbonden voelen;
- De ontwikkeling van persoonlijke waarden stimuleren;
- Kinderen leren zichzelf te motiveren en ontwikkelen van zelfdiscipline;
- Kinderen helpen om hun passie te ontdekken en ruimte geven waarin zij die zelf kunnen ontwikkelen.

Een hoogbegaafd of meerbegaafd kind is voor ouders natuurlijk gewoon hun kind. Toch komt er voor ouders wel iets meer bij kijken. Eerder werd al gezegd dat deze kinderen een gecompliceerdere persoonlijkheid hebben dan leeftijdgenoten. De sociaal-emotionele ontwikkeling verloopt anders, hun temperament staat doorgaans op scherp en ze kunnen zich soms heel intens bezig houden met bepaalde onderwerpen. Met als gevolg dat ze soms maar moeilijk kunnen stoppen hiermee en s'avonds de slaap niet kunnen vatten of maar blijven praten over dat ene onderwerp. Dit vergt een hoop energie en inspanning van ouders (Eureka!, n.d.).

Tips uit boeken, verhalen van anderen of eigen jeugdervaringen geven niet altijd de raad die ouders nodig hebben. Hierdoor kunnen ouders zich weleens eenzaam voelen. Informatie vinden op de juiste plek en praten met anderen ouders kan het zelfvertrouwen vergroten. Hoe houden anderen hun kind gemotiveerd? Hoe zien zij de omgang met broertjes en zusjes? Hoe onderhouden zij contact met school? etc. Wat voor ouders ook erg belangrijk is, is dat er bekeken en besproken wordt wat er wél al goed gaat. Bijvoorbeeld op school. Contact met school is dus van essentieel belang. Bespreek samen met het kind en andere belangrijke personen wat er goed gaat (Eureka!, n.d.).

Contact tussen ouders en school

Voor ouders kan het heel moeilijk zijn om naar voren te brengen dat hun kind moeiteloos goede prestaties levert. Dit zou echter niet het geval moeten zijn want in het ideale geval zorgen ouders en school er samen voor dat de maatregelen getroffen worden zodat het kind zich optimaal kan ontwikkelen. Kinderen ontwikkelen zich maar voor een deel op school. Daarnaast vindt de ontwikkeling vooral thuis maar ook buitenshuis plaats. Ouders kennen hun kind het beste, zij maken hun kind vanaf het begin mee en kunnen veel informatie aan school geven die als leidraad kan dienen. Het is heel normaal dat een ouder wil weten wat er in de praktijk gebeurt om in de behoeften van het kind te voorzien. Daar kan over gesproken worden met de leerkracht op ouderavonden of voor of na schooltijd (Webb, et al, 2013).

School en ouders spelen beiden een aanzienlijke rol in de opvoeding van kinderen. Daarom is het belangrijk dat er regelmatig contact is tussen ouders en school zodat ze elkaar van informatie kunnen voorzien (ouderbetrokkenheid.nl, 2010). Zo kan een kind zich optimaal ontwikkelen. Gedrag en functioneren van kinderen is omgeving gerelateerd. Kinderen laten thuis, op school, bij vrienden en op de sportclub, overal ander gedrag zien. Belangrijk is dus dat er regelmatig contact en uitwisseling van informatie plaatsvindt over regels, afspraken, vorderingen, eventuele stagnaties, talentontwikkeling maar ook over de sociaal- emotionele ontwikkeling van het kind en de thuissituatie. Daarnaast levert een goed contact met ouders ook iets op voor de school. Ouders die reflecteren op de school levert onder andere een beter schoolklimaat op (ouderbetrokkenheid.nl, 2010).

Ook van Mulligen, Gieles & Nieuwenbroek (2011) beschrijven het belang van het contact tussen ouders, kind en school. Zij plaatsen deze drie partijen in een driehoek. De lijnen van de driehoek worden gezien als communicatielijnen tussen de drie partijen. Binnen de driehoek vinden continu processen plaats die in beweging zijn. Daarom wordt het de dynamische driehoek genoemd. De processen binnen de driehoek hebben veel invloed op het leven en het leren van het kind. Het kind krijgt in deze situatie de mogelijkheden om te groeien en zich te ontwikkelen. De dynamische driehoek wordt getekend als een gelijkzijdige driehoek. Hiermee wordt een situatie die in evenwicht is verbeeldt. De evenwichtige situatie biedt zowel veiligheid als ruimte voor het kind om zich te ontwikkelen. Als er iets verandert aan de onderlinge verhoudingen verandert de groeiruimte en worden de groeimogelijkheden minder. Optimale groeimogelijkheden voor het kind zijn er dus als de verhoudingen tussen kind, ouders en school in balans zijn. Bij alle drie de partijen, zowel ouders en kind als school, is het van belang dat er verder wordt gekeken dan de personen. Iedere partij wordt beïnvloed door diverse aspecten zoals eigen achtergrond, geschiedenis, omgeving en relaties.

Ouders en school moeten dus samenwerken als het gaat om het opvoeden en begeleiden van kinderen. Daarin hebben zowel school als ouders hun eigen verantwoordelijkheden. Een kind kan zich optimaal ontwikkelen als deze verantwoordelijkheden in elkaars verlengde liggen (Mulligen, et al, 2011).

Samenvatting theoretisch kader

Als het gaat om de definitie van meer- en/of hoogbegaafdheid is er geen eenduidige wetenschappelijke definitie. In de diverse definities die te vinden zijn is er vrijwel altijd specifiek aandacht voor het IQ. Bij een IQ van 130 wordt een kind hoogbegaafd of zeer intelligent genoemd. Bij een IQ tussen de 120 en 130 worden kinderen intelligent of meerbegaafd genoemd. Bij de theorieën die zijn behandeld in dit theoretisch kader komt naar voren dat er vanuit verschillende invalshoeken naar hoogbegaafdheid gekeken zou moeten worden. Niet enkel het IQ maar ook biologisch, psychologisch en pedagogisch gezien bijvoorbeeld. Als het gaat om internationaal perspectief is naar voren gekomen dat Duitsland gezien kan worden als voorbeeld voor Nederland, in het bijzonder Beieren. Beieren heeft een specifiek beleid dat erop gericht is om prestaties van meerbegaafde leerlingen te bevorderen.

Er zijn veel verschillende vormen van verrijkingsonderwijs voor kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. In dit theoretisch kader is er aandacht besteed aan een plusklas. Dit is een speciale groep voor begaafde leerlingen. De plusklas vindt één dagdeel in de week plaats. In de plusklas van OBS de Wilgenstam wordt er gewerkt met de methodiek Pittige Plus Torens. Binnen deze methodiek wordt er gewerkt met projecten. De groene en de rode pepers. Deze variëren in complexiteit. Binnen de methodiek wordt er gewerkt volgens het TASC model (zie afbeelding 4).

In het theoretisch kader is er zowel aandacht besteed aan algemene behoeften van kinderen in het onderwijs als behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. Alle leerlingen hebben behoeften aan de aspecten relatie, competentie en autonomie. Dijkstra (2009) heeft deze aspecten gecombineerd met pedagogische en didactische aspecten in een schema gezet (zie afbeelding 5). Kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling hebben doorgaans minder behoefte aan een uitgebreide instructie en herhalings- en oefenstof. Wel aan complexere opdrachten en een hoger werktempo. Daarbij ook aan gezien, geaccepteerd en gewaardeerd worden. Ze moeten de ruimte krijgen om zelf te ontdekken, te kiezen en te ervaren. Ze hebben behoefte aan uitdaging op cognitief en creatief gebied. Daarbij hebben ze wel ondersteuning nodig bij het aanleren van vaardigheden. Zowel op academisch als sociaal en emotioneel gebied (PONTE, n.d.³).

Tot slot is er in het theoretisch kader aandacht geweest voor de ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. Het hebben van een meerbegaafd kind kent twee kanten voor ouders. Enerzijds kan het als boeiend en stimulerend ervaren worden want deze kinderen doen men soms versteld staan. Anderzijds kan het verontrustend en ongemakkelijk zijn. Het is van groot belang dat ouders en school samenwerken als het gaat om de ontwikkeling en opvoeding van kinderen. Een kind ontwikkelt zich vooral thuis maar ook voor een groot deel op school. School en ouders zouden er dan ook samen voor moeten zorgen dat er passende maatregelen worden getroffen voor een meer- of hoogbegaafd kind. De verantwoordelijkheden rondom ontwikkeling en opvoeding zouden in elkaars verlengde moeten liggen zodat het kind zich zowel thuis als op school optimaal kan ontwikkelen. Om dit te realiseren moeten school en ouders nauw contact met elkaar onderhouden en regelmatig informatie uitwisselen.

2.2 Resultaten praktijkonderzoek

Brief naar ouder(s)/verzorger(s)

Allereerst is er een brief uitgegeven aan de ouders/verzorgers van de kinderen uit de plusklassen. In deze brief is er een toelichting gegeven met betrekking tot dit onderzoek en is er toestemming gevraagd om zowel de ouders als de kinderen te benaderen. Sinds januari draait de plusklas in de bovenbouw met veertien leerlingen, waarvan er één in maart bij kwam. In de onderbouw is de plusklas begin april gestart met twee groepen van elf leerlingen. Totaal zijn er dus 36 leerlingen die deelnemen aan de plusklassen van OBS de Wilgenstam.

Respons vragenlijst kinderen

Van de 36 boven- en onderbouw leerlingen hebben er 34 toestemming gekregen om benaderd te worden. Wat betreft de vragenlijsten voor de kinderen, om achter de behoeften van de kinderen uit de plusklas te komen en de aansluiting van OBS de Wilgenstam daarop, zijn er dus 34 respondenten ondervraagd met behulp van een vragenlijst. Dit is ruim 94% van alle leerlingen uit de plusklassen.

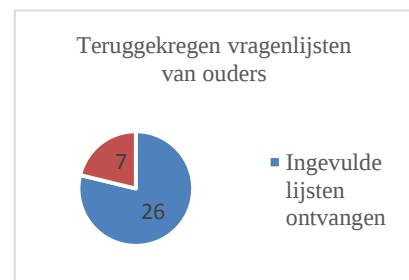
Aan de hand van literatuurstudie, zie theoretisch kader, zijn er stellingen opgesteld. Omdat er van de kinderen in de plusklas al best veel wordt gevraagd qua formulieren invullen is ervoor gekozen om stellingen te maken. Er zijn 25 stellingen opgesteld waarbij de leerlingen telkens één van de twee stellingen moesten kiezen die het best bij hem/haar past, waar hij/zij behoefte aan heeft, wat hij/zij fijn vindt etc. Dit is geclusterd op drie gebieden namelijk; leer-/werkhouding, sociaal-emotioneel en cognitief gebied en de interactie met de leerkracht en feedback. Bij het clusteren is er geprobeerd om enigszins onderscheid te maken tussen pedagogisch en didactische aspecten, dit is als lastig ervaren omdat er vaak overlap is tussen de aspecten. Toch is het zo goed mogelijk geprobeerd. Beide vragenlijsten zijn doorgenomen met de leerlingen op het moment van afname. Zo was in beide gevallen eventuele sturing en uitleg mogelijk.

Respons vragenlijst ouders

Van de 36 ouders die benaderd zijn middels een brief hebben er 33 toestemming gegeven om benaderd te worden. Dat is dus 92% van alle ouders. Er is gekozen voor telefonische benadering zodat er sprake was van persoonlijk contact. Er is een toelichting gegeven op dit onderzoek en hen gevraagd om de vragenlijst per e-mail in te vullen en terug te sturen binnen een termijn van twee weken. Op deze manier bleef de dataverwerking van de vragenlijsten realistisch en haalbaar en is er rekening gehouden met de ouders gezien en hun werk en tijdsbesteding.

In totaal is er zes weken besteed aan het benaderen van ouders, het uitgeven en terugkrijgen van de vragenlijsten. Een belangrijke kanttekening daarbij is dat de plusklas van de onderbouw pas sinds begin april draait. Deze ouders zijn dus later benaderd dan de ouders van de bovenbouw maar ook zij hebben twee weken de tijd gekregen om de vragenlijst in te vullen en terug te sturen. Van de 33 vragenlijsten zijn er 26 ingevuld teruggestuurd. De overige ouders zijn nog twee á drie keer benaderd en herinnerd aan de vragenlijst. Na de meivakantie van OBS de Wilgenstam, op 12 mei, zijn de overige ouders voor de laatste keer gebeld en gemaild om te vragen of ze de lijst binnen twee dagen in konden vullen. Op 14 mei was het totaal aantal ingevulde vragenlijsten 26.

Van de 33 ouders die toestemming hebben gegeven om benaderd te worden hebben er 26 en ingevulde vragenlijst teruggestuurd, dat wil zeggen dat er 79% respons is. De overige 21% heeft geen effect op de uitkomst van dit onderzoek. Zij hebben de lijst niet ingevuld waardoor niet duidelijk is of deze groep andere ondersteuningsbehoeften heeft dan al benoemd door andere ouders. Gezien de hoeveelheid overeenkomende antwoorden bij 79%.

Opbouw vragenlijst ouders

Met behulp van de vragenlijst is het de bedoeling om erachter te komen of de ouders bekend zijn met de pedagogische en didactische behoeften van hun kind, wat volgens hun de behoeften van hun kind zijn, hoe daarop aangesloten wordt door OBS de Wilgenstam, wat de ondersteuningsbehoeften zijn van de ouders en tot slot hoe de Wilgenstam aansluit op deze ondersteuningsbehoeften. Bij het maken van de vragenlijst is er daarom een onderscheid gemaakt in de vragen en om het overzicht te bewaren zijn er drie aspecten terug te vinden in de vragenlijst:

- Bekend met behoeften van kind (vraag 2, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, open vraag 1);
- Bekend met plusklas (vraag 1, 3, 4, 5, 8 en 9);
- Ondersteuningsbehoeften (vraag 10, 11, 12, 13, 15, 16, open vraag 2 & 3).

Sommige vragen zijn nuttig voor twee aspecten. De vragen die betrekking hebben op de behoeften van het kind zijn opgesteld om erachter te komen in hoeverre ouders bekend zijn met de ontwikkelingsvoorsprong van hun kind en hoe zij er mee omgaan. De vragen die te maken hebben met de ondersteuningsbehoeften zijn opgesteld om erachter te komen wat de ondersteuningsbehoeften zijn van de ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. De vragen die opgesteld zijn met betrekking tot de plusklas hebben te maken met de bekendheid rondom de plusklas. In hoeverre zijn ouders op de hoogte over aspecten van de plusklas en in hoeverre voldoet de informatievoorziening vanuit de school.

Respons vragenlijst/interviews plusklasleerkrachten

Van de vier plusklas leerkrachten van OBS de Wilgenstam hebben er twee de vragenlijst geretourneerd. Wat betreft de interviews met de plusklasleerkrachten van de andere basisscholen zijn er zoals gepland twee interviews gehouden.

De pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling

Tabel 3

De behoeften van de leerlingen (n=34) leerlingen van de plusklas uit groep 4, 5, 6, 7 en 8 van OBS De Wilgenstam.

Stelling	Aantal leerlingen	Heeft behoefte aan
1. Complexiteit opdrachten	32 van 34	Moeilijke opdrachten
2. Instructie	29 van 34	Korte uitleg/instructie
3. Zelf werken/hulp	28 van 34	Zelf werken en vragen stellen waar nodig
4. Onderzoeken	23 van 34	Zelf onderzoeken en oplossingen zoeken
5. Verantwoordelijkheid	26 van 34	Er zelf voor te zorgen dat het werk afkomt en verantwoordelijk zijn
6. Initiatief	29 van 34	Eigen initiatief
7. Samen-/zelfstandig werken	24 van 34	Samenwerken
8. Herhaling-/oefenstof	26 van 34	Nieuwe stof
9. Leren leren	17 van 34	Leren hoe iets te kunnen leren
10. Creativiteit/hoofd werken	19 van 34	Met handen werken (creatief)
11. Belang resultaten/gevoel	19 van 34	Lekker in hun vel te zitten

12. Keuzes maken	23 van 34	Zelf dingen te kiezen
13. Gevoelens	25 van 34	Dat de leerkracht ziet hij/zij zich voelt
14. Omgaan met stress	16 van 34	Leren omgaan met stress
15. Leren samenwerken	8 van 35	Leren samenwerken
16. Belang resultaten/gevoel	23 van 34	Dat er meer naar de persoon wordt gekeken dan naar het werk in de plusklas
17. Gezien worden	7 van 34	Om meer gezien te worden in de plusklas
18. Beter worden in bepaalde vakken	8 van 34	Beter worden in lezen, schrijven of rekenen
19. Beter worden in bepaalde vakken	21 van 34	Beter worden in aardrijkskunde, geschiedenis of biologie
20. Beter worden in bepaalde vakken	27 van 34	Uitdaging op creatief gebied
21. Omgaan met feedback	8 van 34	Vindt het moeilijk om met feedback om te gaan
22. Zelf iets aanpakken/met hulp van leerkracht	21 van 34	Dat de leerkracht zegt hoe iets anders aangepakt kan worden
23. Zelf bedenken/met hulp van leerkracht	24 van 34	Zelf bedenken hoe hij/zij iets moet doen
24. Omgang met anderen	17 van 34	Zelf opletten hoe hij/zij met anderen omgaat
25. Regels en afspraken.	25 van 34	Duidelijke regels/afspraken

Samenvattend de pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling

Uit de eerste vragenlijst komt naar voren dat vrijwel alle leerlingen uit de plusklas behoefte hebben aan complexe opdrachten, op twee leerlingen na. Daarbij heeft een groot aantal behoefte aan een korte instructie (85.3%) en weinig herhaling (76.5). Uit diverse stellingen blijkt dat het merendeel zelf wil onderzoeken (76.6%) en verantwoordelijk (76.5%) wil zijn. Slechts een beperkt aantal, 20.6%, hebben de behoefte om meer gezien te worden in de plusklas. Het overige deel vindt dat hij/zij genoeg gezien wordt. Wat betreft gevoelens en resultaten vindt het merendeel van de leerlingen, 67.6%, zijn/haar gevoelens belangrijker dan de resultaten. Er zijn een aantal leerlingen die behoefte hebben aan het leren omgaan met stress (47.1%) en feedback (23.5%), willen leren samenwerken met anderen (23.5%) en die beter willen worden in specifieke vakken. Wat betreft regels en afspraken heeft een groot deel van de leerlingen behoefte aan duidelijk regels en afspraken, maar liefst 73.5%.

De aansluiting van OBS de Wilgenstam op de pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling

Tabel 4

De aansluiting op de behoeften van de leerlingen (n=34) leerlingen van de plusklas uit groep 4, 5, 6, 7 en 8 van OBS De Wilgenstam.

Stelling In de plusklas (zijn/is)...	Aantal leerlingen	Antwoord
1. De opdrachten zijn moeilijk genoeg	25 van 34	Ja, ik leer er veel van
2. De instructie voldoende	22 van 34	Ja, ik kan na de instructie goed aan het werk
3. Er een goede balans tussen zelf werken en vragen stellen	30 van 34	Ja, de juf komt genoeg naar mij toe en ik stel vragen
4. Onderzoek ik zelf om tot oplossingen te komen	25 van 34	Ja
5. Leer ik verantwoordelijk te zijn	26 van 34	Ja, ik zorg er zelf voor dat mijn werk afkomt en netjes blijft
6. Er genoeg ruimte voor eigen initiatief	27 van 34	Ja, er zijn genoeg mogelijkheden om zelf te bedenken

7. Goede balans tussen samen-/zelfstandig werken	27 van 34	Ja, soms werken we samen maar soms ook alleen
8. Leer ik veel nieuwe dingen	31 van 34	Ja, veel nieuwe stof
9. Leer ik manieren hoe iets te kunnen leren	20 van 34	Nee
10. goede balans tussen met het hoofd en handen werken	22 van 34	Ja, ik werk veel creatief en met mijn hoofd.
11. zit ik lekker in mijn vel	27 van 34	Ja
12. kies ik vaak zelf wat en wanneer ik iets ga doen	27 van 34	Ja
13. wordt er goed omgegaan met mijn gevoelens	17 van 34	Ja, ik kan ze voor mijzelf houden als ik dat wil
14. leer ik omgaan met stress	19 van 34	Nee
15. leer ik samenwerken	25 van 34	Ja
16. leer ik omgaan met feedback	27 van 34	Ja
17. leer ik zelf bedenken hoe ik iets moet doen	25 van 34	Ja
18. spreekt de juf ons voldoende aan op gedrag	29 van 34	Ja
19. zijn er duidelijke regels/afspraken	31 van 34	Ja
20. leer dingen die ik kan gebruiken in de reguliere groep	20 van 34	Nee

Tabel 5

Antwoorden met betrekking tot pedagogische en didactische behoeften en aansluiting daarop volgens plusklasleerkrachten (n=2) van OBS de Wilgenstam

Codes	Leerkracht 1	Leerkracht 2
Pedagogische behoeften		
	- Begrepen worden. - Tegemoet komen aan het 'anders' denken. - Juiste benadering en samenwerkingsopdrachten	- Contact met gelijkgestemden. - Geaccepteerd/gewaardeerd voelen.
Didactische behoeften		
	- Top down instructie. Vanuit gehelen naar delen. - Individuele verrijking in eigen klas. - Hoge orde denkopdrachten waarin analyseren, evalueren en creëren aan de orde komt.	- Minimale instructie. - Zelf kiezen en ontdekken. - Dieper ingaan op leerstof. - Eigen leerstrategie. - Zelfstandigheid. - Zelf verantwoordelijk voor leerproces.
Aansluiting op behoeften		
	- Wordt in plusklas aan voldaan. - Aansluiten door ze als leerkracht te begeleiden om zelfstandig dingen op te lossen. - Positieve feedback geven en soms een duwtje in de rug.	- Voldoende uitdaging. - Leerlingen eigen keuzes laten maken. - Plusklas vereist een andere manier van denken. - Wordt oplossingsvermogen verwacht. - Fijne sfeer en prettige interactie in de plusklas.

Tabel 6

Antwoorden met betrekking tot pedagogische en didactische behoeften en aansluiting daarop volgens plusklasleerkrachten (n=2) Fridtjof Nansen school en Jan Antonie Bijloo school

Behoeften van de kinderen uit de plusklas & leermogelijkheden in de plusklas.		
Erkenning/ waardering	- Het kind zien en ruimte creëren voor het kind.	- In de plusklas zitten en samenwerken met kinderen die net iets ouders zijn dus meer op hetzelfde niveau.
Uitdaging	- Het kind uitdagen door out of the box te denken en te durven gaan. - Het kind verder leren denken dan de 'makkelijke weg'.	- Moeilijkere dingen doen. Niet alleen doen wat ze al weten.
Doorzettings- vermogen	- Leren dat iets niet lukt/leren fouten maken. - Leren omgaan met een proces i.p.v. enkel aandacht voor het eindresultaat. - Omgaan met teleurstellingen en frustraties.	- Hulp vragen, doorzetten als het moeilijk gaat. - Tegen dingen aan lopen en daarmee om leren gaan.
Leren	- Leren leren. In proporties en daarbij alle verantwoordelijkheden als plannen en prioriteiten stellen. - Oefenen met huiswerk	- Zelf regelen, eigen leerproces in de gaten houden. - Samenwerken. - Leren plannen en stapsgewijs werken
Feedback	- Één op één met de kinderen nabespreken wat er goed en minder goed ging.	- Feedback vragen en geven aan anderen.
Aansluiting bij pedagogische en didactische behoeften		
Kijken en praten met de kinderen	- Positieve feedback geven. - Benoemen wat er goed gaat. - Nabespreken; wat ging er goed? Wat kan beter?	- Observeren. Na een tijdje kijken in gesprek gaan met de kinderen over wat er is gezien.
Rol van leerkracht	- Coachend en niet van bovenaf opleggen wat ze moeten doen. - Kijken naar het gehele proces i.p.v. alleen het eindresultaat. - Leerkracht is er om hulp aan te vragen. - Helpen om fouten te accepteren. - Sturend en verder kijken dan de makkelijke weg. - Leren doorzetten, ook als het even moeilijk wordt.	- Coachend en begeleidend naast de gewone leerkrachtvaardigheden als orde en structuur etc. houden. - Niet alleen maar op eindresultaat beoordelen maar juist op het hele proces naar zo'n eindresultaat toe. - Reageren op wat er gezien wordt. - Tijdens 'leerkrachtmomentjes' wordt het logboek besproken en is er even één op één aandacht.

Samenvattend de aansluiting van OBS de Wilgenstam op de pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling

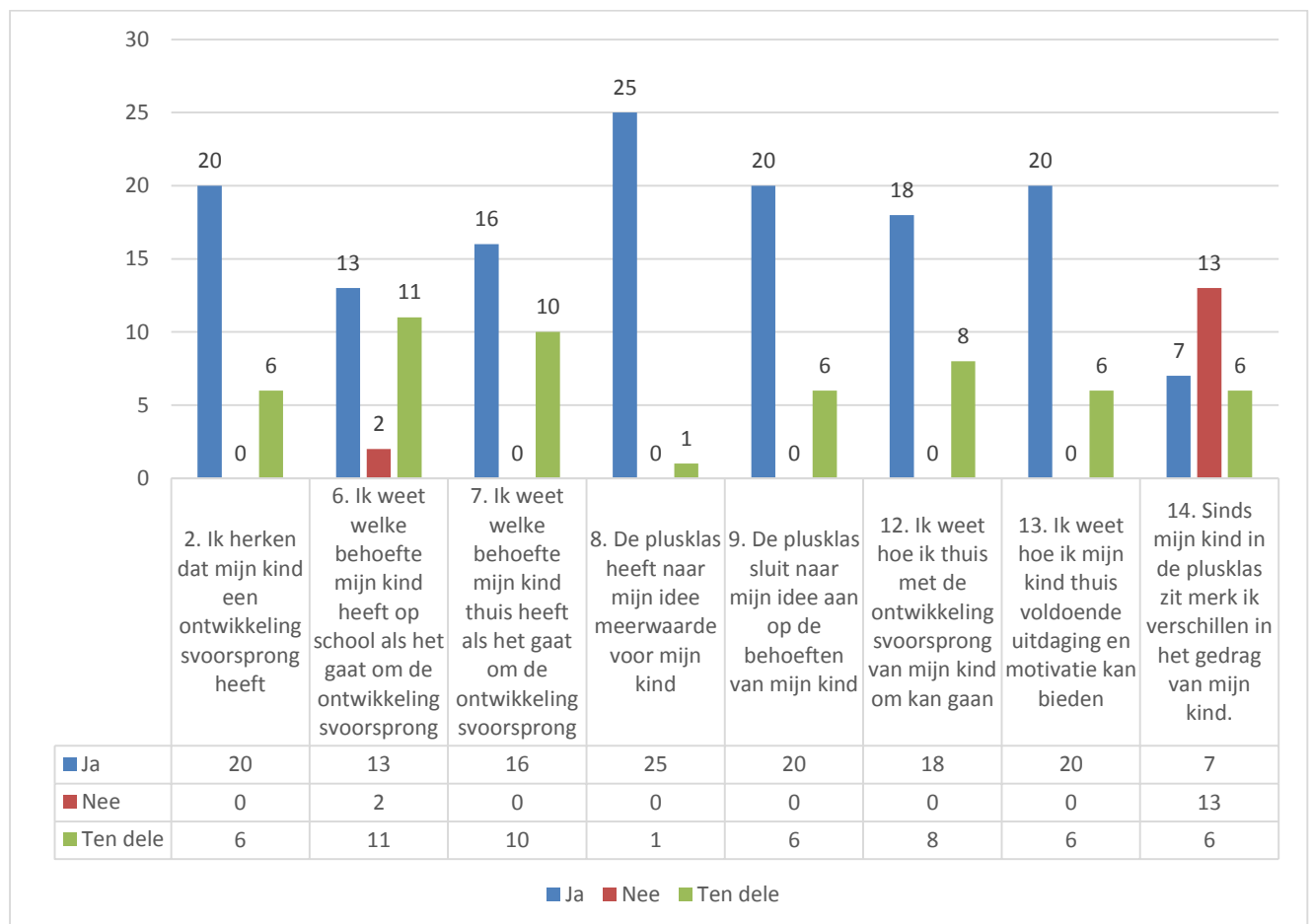
Uit vragenlijst twee is gebleken dat een aantal leerlingen op de volgende gebieden aansluiting missen; complexiteit opdrachten (26.5%), instructie (35.3%), leren omgaan met stress (55.9%), tonen van initiatief (20.6%) en leren-leren (58.9%). Volgens diverse plusklasleerkrachten zijn de behoeften van de kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling; het kind zien en ruimte creëren, samenwerken met gelijkgestemden, uitdagen, out of the box denken, uitdagen, leren omgaan met falen en teleurstellingen, leren-leren, leren omgaan met feedback en leren omgaan met eigen leerproces. Tot slot komt naar voren dat de leerkrachten vooral proberen aan te sluiten door een coachende rol aan te nemen.

De pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling volgens ouders en aansluiting van OBS de Wilgenstam

daarop

Tabel 7

Overzicht van resultaten van de vragenlijst voor ouders (n=26) ouders van leerlingen uit de plusklassen van OBS de Wilgenstam

Open vraag 1

De eerste open vraag heeft betrekking op specifieke behoefte van het kind volgens de ouders. Er is daarbij toelichting gegeven dat het gaat om een beeld van de opvoedingsbehoeften van de kinderen (pedagogisch) en de instructie- en onderwijsbehoeften van de kinderen (didactisch). De ouders gaven daarbij heel uiteenlopende antwoorden. Sommige vragen zouden geplaatst kunnen worden onder zowel pedagogische aspecten als didactische aspecten. Het doel van de vraag is inzicht krijgen in het beeld dat ouders hebben van de ontwikkelingsvoorsprong van hun kind met bijbehorende behoeften. Daarnaast nagaan of dit beeld overeenkomt met de resultaten uit de literatuur en de visie van de plusklasleerkrachten. De volgende antwoorden op de vraag: 'Wat zijn naar uw idee specifieke behoeften van uw kind?' zijn naar voren gekomen:

Opvoedingsbehoeften (pedagogisch):

- Duidelijkheid, structuur en vaste patronen zodat ze weten waar ze aan toe zijn;
- Zelfstandigheid
- Aandacht voor zelfreflectie en assertiviteit;
- Meer intuïtief werken, met lichaam i.p.v. hoofd (denk aan toneel);
- Analyseren en toepassen;
- Eigen hulpvraag en leerdoelen stellen;
- Nieuwsgierigheid wekken;
- Voorspelbaarheid, wat staat het kind te wachten. Waar is het aan toe. Vooral qua gedrag van anderen;
- Serieus genomen worden door de leerkracht;

Instructie- en onderwijsbehoeften (didactisch):

- Meer aandacht voor creativiteit;
- Ruimte voor eigen invloed en om eigen gang te gaan en zelf te onderzoeken, ontdekken en ervaren.
- Buiten de gewone kaders denken. Opzoek naar grenzen van wat mogelijk is met materialen, taal etc.
- Verdieping van stof d.m.v. complexere vraagstukken en zelf experimenteren;
- Analytisch vermogen meer ontwikkelen;
- Nieuwe informatie;
- Samenwerken en zelfstandig werken afwisselen, ook in wisselende samenstelling met andere (onbekende) kinderen;
- Constructiematerialen gebruiken;
- Nieuwe stof;
- Korte instructie en sneller zelf aan het werk;
- Meer informatie op diverse gebieden;
- Lesstof compact aanbieden en aansluiten bij niveau;
- De link maken met dagelijkse praktijk;
- Ruimte voor meerdere oplossingsmogelijkheden bij gestelde problemen
- Uitgedaagd worden zodat ze gemotiveerd blijven i.p.v. dat ze zich gaan vervelen.

De hierboven beschreven punten zijn samengevat de antwoorden die de ouders zoal hebben gegeven op deze vraag. Een aantal antwoorden kwamen diverse keren terug, soms in andere bewoordingen. Wat ook vaak terugkwam in de antwoorden van de ouders is dat volgens hen alles wel plaats moet vinden met enige sturing van leerkrachten omdat het wel gewoon kinderen blijven.

Samenvattend de pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling volgens ouders en aansluiting van OBS de Wilgenstam daarop

Alle ouders herkennen dat hun kind een ontwikkelingsvoorsprong heeft en weten wel of ten dele welke behoefte hun kind thuis heeft. Wat betreft de behoefte op school liggen deze verhoudingen iets anders. Alle ouders van mening dat de plusklas meerwaarde heeft voor hun kind maar niet alle ouders weten of de plusklas aansluit bij de behoefte van hun kind. Als het gaat om uitdaging/motivatie bieden aan de kinderen en omgang met de ontwikkelingsvoorsprong weet het merendeel wel hoe zij dat moeten doen. Daarbij is het merendeel van de ouders van mening dat er geen verschil in gedrag gemerkt wordt sinds de kinderen in de plusklas zitten.

De antwoorden die de ouders hebben gegeven variëren van een nieuwe stof, een korte instructie en specifieke vaardigheden ontwikkelen tot structuur, duidelijkheid en aandacht voor zelfreflectie en assertiviteit. De antwoorden lopen dus uiteen maar zijn wel te vergelijken met de antwoorden zoals de literatuur deze beschrijft en zoals de kinderen zelf aangeven.

De ondersteuningsbehoeften van de ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling

Open vraag 2

De tweede open vraag uit de vragenlijst voor ouders heeft betrekking op de ondersteuningsbehoeften van ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. Uit vraag 15 en 16 is al duidelijk geworden hoeveel ouders er behoefte hebben aan ondersteuning met betrekking tot de ontwikkelingsvoorsprong van hun kind.

Nu zal beschreven worden wat de ouders hebben aangegeven op de open vraag 'waar heeft u als ouders behoefte aan ter ondersteuning met betrekking tot de ontwikkelingsvoorsprong van uw kind?'. Deze vraag is gesteld met als doel om inzicht te verkrijgen in de ondersteuningsbehoeften van de ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling.

- Hoe een kind te 'prikken' zodat ze zich niet terugtrekt in bijvoorbeeld de computer;
- Hoe uit te dagen als presteren niet zo in de gezinscultuur zit;
- Een kortere, meer frequentere terugkoppeling van de doelstelling en bereikte doelen in de plusklas;
- Hoe de behoeften op school gezien worden;
- Middelen en advies over hoe er ook thuis voldoende uitdaging geboden kan worden, eventueel aansluitend op projecten / theorie die in de plusklas wordt aangereikt;
- Leerlijnen die worden doorgezet gedurende de school periode zodat er niet ieder schooljaar overnieuw begonnen hoeft te worden;
- Goede communicatie met en door school en een leerkracht die met de ontwikkelingsvoorsprong om kan gaan;
- Ervaringen vanuit school die gedeeld worden met de ouders i.p.v. continu zelf zoeken en uitproberen terwijl school er meer ervaring mee heeft;
- Tips en trucs hoe om te gaan met een slim kind. Hoe houd je hem enthousiast en voorkom je demotivatie? En meer inzicht in wat ontwikkelingsvoorsprong inhoudt.

De hierboven beschreven punten zijn samengevat de antwoorden die de ouders zoal hebben gegeven op deze vraag. Een aantal antwoorden kwamen diverse keren terug, soms in andere bewoordingen.

Open vraag 3

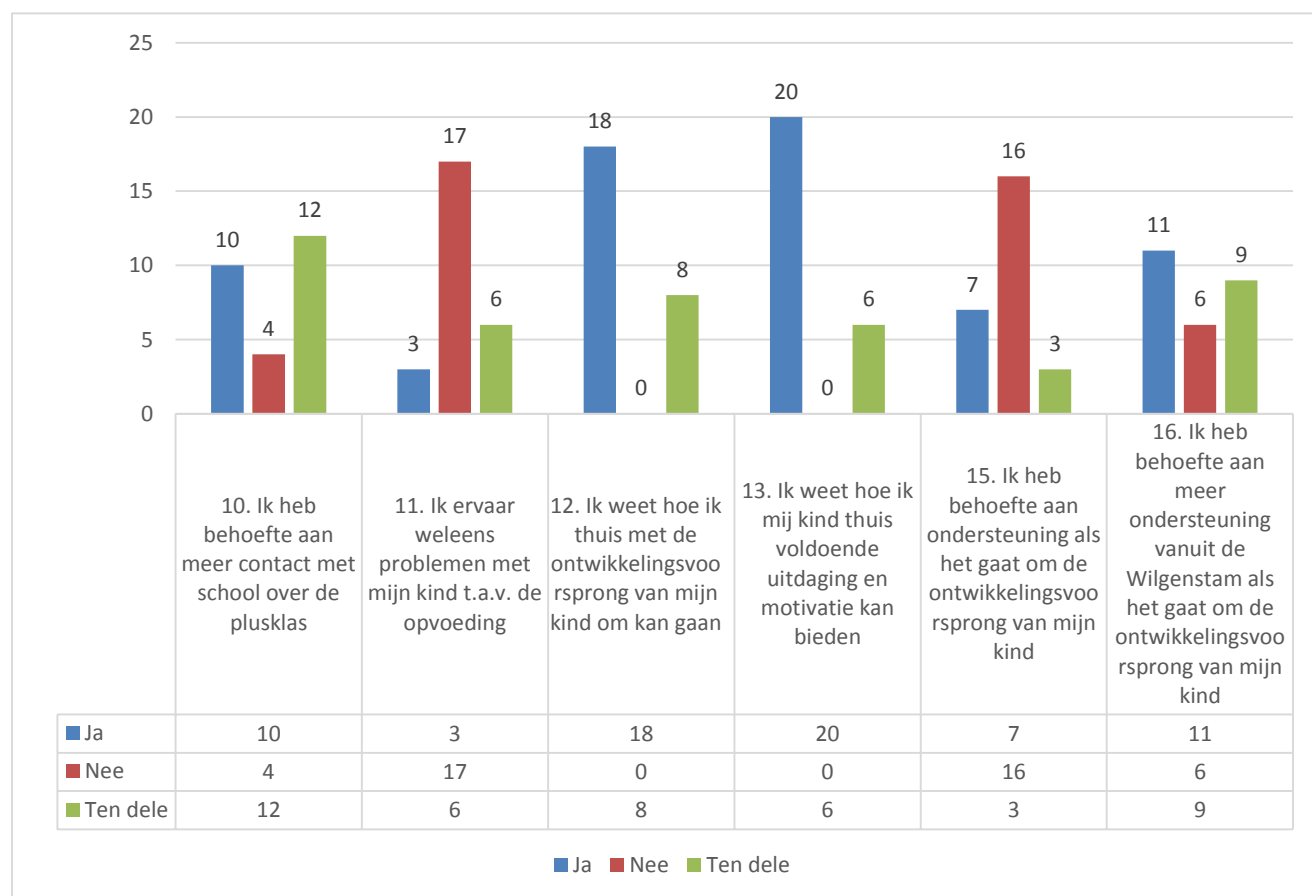
Wat betreft de antwoorden die gegeven zijn op de derde open vraag, hoe ouders deze ondersteuning voor zich zien, verwijst een heel groot deel van de ouders terug naar de tweede open vraag. Toch zijn er een aantal ouders die in hun antwoord hebben aangegeven hoe zij de ondersteuning voor zich zien:

- Een leuk boekje ter aanbeveling;
- Regelmatige feedback en informatie hoe het gaat in de plusklas en hoe dit buiten school voortgezet kan worden. Bijvoorbeeld informatieavonden en evaluatiegesprekken over de ontwikkelingen van het kind in de plusklas;
- Digitale nieuwsbrief of een leerlingvolgsysteem;
- Voorlichtingsavonden, lotgenoten contact, tips, sites die kunnen helpen;
- Een juf die actief meehelpt in het zoeken naar de juiste uitdaging;
- Aan het begin van het jaar een gesprek met de nieuwe leerkracht, waarin de leerkracht samen met ouders bespreekt hoe er een en ander aangepakt gaat worden. En af en toe contact via de mail bijvoorbeeld;
- Inzicht (kennis/theorie) over ontwikkelingsvoorsprong en hoe zich dat kan uiten in gedrag. Praktische tips over wat er thuis gedaan kan worden om een kind uitdaging te bieden en waar hij/zij naar op zoek kan zijn.

De hierboven beschreven punten zijn samengevat de antwoorden die de ouders zoal hebben gegeven op deze vraag. Een aantal antwoorden kwamen diverse keren terug, soms in andere bewoordingen.

Tabel 8

Overzicht van resultaten van de vragenlijst voor ouders (n=26) ouders van leerlingen uit de plusklassen van OBS de Wilgenstam

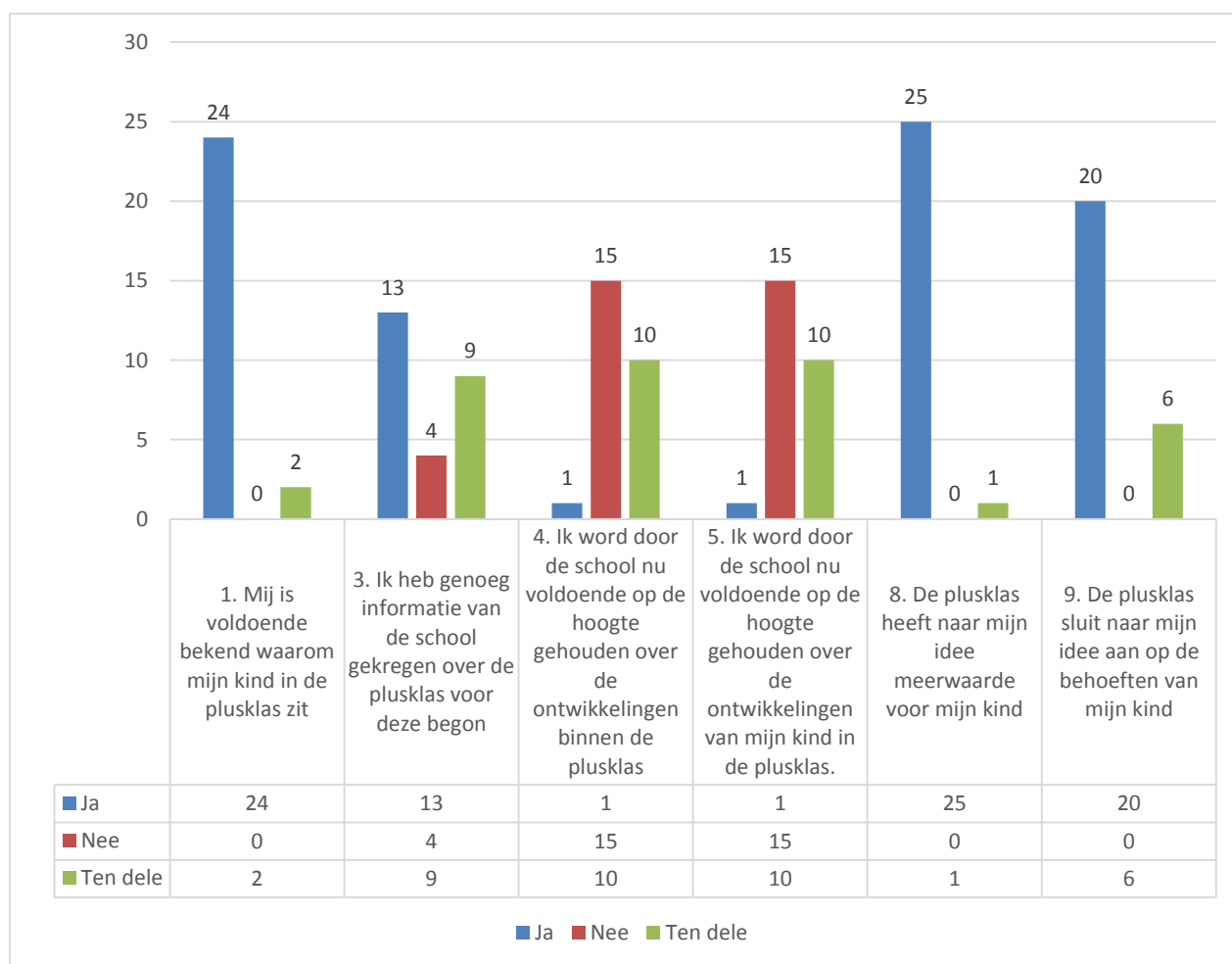
Samenvattend de ondersteuningsbehoeften van de ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling

Wat betreft de ondersteuningsbehoeften van ouders is naar voren gekomen dat het merendeel (61.5%) van de ouders geen behoefte heeft aan algemene ondersteuning als het gaat om de ontwikkelingsvoorsprong van hun kind. Daarentegen heeft een groot gedeelte (76.9%) van de ouders wel of ten dele behoeften aan ondersteuning vanuit de Wilgenstam. Uit de tweede open vraag is gebleken dat deze ondersteuning voornamelijk bestaat uit informatie over de plusklas, informatie over de voortgang van hun kind in de plusklas, ervaringen/kennis/inzicht/tips over de ontwikkelingsvoorsprong van hun kind en kennis over een ontwikkelingsvoorsprong in het algemeen.

Aansluiting van OBS de Wilgenstam op de ondersteuningsbehoeften van de ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling

Tabel 9

Overzicht van resultaten van de vragenlijst voor ouders (n=26) ouders van leerlingen uit de plusklassen van OBS de Wilgenstam

Tabel 10

Antwoorden met betrekking tot het contact met ouders en ondersteuningsbehoeften van ouders volgens plusklasleerkrachten (n=2) van OBS de Wilgenstam

Contact met ouders		
	- Foto's gemaakt en op website geplaatst; - Ouders komen soms langs om in plusklas te kijken. - Is nog een ontwikkelingspunt, kan beter.	- Bij start geïnformeerd. - Tijdens uitvoering minder geïnformeerd. - Dit zou mogelijk kunnen door hen bij de presentaties te betrekken. - Filmpjes en foto's van projecten laten zien. - Resultaten van plusklas worden opgenomen in rapport. - Kinderen vertellen thuis veel.
Ondersteuningsbehoeften van ouders		
	- Een goed beeld hebben van hun kind als het gaat om gevoelens, behoeften, interesses en hulp bij problemen/vragen.	- Geen specifiek contact gehad met ouders hierover dus onbekend hiermee. - Staan wel open voor vragen. - Zullen pedagogisch gerelateerde vragen zijn.
Aansluiting op ondersteuningsbehoeften van ouders		
	- Het is aan school om ouders betrokken en op de hoogte te houden van dingen die signaleerd worden.	- Als professional kan daarbij geholpen worden maar dit is situatie en kind afhankelijk.

Tabel 11

Antwoorden met betrekking tot het contact met ouders en ondersteuningsbehoeften van ouders volgens plusklasleerkrachten (n=2) Fridtjof Nansen school en Jan Antonie Bijloo school

Contact met ouders		
Intakegesprek/ kennismaking	- Ouders uitnodigen voor een intakegesprek. Zij kennen hun kind het beste. - Tijdens intake worden een aantal vragen gesteld, deze worden uitgewerkt in de vorm van een contractje. Deze wordt ondertekend en kunnen ze doorkijken.	- Ouders worden op de hoogte gebracht naar aanleiding van de screening bijvoorbeeld.
Rapportage	- Bij het reguliere rapport krijgen ze een verslag van de plusklas erbij. - Beoordeling over het project.	- Bij het gewone rapport een plusklas rapport met de cijfers van de projecten. Maar ook de inzet, motivatie etc.

Frequentie contact met ouders

Rapportage	- Twee keer in het jaar, tegelijk met het reguliere rapport een rapportage van de voortgang in de plusklas.	- Drie keer per jaar, tegelijk met het gewone rapport.
Persoonlijk contact	- De deur staat altijd open voor vragen of een gesprekje maar daar blijft het bij. - Eerder gespreksrondes gehouden maar dat was niet haalbaar. - Als er behoefte is aan een gesprek bij het rapport mogen ouders langskomen.	- Ouders hier op school zijn niet zo heel erg van het binnen stappen. Ze brengen hun kind naar school en halen het op en houden zich verder bezig met andere belangrijke dingen. - Als er specifieke gevallen zijn waarbij ouders nog meer informatie willen dan kunnen ze een afspraak maken voor een gesprek. Als er naast de rapporten nog vragen zijn mogen ouders altijd even contact opnemen en een gesprekje aanvragen.

Ondersteuningsbehoeften van ouders

Opvoeding	- De opvoeding voor meergebaafden/hoogbegaafden is iets anders; - Deze kinderen moeten echt geholpen worden met trainen van plannen; - De taken moeten niet uit handen genomen worden, gebeurt wel veel in deze omgeving/buurt.	
Behoeften		- Ouders hier op school zijn daar niet zo heel erg mee bezig. Of hun kind nou wel of niet in de plusklas zit maakt hen niet zoveel uit als het maar goed gaat.

Samenvattend de aansluiting van OBS de Wilgenstam op de ondersteuningsbehoeften van de ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling

Uit de vragenlijst voor ouders is duidelijk geworden dat ouders momenteel informatie vanuit school missen. Wel zijn ouders tevreden over de brief die voorafgaand aan de plusklas is uitgegeven. Eerder werd al duidelijk waar de ouders behoefte aan hebben, dit wordt momenteel gemist. Uit interviews met plusklasleerkrachten van andere basisscholen is duidelijk geworden hoe zij contact onderhouden met ouders. Op één van de twee andere basisscholen wordt er gewerkt met een intakegesprek voorafgaand aan de plusklas en een plusklasrapport. Vanuit de plusklasleerkrachten van OBS de Wilgenstam komt naar voren dat contact met ouders nog in ontwikkeling is omdat de plusklas net nieuw is.

Deel 3 Conclusie

In dit hoofdstuk zal antwoord gegeven worden op de onderzoeksvraag die leidend is geweest gedurende dit onderzoek. De onderzoeksvraag luidt:

“In hoeverre voldoet OBS de Wilgenstam, door inzet van de plusklas, aan de pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling en in hoeverre sluit dit volgens de betrokken ouders aan op hun behoeften en die van hun kinderen?”

Pedagogische en didactische behoeften en de aansluiting daarop door OBS de Wilgenstam

Zowel vanuit de literatuur als vanuit de praktijk is er onderzocht wat de pedagogische en didactische behoeften zijn van de leerlingen uit de plusklassen. Deze zijn samengevoegd en visueel weergegeven in bijlage 6.1. De twee vragenlijsten die afgenomen zijn bij de leerlingen uit de plusklas zijn met elkaar vergeleken. Wat betreft de aansluiting van OBS de Wilgenstam hierop kan er geconcludeerd worden dat er in grote mate aangesloten wordt op de behoeften van de kinderen. Maar er is ook naar voren gekomen dat dit voor een aantal kinderen niet geldt, uit de volgende vragen is namelijk het volgende naar voren gekomen:

- Als het gaat om moeilijke opdrachten geeft 94.1% aan daar behoefte aan te hebben. Daarbij geeft 73.5% van de leerlingen aan de opdrachten moeilijk genoeg te vinden. Dit houdt in dat er niet in de behoeften van alle leerlingen wordt voorzien als het gaat om de complexiteit van de opdrachten.
- Wat betreft instructie geeft 85.3% aan behoefte hebben aan een korte instructie. 64.7% ervaart de instructie als voldoende maar dat geeft aan dat 35.3% de instructie niet als voldoende ervaart. 29.4% zou de instructie graag korter zien en 5.9% heeft behoefte aan een langere instructie.
- 85.3% van de leerlingen geeft aan behoefte te hebben aan het tonen van initiatief en 79.4% geeft aan dat daar ook genoeg ruimte voor is in de plusklas. Op dit punt wordt er in de plusklas dus niet op de behoeften van alle leerlingen aangesloten.
- 47% van de leerlingen uit de plusklas wil graag om leren gaan met stress. Bij de vraag of dat voldoende wordt geleerd in de plusklas geeft 44.1% aan van wel. Iets minder dan de helft van de leerlingen heeft dus behoefte aan het leren omgaan met stress maar niet alle leerlingen worden in deze behoefte voorzien.
- Tot slot de behoefte om manieren te leren om hoe iets geleerd kan worden. 50% van de leerlingen geeft aan daar behoefte aan te hebben. Daarbij geeft 41.1% aan dat er in de plusklas manieren worden geleerd om iets te kunnen leren. In deze behoeften worden dus niet alle leerlingen in hun behoefte voorzien.

Behoeften van de kinderen volgens de ouders

Vanuit de praktijk is er ook onderzocht wat volgens de ouders pedagogische en didactische behoeften zijn van de kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. Als ouders een ontwikkelingsvoorsprong herkennen en bekend zijn met de behoeften kan er aangesloten worden op die behoeften. Het merendeel van de ouders geeft aan de ontwikkelingsvoorsprong te herkennen, maar liefst 76.9%. Wat betreft de behoefte thuis weet 61.5% hoe om te gaan met de ontwikkelingsvoorsprong en 50% van de ouders is op de hoogte van de behoeften van het kind op school. Alle ouders geven aan dat de plusklas naar hun idee meerwaarde heeft voor hun kind en 76.9% is van mening dat er wordt aangesloten op de behoeften van hun kind. Er kan dus gezegd worden dat het merendeel van de ouders de ontwikkelingsvoorsprong herkent en weet hoe hier mee omgegaan moet worden.

Tot slot geeft de open vraag een antwoord op de vraag ‘wat de pedagogische en didactische behoeften zijn van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling volgens ouders’. De antwoorden die hieruit naar voren komen zijn vergelijkbaar met de antwoorden zoals de literatuur beschrijft en zoals naar voren is gekomen uit vragenlijst één bij de kinderen. Variërend van ruimte voor eigen invloed en zelfstandigheid, buiten de gewone kaders denken, verdieping van stof, samenwerken en zelfstandig werken, eigen hulpvraag en leerdoelen stellen, reflecteren, korte instructie, serieus genomen worden en uitgedaagd worden.

Ondersteuningsbehoeften van ouders

Aan de hand van een vragenlijst voor ouders is duidelijk geworden dat 61.5% van de ouders geen behoefte hebben aan ondersteuning als het gaat om de ontwikkelingsvoorprong van hun kind. De overige ouders geven aan daar wel of ten dele behoeften aan te hebben.

76.9% van de ouders geeft aan wel of weleens behoefte te hebben aan ondersteuning vanuit OBS de Wilgenstam als het gaat om de ontwikkelingsvoorprong van hun kind. Door de vragenlijst is duidelijk geworden dat deze ondersteuning te maken heeft met informatie over de ontwikkelingsvoorsprong, tips over hoe thuis omgegaan kan worden met de ontwikkelingsvoorsprong, contact met andere ouders en goede communicatie met en door school rondom de plusklas.

Aansluiting van OBS de Wilgenstam op ondersteuningsbehoeften van ouders

Vanuit de literatuur is naar voren gekomen dat het hebben van een meer- of hoogbegaafd kind enerzijds als plezierig en stimulerend ervaren kan worden en anderzijds als verontrustend en ongemakkelijk. Het is voor ouders niet altijd gemakkelijk om een meer- of hoogbegaafd kind te begeleiden. Informatie vinden op de juiste plek en praten met andere ouders kan het zelfvertrouwen van ouders vergroten. Daarbij kan het voor ouders lastig zijn om naar voren te brengen dat hun kind moeiteloos goede prestaties levert. Dit zou echter niet zo moeten zijn. Ouders en school moeten er samen voor zorgen dat het kind zich optimaal kan ontwikkelen. Thuis en op school brengt een kind immers de meeste tijd door. Ouders kennen hun kind het langste en het beste en informatie van ouders kan als leidraad dienen voor de school. School en ouders spelen dus beiden een aanzienlijke rol en daarom is het belangrijk dat ze elkaar van informatie voorzien. Ouders en school moeten samenwerken als het gaat om de opvoeding en ontwikkeling van het kind. Een kind kan zich optimaal ontwikkelen als de verhoudingen in balans zijn en de verantwoordelijkheden in elkaars verlengde liggen.

Vanuit de praktijk is duidelijk geworden 57.7% van de ouders behoefte heeft aan meer contact met school over de plusklas. Ouders zijn van mening dat er niet voldoende informatie gegeven wordt rondom de plusklas op dit moment. Wat betreft de informatievoorziening voorafgaand aan de plusklas zijn 84.6% van de ouders wel tevreden, over de brief die is uitgegeven. Concluderend kan er gezegd worden dat ouders op dit moment een frequente terugkoppeling vanuit school over de plusklas missen en behoefte hebben aan inzicht, ervaringen en tips vanuit school als het gaat om de ontwikkelingsvoorsprong van hun kind.

Deel 4 Aanbevelingen

Pedagogische en didactische behoeften en de aansluiting van OBS de Wilgenstam daarop

- ✚ Een kortere instructie; hierdoor kunnen de leerlingen meer initiatief tonen en nog meer worden uitgedaagd waardoor de opdrachten als moeilijker zullen worden ervaren.
- ✚ Meer inzetten op het leren-leren door andere projecten/opdrachten; op andere scholen waar wordt gewerkt met een plusklas wordt naast de methodiek van Pittige Plus Torens ook gewerkt met andere projecten en opdrachten, naar eigen invulling van de leerkrachten. Dit is gericht op het aanleren van leerstrategieën. Leerlingen kunnen op deze manier bijvoorbeeld huiswerk beter leren plannen en zo leren omgaan met eventuele stressvolle situaties.

Ondersteuningsbehoeften van ouders en aansluiting van OBS de Wilgenstam daarop

- ✚ Terugkoppeling; duidelijk is geworden dat ouders behoefte hebben aan een frequente terugkoppeling vanuit de school omtrent de plusklas. Een nieuwsbrief is hier een geschikte oplossing voor. Informatie over de projecten en de fasen waar op dat moment mee gewerkt wordt, eventuele wijzigingen of andere belangrijke informatie kunnen zo teruggekoppeld worden naar ouders. Laat ouders zelf de keuze maken hoe zij de nieuwsbrief willen ontvangen. Per post of per e-mail.
- ✚ Doelen/voortgang; ouders hebben aangegeven graag op de hoogte gehouden te worden over de doelen en voortgang van hun kind in de plusklas. Een rapport waarin het kind feedback krijgt en waar de beoordeling te vinden is zou een geschikte manier zijn om zowel kind als ouders op de hoogte te brengen.
- ✚ Communicatie; zowel vanuit de literatuur als vanuit de praktijk is duidelijk geworden dat de twee werelden waar het kind zich voornamelijk in ontwikkelt, thuis en school, van elkaar op de hoogte moeten zijn. Daarom zouden belangrijke personen rondom het kind voorafgaand aan de plusklas met elkaar in gesprek moeten gaan over wat het kind moeilijk vindt, waar het kind goed in is en waaraan gewerkt kan worden in de plusklas.
- ✚ Informatie; uit het praktijkonderzoek is duidelijk geworden dat ouders behoefte hebben aan informatie rondom de ontwikkelingsvoorsprong van hun kind. Daarbij is er vooral behoefte aan praktische tips hoe er thuis omgegaan kan worden met de ontwikkelingsvoorsprong.
- ✚ Contact met andere ouders; diverse ouders hebben aangegeven graag eens in contact te komen met andere ouders. Bijvoorbeeld met andere ouders van de plusklas. Informatie en ervaringen rondom de kinderen en een ontwikkelingsvoorsprong kunnen zo gedeeld worden. Dit zou wellicht gecombineerd kunnen worden met presentaties van kinderen, aan het einde van een project. Ouders komen met elkaar in contact en krijgen direct eens mee wat er zoal gebeurt in de plusklas.

Beroepsproducten

In samenwerking met medestudent Chloe Jasperse zijn er drie beroepsproducten ontstaan die samen een aantal aanbevelingen van de twee onderzoeken omvatten.

- Het ontwerpen van een format voor een intakegesprek;
Als er voorafgaand aan deelname van de plusklas een intakegesprek plaatsvindt met de betrokken partijen rondom het kind en het kind zelf kan er in één moment informatie worden uitgewisseld. De informatie van ouders kan dienen als leidraad voor de plusklas. Tijdens het intakegesprek zal er informatie worden gegeven over de plusklas en waarom het kind in aanmerking komt voor deelname aan de plusklas. Er moet tijdens het intakegesprek tijd en ruimte zijn voor het stellen van vragen en uitspreken van verwachtingen. Daarbij zullen ook alle betrokken partijen een inbreng hebben met betrekking tot de doelen van het kind zodat er meer opbrengstgericht kan worden gewerkt.
- Het ontwerpen van een format voor een plusklasrapport;
Ouders hebben behoefte aan een terugkoppeling met betrekking tot de doelen en de voortgang van hun kind in de plusklas. Ze zijn geïnteresseerd in waar hun kind mee bezig is in de plusklas. Als ouders goed op de hoogte zijn van de voortgang kan de leerling zich zowel thuis als op school optimaal ontwikkelen.
- Ontwikkelen van een informatieboekje voor ouders en (plusklas)leerkrachten.
Gebleken is dat ouders behoefte hebben aan meer inzicht in wat een ontwikkelingsvoorsprong inhoudt. Daarom zal er in het informatieboekje kennis en theorie beschreven worden met betrekking tot de ontwikkelingsvoorsprong. Daarbij is naar voren gekomen dat ouders behoefte hebben aan tips en trucs hoe er thuis omgegaan kan worden met de ontwikkelingsvoorsprong. Hoe daag je een kind uit, hoe houdt je hem/haar gemotiveerd en enthousiast? Oftewel praktische tips over wat er thuis gedaan kan worden om op het kind aan te sluiten. In het informatieboekje zal daarom aandacht besteed worden aan bovenstaande punten zodat er voldaan kan worden aan de ondersteuningsbehoeften van ouders.

De redenen, het nut en de relevantie van de beroepsproducten zijn uitgebreid beschreven in een verantwoording. Deze zal toegevoegd worden aan de beroepsproducten.

Deel 5 Discussie

Reflectie op de sterke en zwakke punten van het onderzoek (methodologische evaluatie)

Wat betreft het onderzoek zijn er diverse aspecten die zowel positief als minder positief zijn verlopen. Zo heb ik gedurende het onderzoek gemerkt dat vooral de verschillende agenda's van personen problemen op kunnen leveren. Zowel afspraken op andere scholen als afspraken met stagebegeleiders moeten soms op langere termijn gepland worden dan in eerste instantie gedacht. Hierdoor kon ik niet altijd mijn planning naleven. Daarbij was er in de plusklassen niet altijd tijd en ruimte voor het afnemen van de vragenlijsten. De geplande hoeveelheid tijd werd hierdoor ruim overschreden. Tot slot nog de vragenlijsten voor ouders. Uiteraard had ik ingecalculeerd dat ouders een gezin, een baan en vrijetijdsbesteding hebben maar toch viel ook dit me tegen qua hoeveelheid tijd die het innam. De ouders bereiken verliep positief. Veel ouders kreeg ik vrijwel meteen te pakken en garandeerde mij ook dat ze de lijst in zouden vullen. Uiteindelijk heb ik een aantal ouders diverse keren moeten bellen en mailen ter herinnering. Al met al is het benaderen van de ouders erg positief verlopen.

Ik heb het contact met mijn afstudeerbegeleider als heel prettig ervaren. Er werd uitgebreid de tijd genomen voor het geven van feedback maar ik had graag ook wat meer contactmomenten gehad met medestudenten over het afstuderen omdat ik soms zoekende was in bepaalde fasen. Daarbij heb ik naar mijn idee altijd ruim voldoende de tijd genomen om dingen op papier te zetten. De deadline voor zowel het onderzoeksplan als het onderzoeksverslag heb ik voor mezelf vervroegd zodat ze op tijd ingeleverd konden worden voor een diverse feedbackronde. Tegen de tijd van de echte deadline kon ik dan niet meer voor grote verrassingen komen te staan. Dit geldt ook voor het opstellen van de vragenlijsten voor ouders, kinderen en plusklasleerkrachten. Hier heb ik ruim de tijd voor genomen en diverse keren opgestuurd naar zowel mijn werkbegeleider, van OBS de Wilgenstam, als mijn afstudeerbegeleider van de Hogeschool Rotterdam.

Wat ik een erg sterk punt van dit onderzoek vind is de manier waarop ik de ouders heb benaderd. Er is allereerst een brief uitgegeven aan alle ouder(s)/verzorger(s) van de leerlingen uit de plusklas. Daarbij heb ik ervoor gekozen om de ouders telefonisch te benaderen zodat er sprake is van persoonlijk contact. Ik heb de ouders na het avondeten gebeld en naast de brief nog even kort toegelicht waar dit onderzoek over gaat. Daarbij heb ik hen gevraagd om de vragenlijst per e-mail in te vullen en terug te sturen binnen een termijn van twee weken. Op deze manier bleef de dataverwerking van de vragenlijsten realistisch en haalbaar en is er rekening gehouden met de ouders gezien en hun werk en tijdsbesteding. Ik heb het persoonlijke contact met de ouders als prettig ervaren en ik ben van mening dat dit bevorderlijk heeft gewerkt voor mijn vragenlijsten. Wat ik tot slot een sterk punt van dit onderzoek vind is dat ik iedere twee weken een contactmoment heb gehad met mijn werkbegeleider. Ik heb dit als zeer prettig ervaren, daarnaast denk ik dat het ook veel voordelen heeft gehad voor mijn onderzoek. Iedere twee weken de stand van zaken bespreken maakt dat je scherp blijft naar mijn idee. Daarbij is mijn werkbegeleider dusdanig op de hoogte geweest dat zowel zij als ik niet snel voor verrassingen kon komen te staan.

Als het gaat om de methode van onderzoeken heb ik ervaren dat er een aantal dingen gedurende het onderzoek gewijzigd kunnen worden. Zo had ik voorafgaand aan het onderzoek bedacht om de ouders te interviewen. Toen echter bleek dat dit niet realistisch en haalbaar was heb ik ervoor gekozen om vragenlijsten af te nemen. Wat ik ook als lastig heb ervaren is de tweede vragenlijst bij de kinderen. Hier was weinig tijd voor in de plusklassen. Tot slot heeft het uittypen van de interviews, met de plusklasleerkrachten van andere scholen, veel meer tijd in beslag genomen dan ik dacht. Dit zijn punten die ik wellicht onderschat heb voorafgaand aan het onderzoek. Aspecten die daarbij het onderzoek naar mijn idee sterk maken zijn de verschillende respondenten. Er heeft een aantal keer een bezoek plaatsgevonden in de plusklassen van de Wilgenstam en er zijn daar twee vragenlijsten afgenomen. Daarbij heb ik ouders telefonisch gesproken wat zorgt voor persoonlijk contact en daarnaast hebben zij ook vragenlijsten ingevuld. Er hebben bezoeken plaatsgevonden op twee andere basisscholen en we hebben die plusklasleerkrachten geïnterviewd. Tot slot hebben ook de plusklasleerkrachten van de Wilgenstam een vragenlijst ingevuld.

Dit alles zorgt naar mijn idee ervoor dat dit een sterk onderzoek genoemd kan worden omdat de resultaten en daaruit voortkomende conclusies gebaseerd zijn op verschillende invalshoeken. Dit in combinatie met een degelijk literatuuronderzoek maakt het onderzoek nog sterker naar mijn idee. Wat betreft de onderzoeksmethode heb ik een kwalitatief onderzoek gedaan. Ik denk dat dit de goede keuze is geweest. Bij deze manier van onderzoeken staat het contact met de respondenten en hun mening/visie/ervaringen centraal. Ik heb deze manier van onderzoeken als prettig ervaren.

Ik vind het lastig om te benoemen wat ik volgende keer anders zou doen omdat ik van mening ben dat er veel factoren zijn waar je als onderzoeker geen invloed op heb. Al met al denk ik dat ik goed ingespeeld heb op deze factoren. Wel vond ik het lastig om altijd objectief te blijven als onderzoeker. Bij een kwalitatief onderzoek gaat het om de ervaringen van de respondenten. Hier heb ik dan ook veel contact mee gehad. Dit heb ik als leerzaam en leuk ervaren maar objectief blijven heb ik soms als lastig ervaren.

Draagvlak binnen de organisatie, generaliseerbaarheid naar andere situaties en contexten

Wat betreft het creëren van draagvlak binnen de organisatie, OBS de Wilgenstam, is er voorafgaand aan het onderzoek goedkeuring gevraagd aan de directeur van de school. Na goedkeuring hebben er diverse gesprekken plaatsgevonden met zowel de directeur als de intern begeleider, tevens werkbegeleider. Bij het maken van plannen en beslissingen is er altijd de mening van deze personen meegenomen. Gedurende het proces heeft er tweewekelijks een gesprek plaatsgevonden met de intern begeleider ter ondersteuning en voor het verkrijgen van feedback. Hierdoor is er in hoge mate sprake geweest van transparantie gedurende het hele onderzoek. Het creëren van draagvlak is van belang om veranderingen te realiseren. Dit onderzoek naar zowel de pedagogische en didactische behoeften van de kinderen als de ondersteuningsbehoeften van de ouders heeft als doel erachter komen hoe de situatie nu is, wat er goed gaat en wat er beter kan. Daaruit is een conclusie voortgekomen en dit heeft aanbevelingen en een bruikbaar beroepsproduct als gevolg gehad.

Literatuurlijst

Ackermann, M., Osseweijer, E., Schmidt, H. & Molen van der, H. (2007). *Zelf leren schrijven. Schrijfvaardigheid voor psychologie, pedagogiek en sociale wetenschappen*. Amsterdam, Nederland: uitgeverij Boom

Blind, interdisciplinair tijdschrift (2004-2014). *Hoogbegaafde leerlingen in het onderwijssysteem. Munich Model of Giftedness and Talent*. Verkregen op 25 Februari, 2014, van <http://www.ziedaar.nl/article.php?id=383>

Boer, S. de (2012). *Beieren scoort met excellentie in het onderwijs. Verdieping en oriëntatie op universiteit centraal in deelstaat*. Verkregen op 25 Februari, 2014, van <http://www.duitslandweb.nl/dossiers/overzicht/onderwijs-in-duitsland/middelbaar-onderwijs>

Breedijk, J. & Nauta, N. (2012). *Hoogbegaafde pubers. Onderweg naar hun toekomst*. Amsterdam, Nederland: Pearson.

Dijkstra, R. (2009). *Krachtig leren; adaptief onderwijs*. Verkregen op 26 maart, 2014, van <http://www.onderwijsmaakjesamen.nl/thema/inspirerend-onderwijs/krachtig-leren-adaptief-onderwijs/>

Donk, C. van der & Lanen, B. van (2013). *Praktijkgericht onderzoek in zorg en welzijn*. Bussum, Nederland: uitgeverij Coutinho.

Driessen, G., Mooij, T. & Doesborgh, J. (2007). Hoogbegaafdheid van leerlingen in het primair onderwijs. Ontwikkelingen en samenhangen van thuis, de groep en school.

Encyclo.nl (n.d.) *Nederlandse encyclopedie; adaptief*. Verkregen op 26 maart, 2014, van <http://www.encyclo.nl/begrip/Adaptief>

Eureka! (n.d.). *Een hoogbegaafd kind thuis*. Verkregen op 22 september, 2013, van <http://eureka.inos.nl/?q=node/37>

hetkind. (2012). *Over het werk van Luc Stevens: 'de behoefte aan relatie, competentie en autonomie'*. Verkregen op 26 maart, 2014, van <http://hetkind.org/2012/11/25/over-het-werk-van-luc-stevens-de-behoefte-aan-relatie-competentie-en-autonomie/>

Hoogeveen, L., Hell, J. van, Mooij, T. & Verhoeven, L. (2004). *Onderwijsaanpassingen voor hoogbegaafde leerlingen*.

KLAS (n.d.¹). *Pedagogisch*. Verkregen op 19 Februari, 2014, van <http://klas.jouwweb.nl/pedagogisch>

KLAS (n.d.²). *Didactisch*. Verkregen op 19 Februari, 2014, van <http://klas.jouwweb.nl/didactisch>

Kooiman, P. & Miedema, I. (2013). *Het schoolondersteuningsprofiel; toelichting en leeswijzer*. Verkregen op 28 Januari, 2014, van http://www.sbo3boor.nl/fileadmin/user_upload/sbo_henry_dunant/Documenten/2013-2014/SOP/Het_schoolondersteuningsprofiel_toelichting_en_leeswijzer_.pdf

Marktplaats (2012). *Passend onderwijs voor meer- en hoogbegaafde kinderen. Een aanzet tot beleid*. Zaandam, Nederland: Agora. Uitgave 17, blz. 7

Migchelbrink, F. (2009). *Praktijkgericht onderzoek in zorg en welzijn*. Amsterdam, Nederland: SWP.

Mönks, F. & Ypenburg, I. (2011). *Hoogbegaafdheid bij kinderen*. Amsterdam, Nederland: Uitgeverij Boom.

OBS de Wilgenstam. (n.d.). *Het schoolbeleid samengevat*. Verkregen op 22 September, 2013, van <http://www.wilgenstam.nl/>

ouderbetrokkenheid.nl (2010). *Waarom is het belangrijk om te werken aan ouderbetrokkenheid?* Verkregen op 3 April, 2014, van <http://www.ouderbetrokkenheid.nl/faq.php#1>

Pittige Plus Torens (n.d.). *De nieuwste en leukste uitdaging voor (hoog)begaafde leerlingen in de basisschool!* Verkregen op 3 April, 2014, van <http://website.pricoh.nl/scholen/julianavanstolberg/schoolinfo/Ontwikkelingen/Documents/pittige%20plus%20torens.pdf>

Pittige Plus Torens (2008). *Tasc model*. Verkregen op 3 April, 2014, van <http://www.pittigebestorens.nl/Wat-zijn-de-Pittige-Plus-Torens.aspx>

Ploeg, J.D. van der (2011). *De sociale ontwikkeling van het schoolkind*. Nederland: Bohn Stafleu van Loghum.

PONTE psychologisch advies (n.d.¹). *Kenmerken van een hoogbegaafd kind*. Verkregen op 15 Januari, 2014, van <http://www.hoogbegaafd.nu/kenmerken-van-een-hoogbegaafd-kind.html>

PONTE psychologisch advies (n.d.²). *Wie is PONTE*. Verkregen op 28 Maart, 2014, van <http://www.hoogbegaafd.nu/wie-is-ponte.html>

PONTE psychologisch advies (n.d.³). *Behoeften van een hoogbegaafd kind*. Verkregen op 28 Maart, 2014, van <http://www.hoogbegaafd.nu/behoefte-van-een-hoogbegaafd-kind.html>

Segers, E. & Hoogeveen, L. (2012). Programmeringstudie inzake excellentieonderzoek primair, voortgezet en hoger onderwijs, 36-38.

Van Mulligen, W., Gieles, P. & Nieuwenbroek, A. (2011). *Tussen thuis en school. Over contextuele begeleiding*. Leuven, België: Uitgeverij Acco.

Webb, T. J., Gore, L. J., Amend, R. E. & DeVries, R. A. (2013). *De begeleiding van hoogbegaafde kinderen*. Assen, Nederland: Van Gorcum.

Bijlagen

Bijlage 1 Brief aan ouder(s)/verzorger(s) van plusklasleerlingen

Rotterdam, februari 2014

Betreft: afstudeerstudenten doen onderzoek naar plusklas.

Geachte ouder(s)/verzorger(s),

Middels deze brief willen wij u op de hoogte brengen over ons afstudeeronderzoek dat plaatsvindt op OBS de Wilgenstam in de periode februari-juni 2014. Wij zijn studenten van de Hogeschool Rotterdam en doen de opleiding Pedagogiek. Ons afstudeeronderzoek gaat over de plusklas, die in januari van dit jaar is gestart in de groepen zes, zeven en acht. Uw kind zit in de plusklas en wij willen te weten komen of de plusklas voldoende aansluit bij de behoeften van uw kind. Daarbij willen wij, door middel van ons onderzoek, erachter komen hoe u en uw kind de plusklas ervaren en beleven.

Om achter de ervaringen rondom de plusklas te komen hebben wij er onder andere voor gekozen om interviews te houden. Daarom zouden wij graag zowel de leerkrachten van de plusklas als de leerlingen die deelnemen aan de plusklas willen benaderen. Daarnaast zouden wij ook graag met u, de ouder(s)/verzorger(s) van de plusklasleerlingen, willen bespreken wat u vindt van de plusklas. Bijgaand bij deze brief vindt u een strook waarop u aan kunt geven of wij u en uw kind mogen benaderen. De interviews zullen plaatsvinden vanaf 17 maart tot en met 4 april. Mocht u vragen hebben of behoefte hebben aan nadere informatie dan kunt u een mail sturen naar: afstudeeronderzoek.plusklas@gmail.com.

Wij hopen op uw medewerking.

Met vriendelijke groet,

Chloe Jasperse & Desi Wolfs

Door middel van deze brief vragen wij u toestemming om zowel uw kinderen als u te benaderen.

Naam kind:

Naam ouder(s)/verzorger(s):

Telefoonnummer:

- ☐ Ja, mijn kind mag benaderd worden.
- ☐ Ja, ik geef toestemming om als ouder(s)/verzorger(s) benaderd te worden.
- ☐ Nee, ik wil niet dat mijn kind benaderd wordt.
Toelichting:

- ☐ Nee, ik wil als ouder(s)/verzorger(s) niet benaderd worden.

Toelichting:

Deze strook graag inleveren vóór vrijdag 7 maart 2014 bij de leerkracht van plusklas.

Bijlage 1.1 vragenlijst 1 kinderen plusklas

Voor jullie ligt een lijst met stellingen. Het is de bedoeling dat je steeds één stelling aanvinkt, die het beste bij jou past. Dus bijvoorbeeld waar je behoefte aan hebt, wat jij fijn vindt en wat jij graag wil. Als je vragen hebt kun je ze stellen aan Chloe of Desi. Aan het einde van de vragenlijst willen wij graag nog wat open vragen aan je stellen en zullen we de lijst nog even met je doornemen.

Bedankt voor het invullen!

Stellingen

Leer-/werkhouding:

1) o Ik heb behoefte aan moeilijke opdrachten	☐ Ik heb behoefte aan makkelijke opdrachten
2) o Ik heb behoefte aan korte uitleg/instructie uitleg/instructie	☐ Ik heb behoefte aan uitgebreide
3) o Ik heb behoefte aan zelf werken en vragen stellen waar nodig	☐ Ik heb er behoefte aan dat de leerkracht mij hulp aanbiedt
4) o Ik heb er behoefte aan om zelf te onderzoeken en oplossingen zoeken	☐ Ik heb er behoefte aan om vaste stappen te volgen
5) o Ik heb er behoefte aan om er zelf voor te zorgen dat mijn werk af komt en verantwoordelijk te zijn	☐ Ik heb er behoefte aan dat anderen mij helpen bij het afkrijgen van mijn werk en medeverantwoordelijk zijn
6) o Ik heb er behoefte aan om zelf initiatief te tonen	☐ Ik heb behoefte aan vastgestelde opdrachten
7) o Samenwerken	☐ Zelfstandig werken
8) o Ik heb behoefte aan herhalings- en oefenstof	☐ Ik heb behoefte aan nieuwe stof
9) o Ik heb behoefte om te leren hoe ik iets kan leren	☐ Ik weet goed hoe ik iets kan leren
Sociaal-emotioneel & cognitief	
10) o Ik heb er behoefte aan om met mijn handen te werken (creatief)	☐ Ik heb er behoefte aan om met mijn hoofd te werken
11) o Ik heb behoefte aan goede resultaten te zitten	☐ Ik heb er behoefte aan om lekker in mijn vel
12) o Ik heb de behoefte om zelf dingen te kiezen	☐ Ik heb behoefte om anderen te laten kiezen
13) o Ik vind het fijn als de juf ziet hoe ik mij voel	☐ Ik houd mijn gevoelens liever voor mezelf
14) o Ik heb behoefte aan het leren omgaan met stress	☐ Ik kan goed omgaan met stress
15) o Ik heb er behoefte aan om te leren hoe ik met iedereen samen kan werken (onbekenden, oudere kinderen etc.)	☐ Ik kan goed samenwerken met verschillende mensen
16) o Ik heb er behoefte aan dat er meer naar mij	☐ Ik vind mijn werk in de (plus)klas

als persoon wordt gekeken dan naar mijn werk.

17) o Ik heb er behoefte aan om meer gezien te worden

18) o Ik wil beter worden in lezen, schrijven, rekenen

19) o Ik wil beter worden in vakken zoals aardrijkskunde, geschiedenis etc.

20) o Ik heb behoefte aan uitdaging op creatief gebied

Interactie leerkracht & feedback:

21) o Ik vind het moeilijk om met feedback om te gaan

22) o Ik vind het fijn als de juf zegt hoe ik iets beter aan kan pakken

23) o Ik heb er behoefte aan om zelf te bedenken hoe ik iets moet doen.

24) o Ik heb er behoefte aan om er zelf op te letten hoe ik met anderen omga

25) o Ik heb behoefte aan duidelijke regels en afspraken bedenk wat wel/niet mag.

belangrijker dan hoe ik me voel

o Ik word gezien in de plusklas

o Ik wil liever andere dingen leren in de (plus)klas, zoals...

o Ik wil liever andere dingen leren in (plus)klas, zoals...

o Ik wil liever andere dingen leren in de (plus)klas, zoals...

o Ik kan goed met feedback omgaan

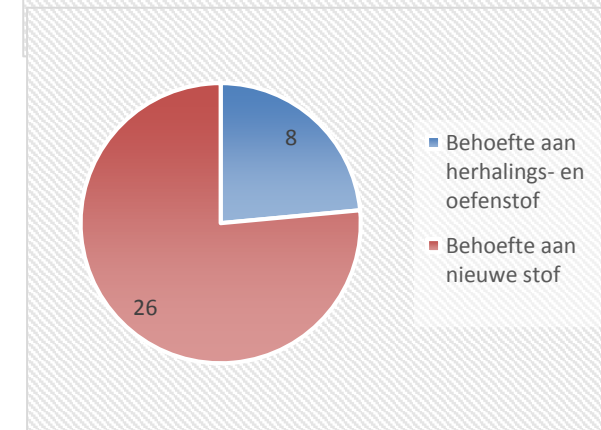
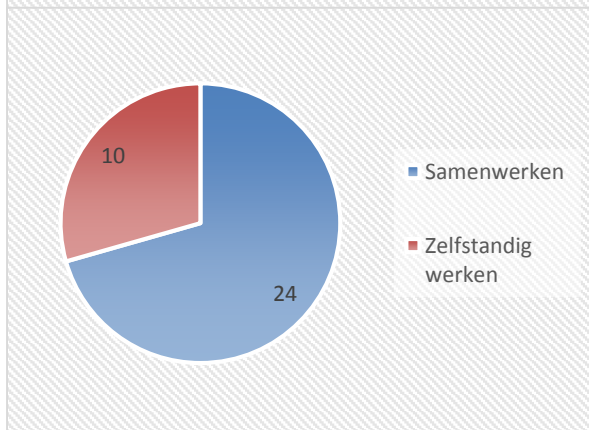
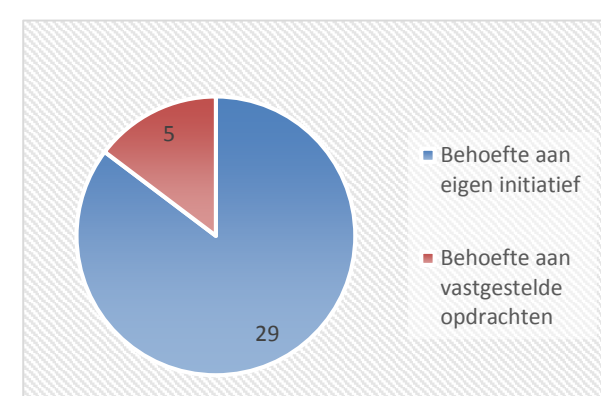
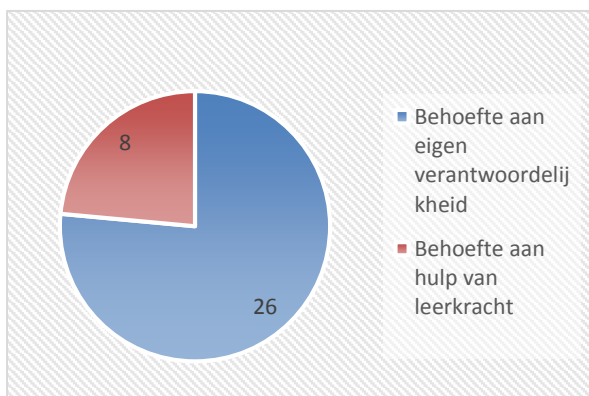
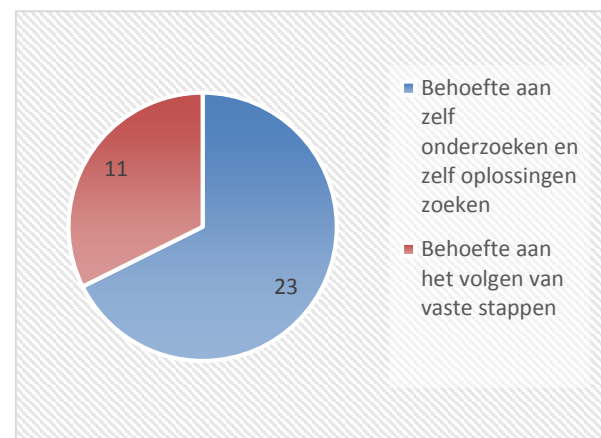
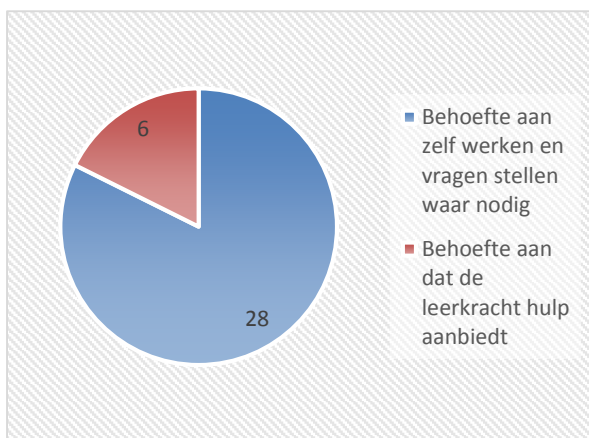
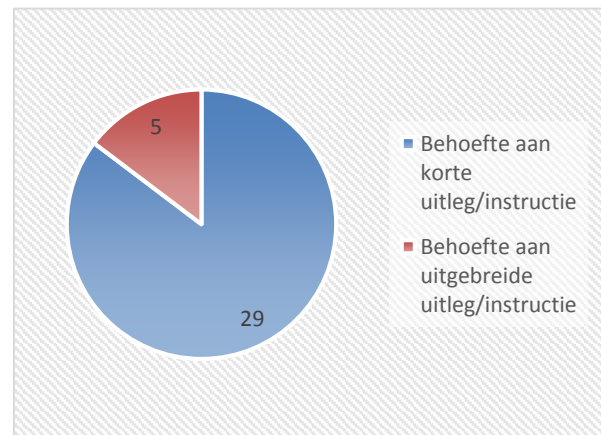
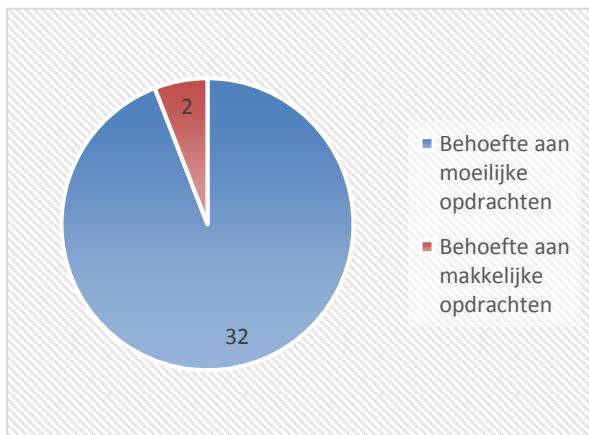
o Ik bedenk en bekijk liever zelf hoe ik iets anders aan kan pakken

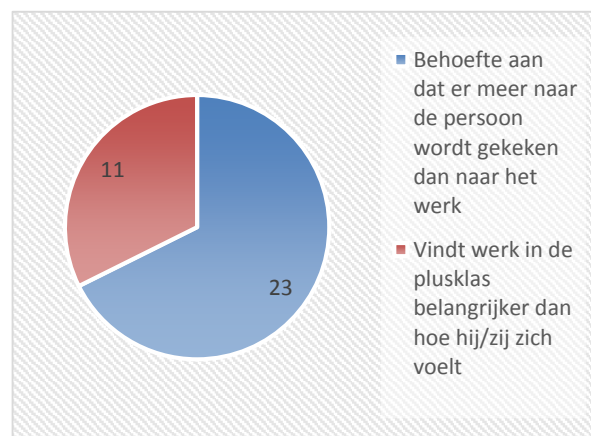
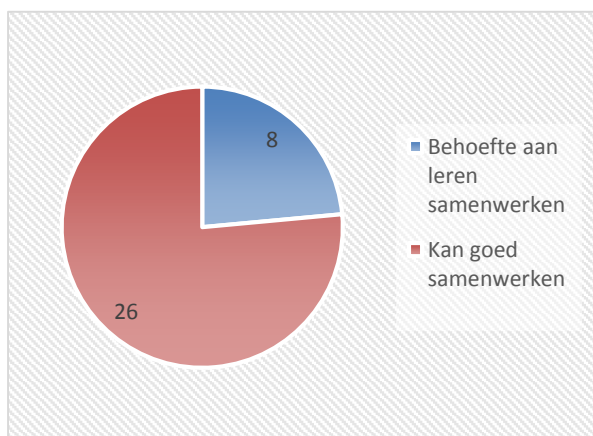
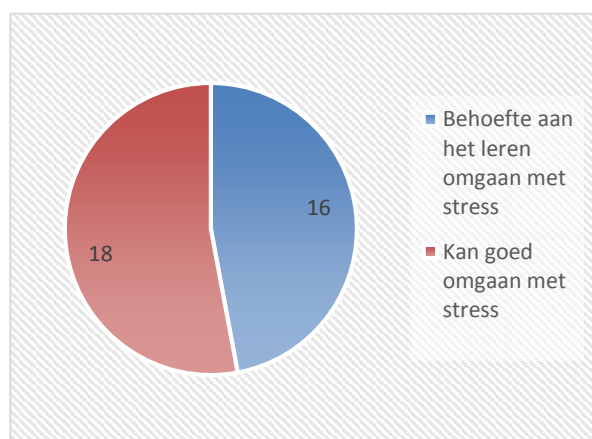
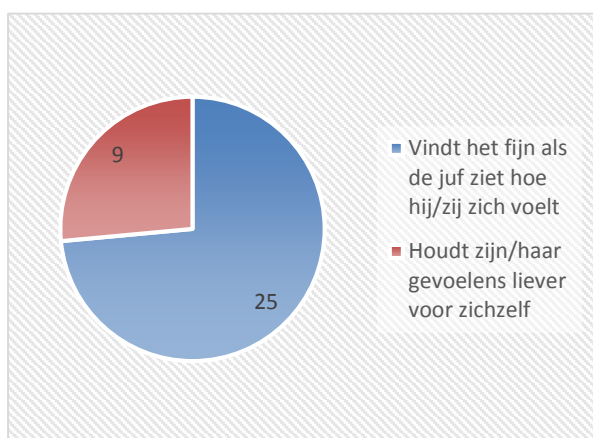
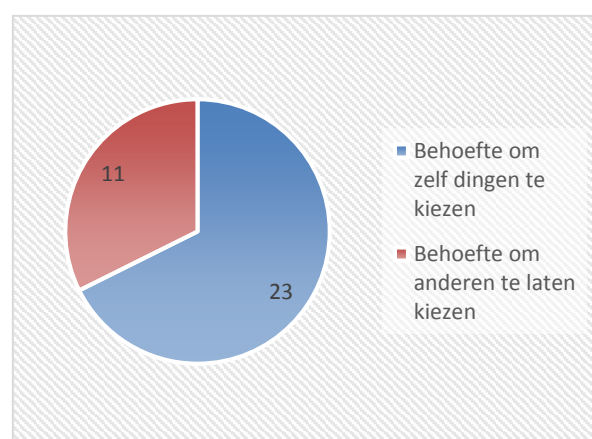
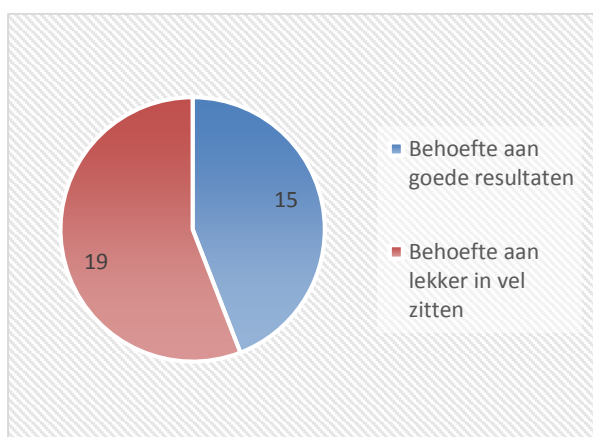
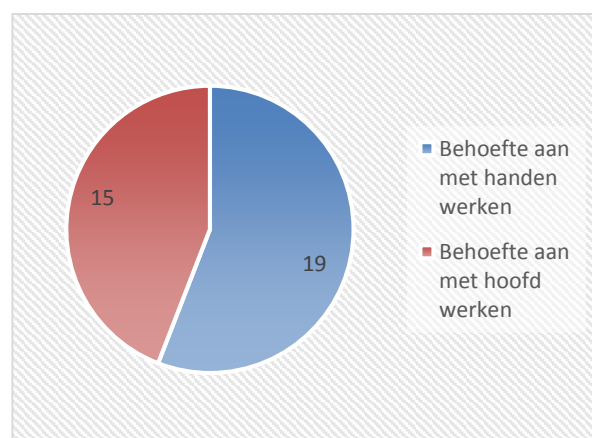
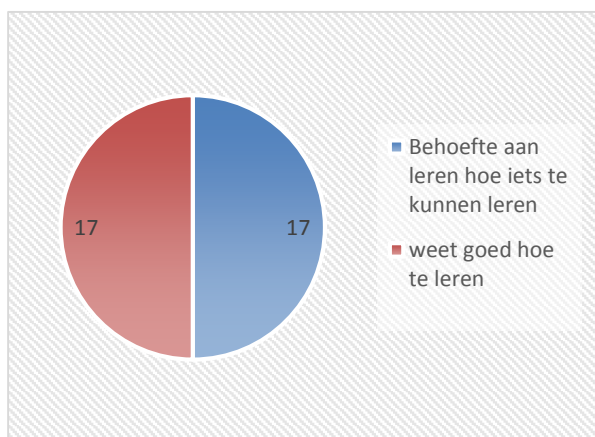
o Ik heb er behoefte aan dat de leerkracht zegt hoe ik iets moet doen.

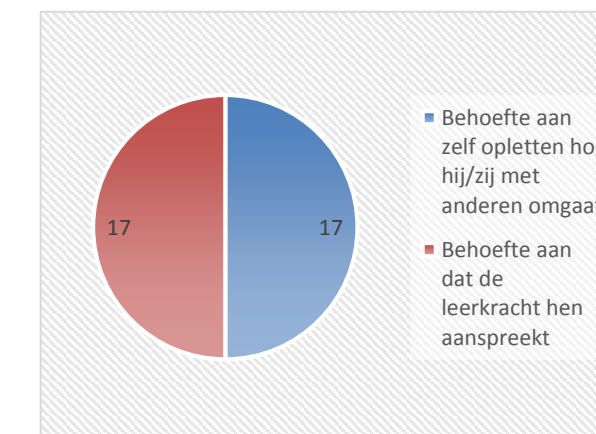
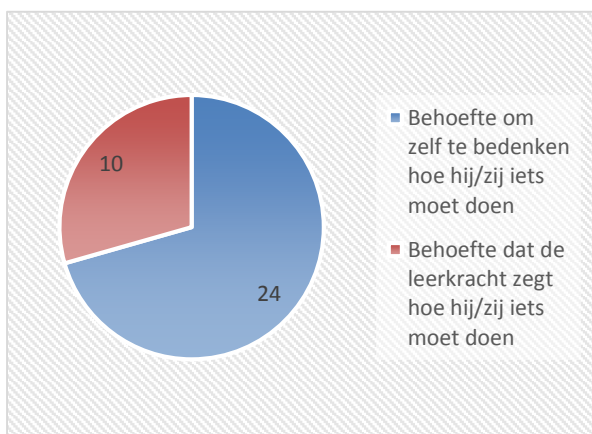
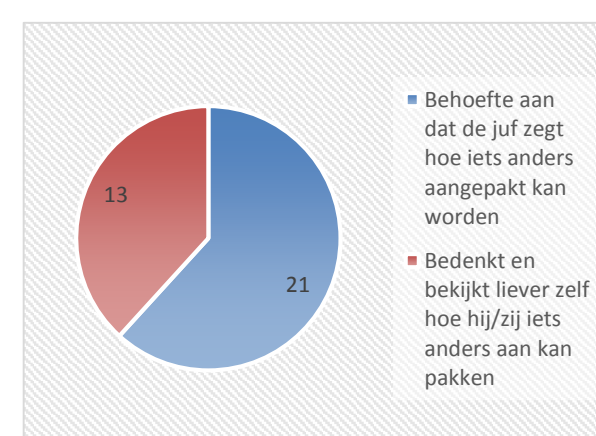
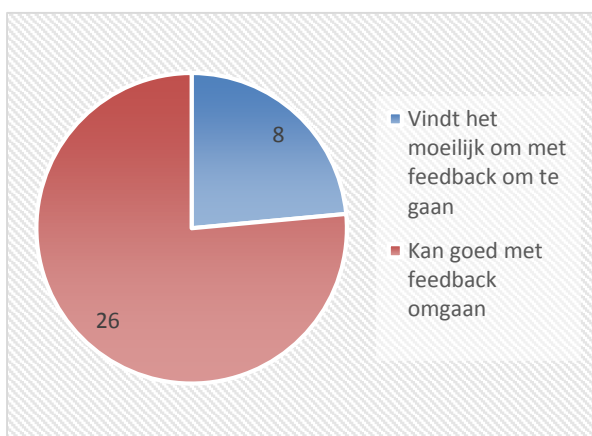
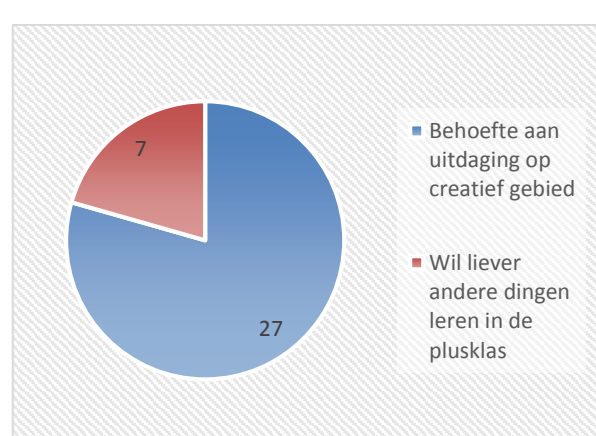
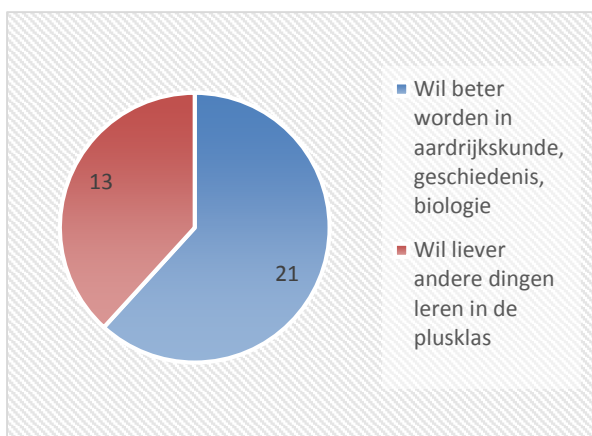
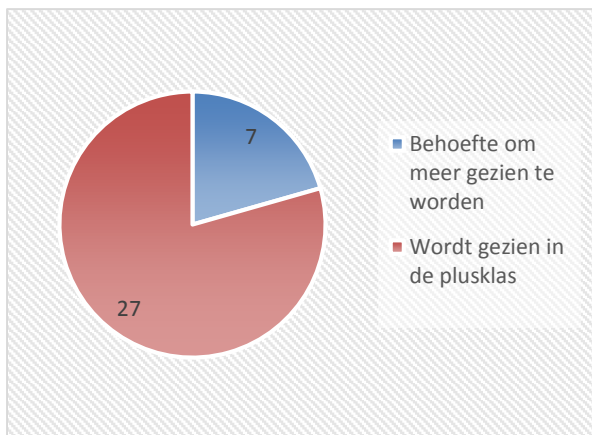
o Ik heb er behoefte aan dat de leerkracht ons aanspreekt op ons gedrag

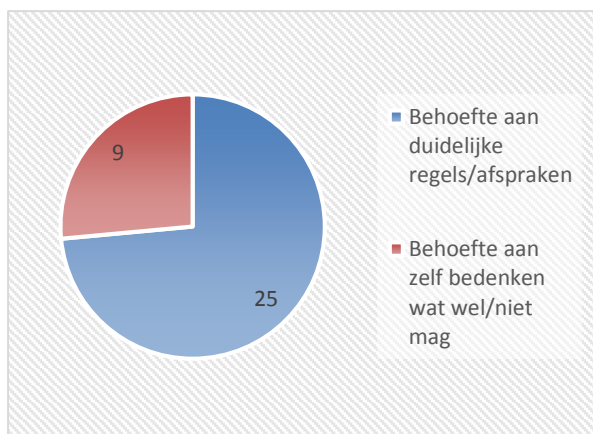
o Ik heb er behoefte aan dat ik zelf

Bijlage 1.2 resultaten vragenlijst 1 kinderen plusklas

Bijlage 1.3 Toelichting resultaten vragenlijst 1

Leer-/werkhouding

Bij de eerste cluster 'leer-/werkhouding' zijn er stellingen opgesteld die gericht zijn op didactische behoeften. In de plusklassen zitten natuurlijk kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling, A of A+ scorend bij CITO toetsen. Uit de literatuur is gebleken dat deze kinderen behoefte hebben aan opdrachten met een hoge mate van complexiteit. Uit de praktijk is gebleken dat maar liefst 32 van 34 ondervraagden leerlingen daar ook behoefte aan heeft. Als het gaat om instructie en zelfstandigheid blijkt ook uit de praktijk dat de meerderheid van de plusklasleerlingen behoefte heeft aan een korte uitleg/instructie en het liefst zelf werkt en vragen stelt als dat nodig is. Daarentegen zijn er wel kinderen die hebben aangegeven behoefte te hebben aan makkelijke opdrachten (2 van de 34), een uitgebreide uitleg/instructie (5 van de 34) en behoefte aan hulp van de leerkracht (6 van de 34). Als het gaat om eigen initiatief en zelf onderzoeken en oplossingen zoeken komt naar voren dat wederom de meerderheid behoefte heeft aan zelfstandigheid daarin (29 van de 34 eigen initiatief en 23 van de 34 zelf oplossingen zoeken). Wat betreft eigen verantwoordelijkheid is gebleken uit de literatuur dat er bij deze kinderen meer beroep gedaan kan worden op de eigen verantwoordelijkheid. 26 van de 34 leerlingen geeft aan daar ook daadwerkelijk behoefte aan te hebben. 24 van de 34 leerlingen heeft er behoefte aan om samen te werken en de overige 10 vinden het prettiger om zelfstandig te werken. Als het gaat om herhalings- en oefenstof of nieuwe stof kiezen 26 van de 43 plusklasleerlingen voor nieuwe stof. Daarbij zijn er dus nog wel 8 die meer behoefte hebben aan herhalings- en oefenstof. Ten slotte de laatste stelling, 'leren hoe ik iets kan leren', daarbij wil maar liefst de helft van de leerlingen, 17 van de 34, leren hoe hij/zij iets kan leren. De andere helft weet wel al hoe goed hij/zij iets kan leren.

Sociaal-emotioneel en cognitief

Wat betreft de tweede cluster is er geprobeerd om specifiek aandacht te besteden aan pedagogische aspecten. Het gaat zowel om sociaal-emotionele aspecten als om cognitieve aspecten. In de literatuur, zie theoretisch kader, zijn de behoeften van een hoogbegaafd kind volgens PONTE psychologisch adviesbureau (n.d.) beschreven. Daarbij is er veel aandacht voor acceptatie, waardering en gezien worden. Iets meer dan de helft van de leerlingen (19 van de 34) vindt het dan ook belangrijker om lekker in zijn/haar vel te zitten dan goede resultaten te halen. En maar liefst 25 van de 34 leerlingen vindt het fijn als de juf ziet hoe hij/zij zich voelt. Daarbij hebben 23 van de 34 leerlingen er behoefte aan dat er meer naar de persoon wordt gekeken dan naar het werk in de plusklas. Uit een andere stelling is wel gebleken dat 7 leerlingen meer gezien zouden willen worden in de plusklas. En ook zouden 16 leerlingen willen leren hoe om te gaan met stress. Een kleine hoeveelheid leerlingen (8 van de 34) heeft er behoefte aan om op een goede manier te leren samenwerken met anderen, daarbij zijn er dus wel al 26 die aangeven dit goed te kunnen.

Er zijn drie stellingen opgesteld in de vragenlijst die betrekking hebben op uitdaging in de plusklas. De eerste stelling gaat over het 'beter worden in lezen, schrijven of rekenen'. De meerderheid van de leerlingen, maar liefst 26, willen liever andere dingen in de plusklas leren. Toch zijn er 8 leerlingen

die aangeven ook aandacht te willen besteden aan één of meerdere van bovenstaande vakken. De volgende stelling heeft betrekking op de vakken aardrijkskunde, geschiedenis en biologie. Een aanzienlijk aantal leerlingen, 21 van de 34, wil graag beter worden in één van deze vakken en zouden graag tijdens de plusklas op een of andere manier aandacht aan één van deze vakken willen besteden. Een belangrijk punt om te vermelden is dat niet alle groepen (groep vier bijvoorbeeld niet) aardrijkskunde, geschiedenis en biologie krijgen. Tot slot creativiteit. 27 van de 34 leerlingen hebben de behoefte om meer uitgedaagd te worden op creatief gebied.

Interactie leerkracht en feedback

Tot slot de cluster 'interactie leerkracht en feedback'. Als het gaat om omgaan met feedback vinden 8 van de 34 leerlingen dat nog lastig en daarbij hebben 21 van de 34 leerlingen er behoefte aan dat de juf zegt hoe iets anders aangepakt kan worden. Maar als het gaat om het bedenken hoe iets gedaan moet worden heeft de meerderheid van de leerlingen, 24 van de 34 om zelf te bedenken hoe hij/zij iets moet doen. Als het gaat om omgang met anderen wil de helft van de leerlingen liever zelf bedenken en bekijken hoe hij/zij met anderen omgaat. De andere helft wil liever nog dat de leerkracht hen erop aanspreekt. Daarbij hebben 25 leerlingen ook de behoefte aan duidelijke regels en afspraken.

Bijlage 2.1 vragenlijst 2 kinderen plusklas

Vragenlijst 2 kinderen plusklas

Leer-/werkhouding:

- 1) De opdrachten van de pittige plustorens zijn moeilijk genoeg.
☐ Ja (ik leer er veel van)
☐ Nee (de opdrachten mogen van mij nog moeilijker)
- 2) De uitleg van de juf is voor mij voldoende.
☐ Ja (ik kan na de uitleg goed aan het werk)
☐ Nee (de uitleg mag van mij korter)
☐ Nee (na de uitleg heb ik nog vragen)
- 3) Er is een goede balans tussen zelf werken en vragen stellen.
☐ Ja (de juf komt genoeg naar mij toe en ik stel vragen)
☐ Nee (de juf komt niet vaak genoeg naar mij toe en ik stel weinig vragen)
- 4) In de plusklas ben ik zelf aan het onderzoeken en oplossingen aan het zoeken.
☐ Ja
☐ Nee (ik volg veel vaste stappen)
- 5) In de plusklas leer ik verantwoordelijk te zijn. (het maakt niet uit of je al goed je verantwoordelijkheid kan nemen. Het gaat erom of je dit kan leren als je in de plusklas zit).
☐ Ja (ik zorg er zelf voor dat mijn werk afkomt en netjes blijft)
☐ Nee (anderen moeten mij er vaak op wijzen)
- 6) In de plusklas is er genoeg ruimte voor mijn eigen ideeën.
☐ Ja (ik kan genoeg zelf bedenken)
☐ Nee (de opdrachten zijn vaak vastgesteld)
- 7) Er is een goede balans tussen samenwerken en alleen werken in de plusklas.
☐ Ja (soms werken we samen maar soms ook alleen)
☐ Nee (er is weinig afwisseling tussen samenwerken en alleen werken)
- 8) In de plusklas leer ik veel nieuwe dingen.
☐ Ja (veel nieuwe stof)
☐ Nee (veel herhalings- & oefenstof)
- 9) In de plusklas leer ik manieren hoe ik iets moet leren. (het maakt niet uit of je al goed weet hoe je iets moet leren. Het gaat erom of je dit kan leren als je in de plusklas zit).
☐ Ja
☐ Nee

Sociaal-emotioneel & cognitief

- 10) In de plusklas is er een goede balans tussen met mijn hoofd werken en creatief werken.
☐ Ja (ik werk creatief en met mijn hoofd)
☐ Nee (ik werk veel creatief)
☐ Nee (ik werk veel met mijn hoofd)
- 11) Ik zit lekker in mijn vel in de plusklas.
☐ Ja
☐ Nee (door stress voor een hoog cijfer, voel ik mij soms minder goed/fijn)
☐ Nee (ik voel mij niet op mijn gemak omdat:.....)

12) In de plusklas kies ik vaak zelf wat en wanneer ik iets ga doen

☐ Ja

☐ Nee (ik laat anderen vaak voor mij kiezen)

13) In de plusklas wordt er goed omgegaan met mijn gevoelens

☐ Ja (ik kan ze voor mijzelf houden, als ik dat wil)

☐ Ja (de juf ziet hoe ik mij voel)

☐ Nee (er wordt geen aandacht besteed aan hoe ik me voel)

14) In de plusklas leer ik hoe ik om kan gaan met stress. (het maakt niet uit of je al om kan gaan met stress. Het gaat erom of je dit kan leren als je in de plusklas zit).

☐ Ja

☐ Nee

15) In de plusklas leer ik hoe ik kan samenwerken met verschillende mensen. (het maakt niet uit of je al goed kan samenwerken met verschillende mensen. Het gaat erom of je dit kan leren als je in de plusklas zit).

☐ Ja

☐ Nee

Interactie leerkracht & feedback

16) In de plusklas leer ik omgaan met feedback. (het maakt niet uit of je al goed kan omgaan met feedback. Het gaat erom of je dit kan leren als je in de plusklas zit).

☐ Ja

☐ Nee

17) In de plusklas leer ik zelf te bedenken hoe ik iets moet doen

☐ Ja

☐ Nee (de juf zegt hoe ik iets kan doen)

18) In de plusklas spreekt de juf ons voldoende aan op ons gedrag.

☐ Ja

☐ Nee (we letten vooral op ons eigen gedrag in de plusklas)

☐ Nee (we letten niet op ons eigen gedrag en de juf spreekt ons ook niet vaak aan)

19) In de plusklas zijn er duidelijke regels en afspraken.

☐ Ja

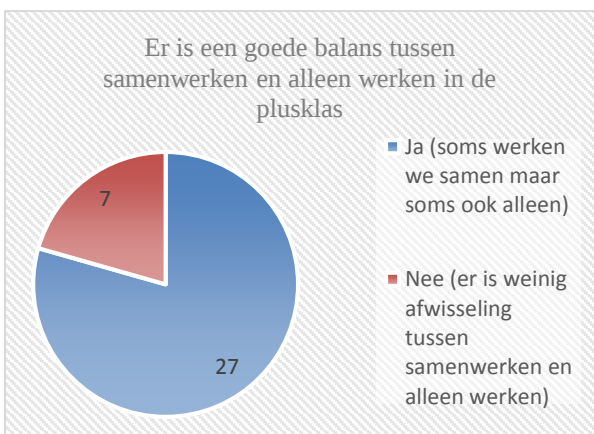
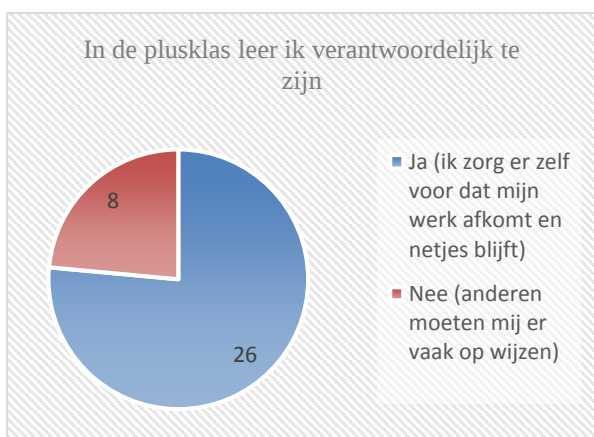
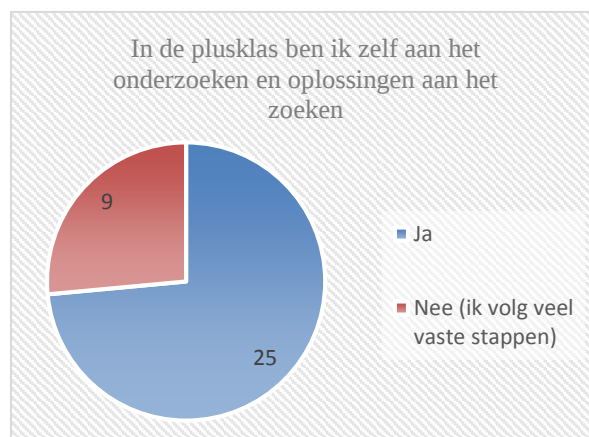
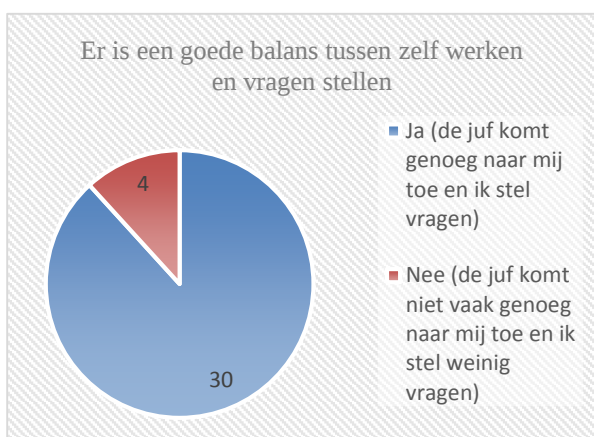
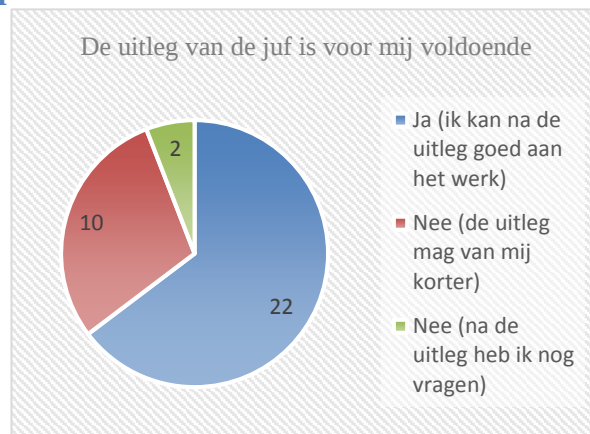
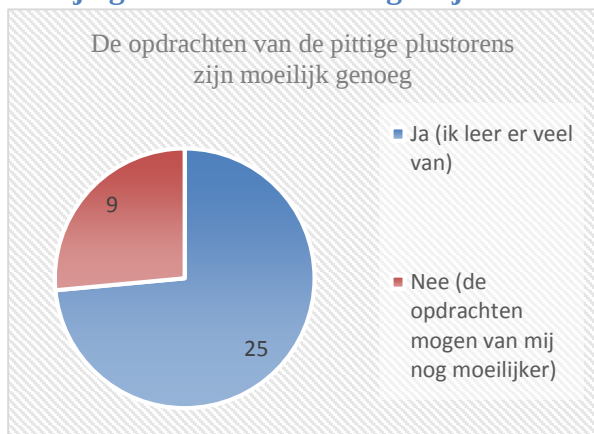
☐ Nee

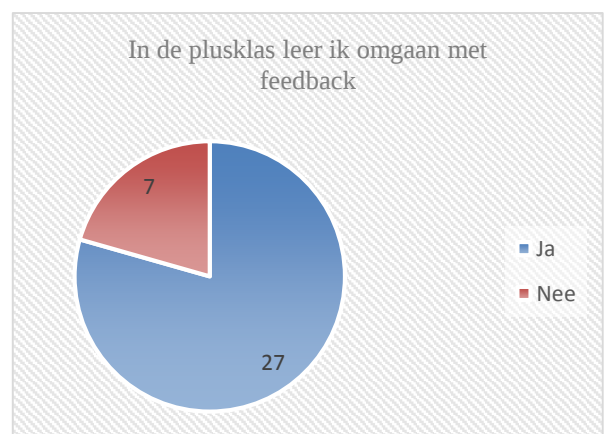
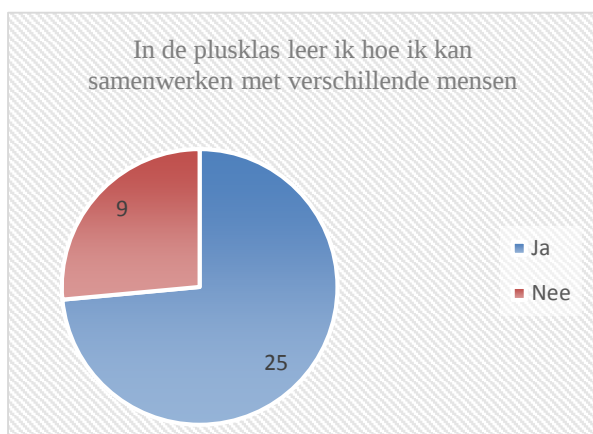
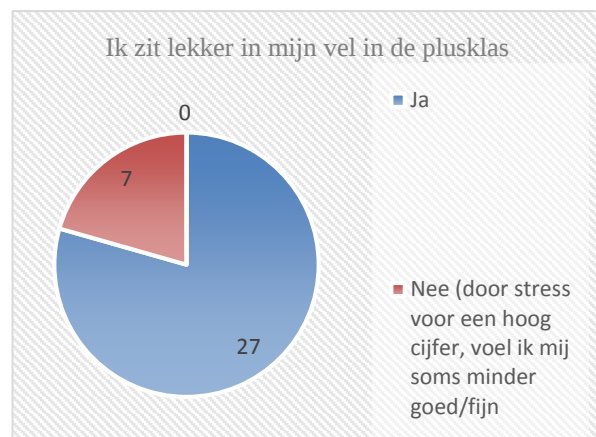
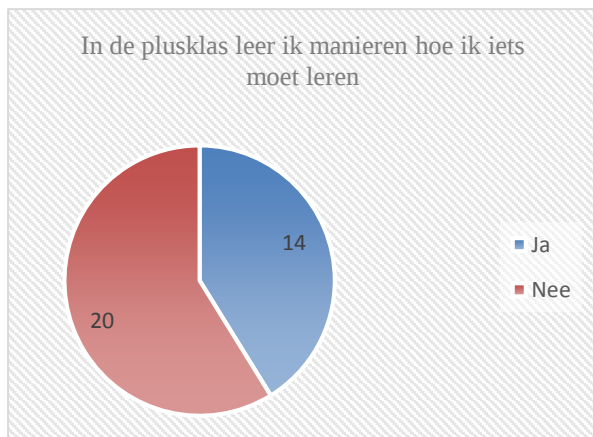
20) Ik leer iets van de projecten van de plusklas en heb daar iets aan in mijn normale groep.

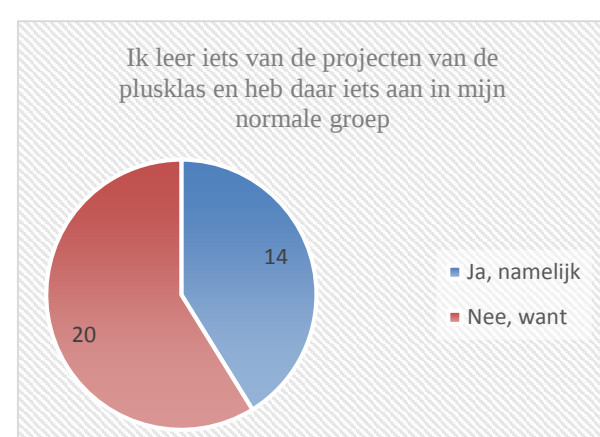
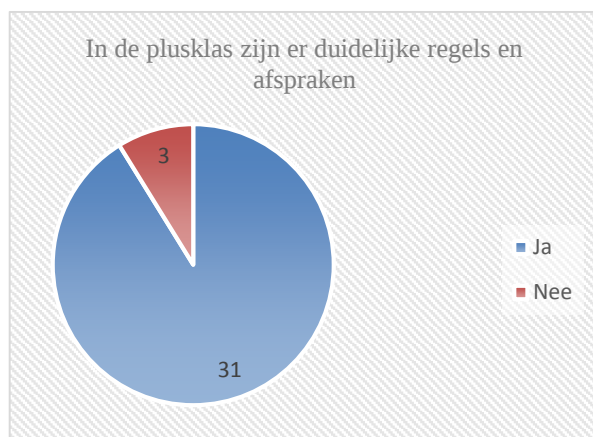
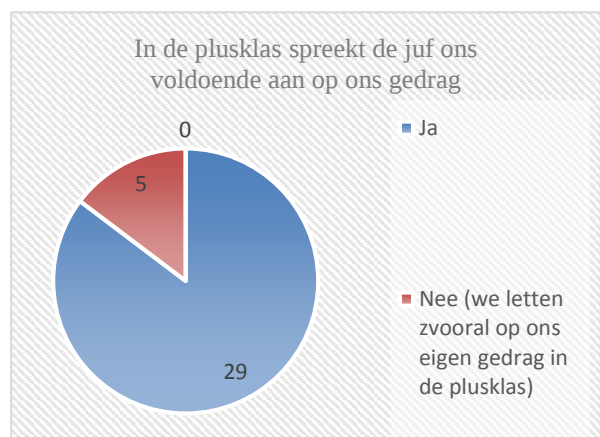
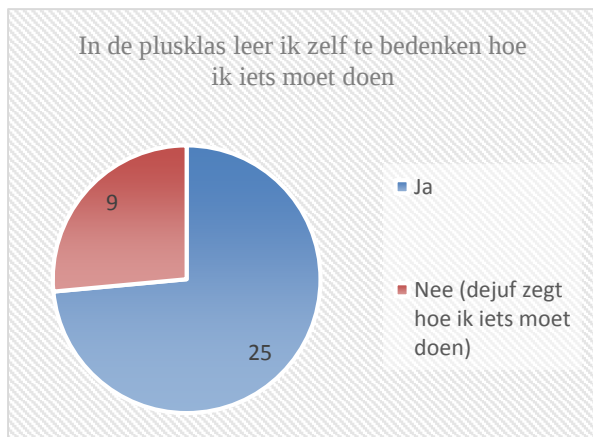
☐ Ja

☐ Nee

Bijlage 2.2 resultaten vragenlijst 2 kinderen plusklas

Bijlage 2.3 Toelichting resultaten vragenlijst 2

Als het gaat om de moeilijkheidsgraad van de projecten van de pittige plustorens zijn er 25 kinderen die de projecten moeilijk genoeg vinden en er iets van leren. De overige 9 leerlingen zijn van mening dat de projecten nog wel iets moeilijker mogen. Als het gaat om de uitleg/instructie in de plusklas is deze voor 22 leerlingen voldoende, zij kunnen na de uitleg goed aan het werk. 10 leerlingen vinden dat de uitleg best iets korter mag en 2 hebben na de uitleg nog vragen.

Bij de stelling ‘zelf werken en vragen stellen’ zijn er 30 leerlingen die aangeven dat de balans goed is en dat de juf genoeg naar hen toe komt maar zij ook zelf vragen stellen. 4 leerlingen vinden de balans tussen vragen stellen en zelf werken niet goed en vinden dat de juf te weinig naar hen toe komt en ze ook te weinig vragen stellen. In de plusklas zijn er 25 leerlingen naar hun idee zelf aan het onderzoeken en oplossingen aan het zoeken. 9 leerlingen zijn van mening dat ze veel vaste stappen volgen. Daarbij zijn er dan ook 8 leerlingen die vinden dat ze in de plusklas niet leren hoe je verantwoordelijk moet zijn. Deze leerlingen vinden dat anderen heb vaak op dingen moeten wijzen. Daarentegen zijn 26 leerlingen wel van mening dat ze in de plusklas leren om verantwoordelijk te zijn. Ze zorgen er zelf voor dat hun werk afkomt en netjes blijft.

27 leerlingen vinden dat ze genoeg zelf kunnen bedenken in de plusklas en dat er genoeg ruimte is voor hun eigen ideeën. 7 leerlingen vinden wat dit betreft dat de opdrachten vaak vastgesteld zijn en dat er niet genoeg ruimte is voor hun eigen ideeën. Dezelfde aantallen zijn naar voren gekomen als het gaat om samenwerken en zelfstandig werken. 27 leerlingen vinden de balans tussen samen en alleen werken goed en 7 leerlingen vinden dat er te weinig afwisseling hiertussen is. Wat betreft het leren van nieuwe dingen vindt het merendeel van de leerlingen dat er veel nieuwe stof behandeld wordt. 3 leerlingen vinden dat er veel herhaling- en oefenstof aan de orde komt.

14 van de 34 leerlingen zijn van mening dat zij in de plusklas manieren leren hoe ze iets moeten leren. 20 leerlingen zijn van mening dat zij dit niet leren in de plusklas. En als het gaat om de balans tussen creativiteit en met het hoofd werken vindt het merendeel van de leerlingen, 22 van de 34, dat er een goede balans is. 9 leerlingen vinden dat er veel creatief gewerkt wordt en 3 leerlingen vinden dat er teveel met het hoofd wordt gewerkt in de plusklas. Een groot aantal leerlingen, maar liefst 27, zitten lekker in hun vel in de plusklas. De overige 7 leerlingen ervaren weleens stress voor een hoog cijfer en zitten daarom soms minder goed in hun vel. Wat betreft de omgang met gevoelens zijn 17 leerlingen van mening dat er goed omgegaan wordt met hun gevoelens omdat ze deze goed voor zichzelf kunnen houden. 11 van de 34 vinden dit omdat de juf ziet hoe zij zich voelen en de overige 6 vinden dat er weinig tot geen aandacht is voor hun gevoelens.

Er zijn 27 leerlingen in de plusklas die zelf kiezen wat en wanneer ze iets gaan doen. De overige 7 leerlingen laten anderen vaak voor hen kiezen. Volgens 15 leerlingen leren zij in de plusklas hoe ze om moeten gaan met stress. 19 leerlingen zijn van mening dat ze in de plusklas niet leren hoe om te gaan met stress. Wat betreft het samenwerken met verschillende mensen vinden 25 leerlingen dat ze dit goed leren in de plusklas. De andere 9 ondervraagde leerlingen vinden dat ze dat niet leren in de plusklas. 27 leerlingen leren naar hun idee in de plusklas om te gaan met feedback. De overige 7 vinden van niet.

25 van de 34 leerlingen vinden dat ze zelf kunnen bedenken hoe ze iets moeten doen maar 9 vinden daarbij dat de juf vaak zegt hoe ze iets moeten doen. Daarbij vinden ook 29 leerlingen dat de leerkracht hen voldoende aanspreekt op hun gedrag. De overige 5 vinden dat ze vooral zelf letten op hun gedrag. 3 leerlingen vinden dat er niet zulke duidelijke regels en afspraken zijn in de plusklas maar 31 vinden dat wel. En tot slot zijn er 14 leerlingen die iets leren van de projecten uit de plusklas en daar iets aan hebben in de reguliere klas. De overige 20 vinden dat ze er niet zoveel aan hebben in de plusklas. De toelichting op deze vraag was uiteenlopend. Sommige hadden er iets aan omdat ze leerde plannen in de plusklas en dus hun huiswerk beter afmaakte in de reguliere klas. Anderen gaven aan dat de projecten van de pittige plustorens dusdanig andere lesstof was dan de reguliere klas dat ze er niks aan hebben.

Bijlage 3.1 vragenlijst ouders

wilgenstam
openbaar onderwijs rotterdam

Meidoornsingel 120 - 3052 BT Rotterdam - tel 4185680
nevenvestiging
Wilgenlei 149 - 3053 CG Rotterdam - tel 4182013
www.wilgenstam.nl

Beste ouder(s)/verzorger(s),

Eerder heeft u een brief ontvangen waarin u informatie heeft gekregen over het afstudeeronderzoek dat ik doe samen met een medestudent in de plusklas van de Wilgenstam. Uw kind zit in de plusklas en om te weten te komen of de plusklas voldoende aansluit bij de behoeften van uw kind wil ik u vragen deze enquête in te vullen. Daarbij willen wij met ons onderzoek er ook achter komen wat u als ouder(s)/verzorger(s) van de plusklas vindt en of u eventuele ondersteuningsbehoeften heeft. Ook hierover zullen diverse vragen te vinden zijn. Aan het einde van de enquête vindt u drie open vragen. Deze hebben betrekking op zowel uw behoeften als die van uw kind. Het geven van toelichting bij de vragen wordt zeer op prijs gesteld. Het invullen van de enquête zal ongeveer tien minuten van uw tijd in beslag nemen. Voor eventuele vragen kunt u een mail sturen naar afstudeeronderzoek.plusklas@gmail.com.

Hartelijk dank voor het invullen van de enquête.

Met vriendelijke groet,

Desi Wolfs

Vragen

1. Mij is voldoende bekend waarom mijn kind in de plusklas zit.

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ten dele

Toelichting:

2. Ik herken dat mijn kind een ontwikkelingsvoorsprong heeft.

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ten dele

Toelichting:

3. Ik heb genoeg informatie van de school gekregen over de plusklas voor deze begon.

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ten dele

Toelichting:

4. Ik word door de school nu voldoende op de hoogte gehouden over de ontwikkelingen binnen de plusklas.

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ten dele

Toelichting:

5. Ik word door de school nu voldoende op de hoogte gehouden over de ontwikkelingen van mijn kind in de plusklas.

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ten dele

Toelichting:

6. Ik weet welke behoeften mijn kind heeft op school als het gaat om de ontwikkelingsvoorsprong.

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ten dele

Toelichting:

7. Ik weet welke behoeften mijn kind thuis heeft als het gaat om de ontwikkelingsvoorsprong.

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ten dele

Toelichting:

8. De plusklas heeft naar mijn idee meerwaarde voor mijn kind.

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ten dele

Toelichting:

9. De plusklas sluit naar mijn mening aan op de behoeften van mijn kind.

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ten dele

Toelichting:

10. Ik heb behoefte aan meer contact met school over de plusklas.

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ten dele

Toelichting:

11. Ik ervaar weleens problemen met mijn kind ten aanzien van de opvoeding.

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ten dele

Toelichting:

12. Ik weet hoe ik thuis met de ontwikkelingsvoorsprong van mijn kind om kan gaan.

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ten dele

Toelichting:

13. Ik weet hoe ik mijn kind thuis voldoende uitdaging en motivatie kan bieden.

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ten dele

Toelichting:

14. Sinds mijn kind in de plusklas zit merk ik verschillen in het gedrag van mijn kind.

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ten dele

Toelichting:

15. Ik heb behoefte aan ondersteuning als het gaat om de ontwikkelingsvoorsprong van mijn kind (informatie/ondersteuning/voorlichting bijvoorbeeld).

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ten dele

Toelichting:

16. Ik heb meer behoefte aan ondersteuning vanuit de Wilgenstam als het gaat om de ontwikkelingsvoorsprong van mijn kind (informatieavond/nieuwsbrief plusklas bijvoorbeeld).

☐ Ja ☐ Nee ☐ Ten dele

Toelichting:

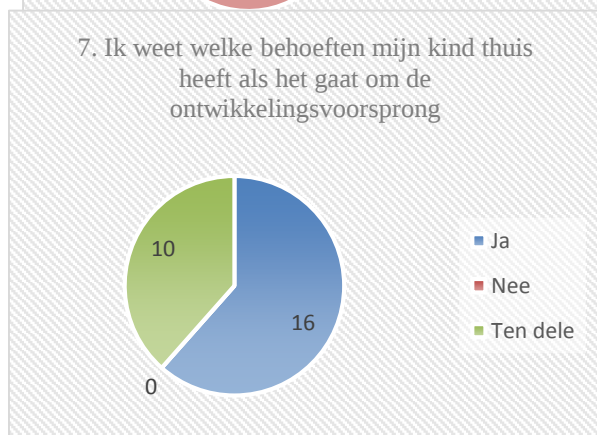
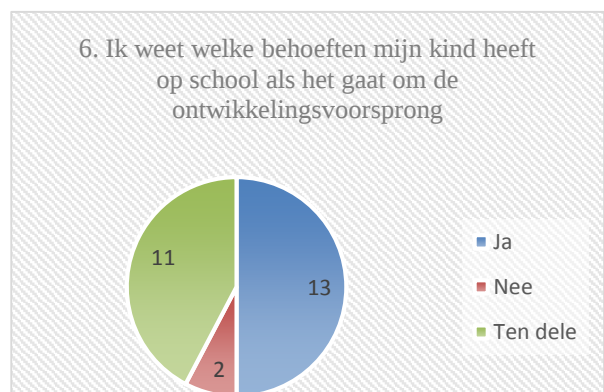
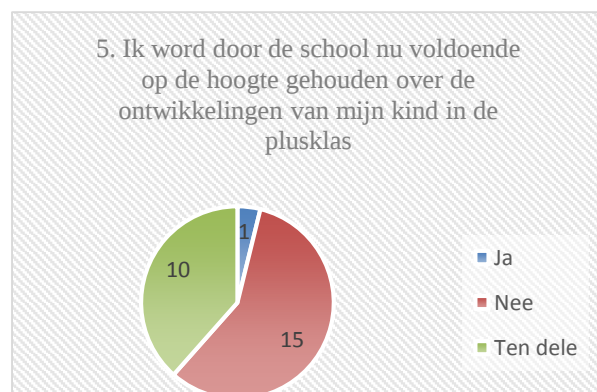
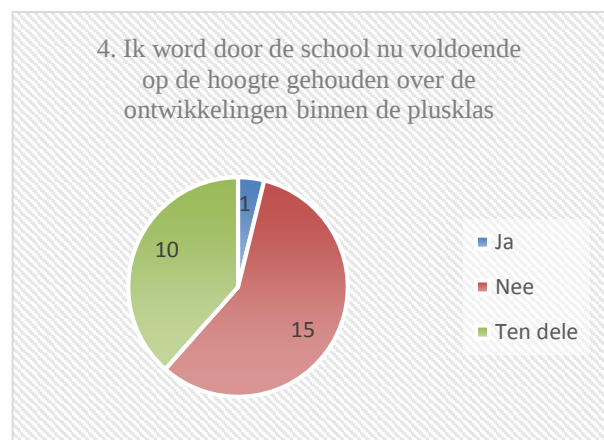
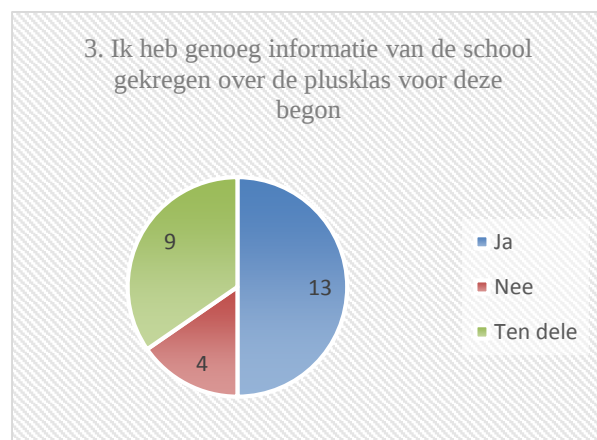
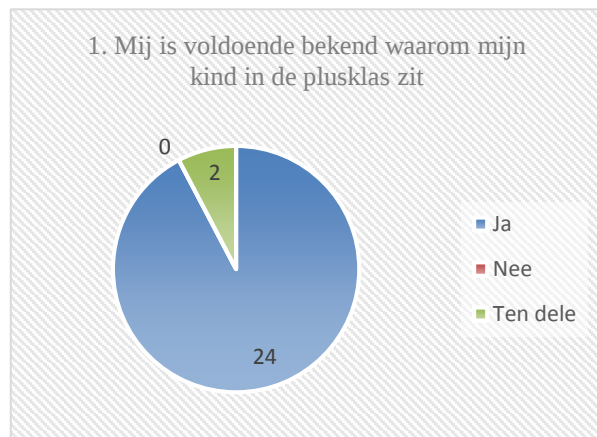
Open vragen:

1. Wat zijn naar uw idee specifieke behoeften van uw kind? Bij de eerste vraag willen wij erachter komen wat naar uw idee behoeften van uw kind zijn als het gaat om instructie en onderwijsbehoeften en welke opvoedingsbehoeften uw kind heeft.

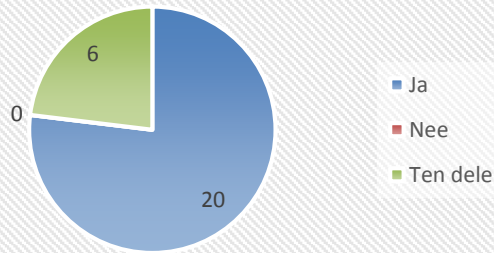
2. Waar heeft u als ouder behoefte aan ter ondersteuning met betrekking tot de ontwikkelingsvoorsprong van uw kind?

3. Hoe ziet u deze ondersteuning voor zich?

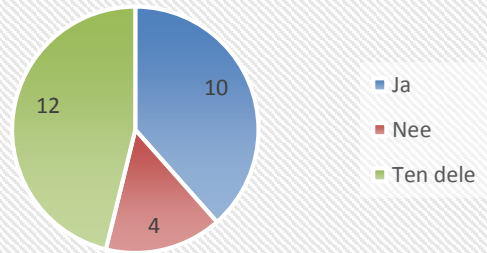
Bijlage 3.2 resultaten vragenlijst ouders

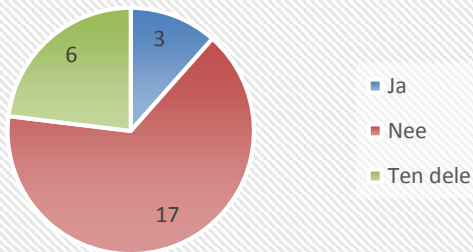
9. De plusklas sluit naar mijn idee aan op de behoeften van mijn kind

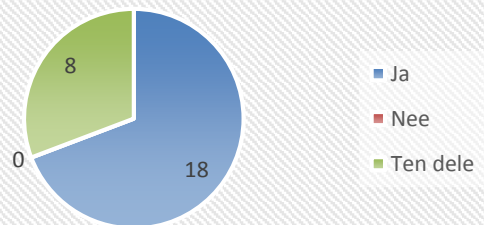
10. Ik heb behoefte aan meer contact met school over de plusklas

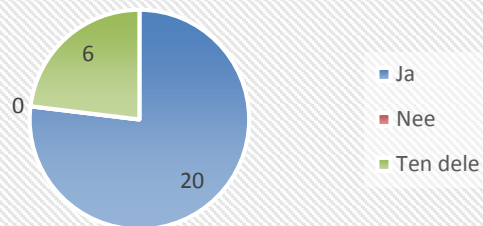
11. Ik ervaar weleens problemen met mijn kind t.a.v. de opvoeding

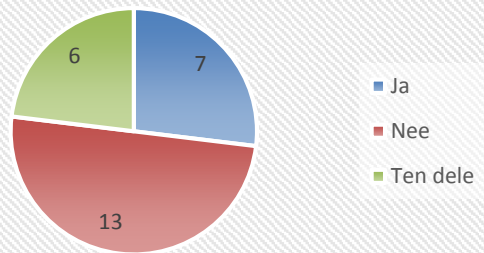
12. Ik weet hoe ik thuis met de ontwikkelingsvoorsprong van mijn kind om kan gaan

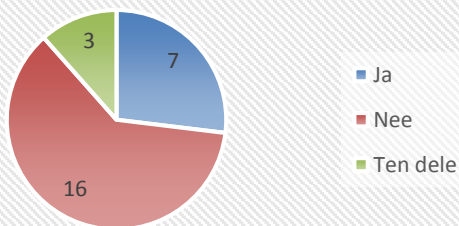
13. Ik weet hoe ik mijn kind thuis voldoende uitdaging en motivatie kan bieden

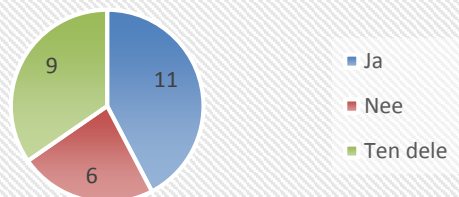
14. Sinds mijn kind in de plusklas zit merk ik verschillen in het gedrag van mijn kind

15. Ik heb behoefte aan ondersteuning als het gaat om de ontwikkelingsvoorsprong van mijn kind

16. Ik heb meer behoefte aan ondersteuning vanuit de Wilgenstam als het gaat om de ontwikkelingsvoorsprong van mijn kind

Bijlage 3.3 Toelichting resultaten vragenlijst ouders

De pedagogische en didactische behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling volgens ouders en aansluiting van OBS de Wilgenstam daarop

Vraag 2, 6, en 7

Als ouders weten wat de behoeften van hun kind zijn moeten ze zich uiteraard wel bewust zijn van een ontwikkelingsvoorsprong. 20 van de 26 ouders herkent dat hun kind een ontwikkelingsvoorsprong heeft. De overige 6 ouders zijn zich ten dele bewust dat hun kind een ontwikkelingsvoorsprong heeft. Daar moet wel bij vermeld worden dat er diverse ouders aan hebben gegeven dat ze het geen ontwikkelingsvoorsprong willen noemen omdat ze dat vinden klinken als een 'probleem'. Ze vinden hun kind doorgaans wat slimmer en sneller van begrip maar meer niet. Als het gaat om de thuissituatie weten 16 ouders wat de behoeften van hun kind is met betrekking tot de ontwikkelingsvoorsprong. De resterende 10 ouders weten ten dele wat de behoeften van hun kind is in de thuissituatie. Als het gaat om de behoefte van de kinderen op school zijn er maar liefst 13 van de ondervraagde ouders die weten wat de behoeften van hun kind op school is. Slechts 2 ouders geven aan daarvan niet op de hoogte te zijn en de andere 11 weten het ten dele.

Vraag 12, 13 en 14

Maar liefst 18 van de 26 ouders geven aan te weten hoe ze thuis om kunnen gaan met de ontwikkelingsvoorsprong. Toch zijn er nog 8 respondenten die het antwoord ten dele geven op deze vraag. Een veelvoorkomende toelichting was dat het zoeken blijft voor de ouders en dat het de ene keer makkelijker is dan de andere keer. Als het gaat om uitdaging en motivatie in de thuissituatie zijn er 20 ouders die weten hoe zij hun kind voldoende uitdaging en motivatie kunnen bieden. De overige 6 geven aan dat zij dit ten dele weten. Wat betreft verschil of verandering in gedrag sinds de kinderen in de plusklas zitten geven 13 ouders aan geen verschillen te merken in het gedrag van hun kind. 7 geven aan dat ze wel verschil in gedrag van hun kind merken en 6 zeggen ten dele.

Open vraag 1

In de vragenlijst voor ouders zijn er ook drie open vragen opgesteld. De eerste vraag heeft betrekking op specifieke behoefte van het kind volgens de ouders. Daarbij is er toelichting gegeven om duidelijk te maken dat ik erachter wil komen wat de behoeften van de kinderen zijn als het gaat om zowel instructie en onderwijsbehoeften als opvoedingsbehoeften. De ouders gaven daarbij heel uiteenlopende antwoorden. Hieronder volgt een opsomming:

- Veel verschillende dingen, diversiteit en variatie dus;
- Meer aandacht voor creativiteit;
- Duidelijkheid, structuur en vaste patronen zodat ze weten waar ze aan toe zijn;
- Ruimte voor eigen invloed en om eigen gang te gaan en zelf te onderzoeken, ontdekken en ervaren.
- Buiten de gewone kaders denken. Opzoek naar grenzen van wat mogelijk is met materialen, taal etc.
- Zelfstandigheid
- Aandacht voor zelfreflectie en assertiviteit;
- Meer intuïtief werken, met lichaam i.p.v. hoofd (denk aan toneel);
- Verdieping van stof d.m.v. complexere vraagstukken en zelf experimenteren;
- Analytisch vermogen meer ontwikkelen;
- Nieuwe informatie;
- Samenwerken en zelfstandig werken afwisselen, ook in wisselende samenstelling met andere (onbekende) kinderen;
- Constructiematerialen gebruiken;
- Analyseren en toepassen;
- Eigen hulpvraag en leerdoelen stellen;
- Nieuwsgierigheid wekken;
- Nieuwe stof;
- Korte instructie en sneller zelf aan het werk;

- Veel informatie op diverse gebieden;
- Lesstof compact aanbieden en aansluiten bij niveau;
- Voorspelbaarheid, wat staat het kind te wachten. Waar is het aan toe. Vooral qua gedrag van anderen;
- De link maken met dagelijkse praktijk;
- Ruimte voor meerdere oplossingsmogelijkheden bij gestelde problemen
- Serieus genomen worden door je leerkracht;
- Uitgedaagd worden zodat ze gemotiveerd blijven i.p.v. dat ze zich gaan vervelen.

De hierboven beschreven punten zijn samengevat de antwoorden die de ouders zoal hebben gegeven op deze vraag. Een aantal antwoorden kwamen diverse keren terug, soms in andere bewoordingen. Wat ook vaak terugkwam in de antwoorden van de ouders is dat volgens hen alles wel plaats moet vinden met enige sturing van leerkrachten omdat het wel gewoon kinderen blijven.

De ondersteuningsbehoeften van de ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling

Vraag 10 en 11

Als het gaat om problemen die ouders ervaren met hun kind met betrekking tot de opvoeding zeggen maar liefst 17 van de 26 ouders geen problemen te ervaren. Van de overige 9 ouders geven er 6 aan ten dele en 3 ervaren er weleens problemen ten aanzien van de opvoeding. Er is aan de ouders gevraagd of zij behoefte hebben aan meer contact met de school over de plusklas. 10 ouders geeft daarop als antwoord er inderdaad meer behoefte aan te hebben, 12 van de 26 ouders geeft aan daar ten dele behoefte aan te hebben. Als toelichting wordt er over het algemeen gegeven dat ouders willen weten wat er gebeurd in de plusklas, waar hun kind aan werkt en de voortgang is. De overige 4 ondervraagde ouders geeft aan geen behoefte te hebben aan meer contact met school met de plusklas.

Vraag 12 en 13

Maar liefst 18 van de 26 ouders geven aan te weten hoe ze thuis om kunnen gaan met de ontwikkelingsvoorsprong. Toch zijn er nog 8 respondenten die het antwoord ten dele geven op deze vraag. Een veelvoorkomende toelichting was dat het zoeken blijft voor de ouders en dat het de ene keer makkelijker is dan de andere keer. Als het gaat om uitdaging en motivatie in de thuissituatie zijn er 20 ouders die weten hoe zij hun kind voldoende uitdaging en motivatie kunnen bieden. De overige 6 geven aan dat zij dit ten dele weten.

Vraag 15 en 16

Er is heel specifiek aan de ouders gevraagd of zij behoefte hebben aan ondersteuning als het gaat om de ontwikkelingsvoorsprong van hun kind. Hierbij geven 16 van de 26 ouders aan daar geen behoefte aan te hebben. 7 ouders geven aan hier wel behoefte aan te hebben en 3 ouders geven aan ten dele behoefte te hebben aan ondersteuning. Daarbij is er aan de ouders gevraagd of zij behoefte hebben aan ondersteuning vanuit OBS de Wilgenstam als het gaat om de ontwikkelingsvoorsprong van hun kind. 11 ouders geven aan behoefte te hebben aan ondersteuning vanuit de Wilgenstam, 9 ouders geven ten dele aan en de overige 6 ouders geven aan hier geen behoefte aan te hebben.

Open vraag 2

De tweede open vraag uit de vragenlijst voor ouders heeft betrekking op de ondersteuningsbehoeften van ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. Uit vraag 15 en 16 is al duidelijk geworden hoeveel ouders er behoefte hebben aan ondersteuning met betrekking tot de ontwikkelingsvoorsprong van hun kind. Nu zal beschreven worden wat de ouders hebben aangegeven op de open vraag 'waar heeft u als ouders behoefte aan ter ondersteuning met betrekking tot de ontwikkelingsvoorsprong van uw kind?'.
 - Hoe een kind te 'prikken' zodat ze zich niet terugtrekt in bijvoorbeeld de computer;

- Hoe uit te dagen als presteren niet zo in de gezinscultuur zit;
- Een kortere, meer frequentere terugkoppeling van de doelstelling en bereikte doelen in de plusklas;

- Hoe de behoeften op school gezien worden;
- Middelen en advies over hoe er ook thuis voldoende uitdaging geboden kan worden, eventueel aansluitend op projecten / theorie die in de plusklas wordt aangereikt;
- Leerlijnen die worden doorgezet gedurende de school periode zodat er niet ieder schooljaar overnieuw begonnen hoeft te worden;
- Goede communicatie met en door school en een leerkracht die met de ontwikkelingsvoorsprong om kan gaan;
- Ervaringen vanuit school die gedeeld worden met de ouders i.p.v. continu zelf zoeken en uitproberen terwijl school er meer ervaring mee heeft;
- Tips en trucs hoe om te gaan met een slim kind. Hoe houd je hem enthousiast en voorkom je demotivatie?
- Meer inzicht in wat ontwikkelingsvoorsprong inhoudt.

Dit zijn samengevat de antwoorden die ouders gegeven hebben als het gaat om hun ondersteuningsbehoeften. Diverse antwoorden zijn net als bij open vraag één door meerdere ouders, in andere bewoordingen, gegeven.

Open vraag 3

Wat betreft de antwoorden die gegeven zijn op de derde open vraag, hoe ouders deze ondersteuning voor zich zien, verwijst een heel groot deel van de ouders terug naar de tweede open vraag. Toch zijn er een aantal ouders die in hun antwoord hebben aangegeven hoe zij de ondersteuning voor zich zien:

- Een leuk boekje ter aanbeveling;
- Regelmatige feedback en informatie hoe het gaat in de plusklas en hoe dit buiten school voortgezet kan worden. Bijvoorbeeld informatieavonden en evaluatiegesprekken over de ontwikkelingen van het kind in de plusklas;
- Digitale nieuwsbrief of een leerlingvolgsysteem;
- Voorlichtingsavonden, lotgenoten contact, tips, sites die kunnen helpen;
- Een juf die actief meehelpt in het zoeken naar de juiste uitdaging;
- Aan het begin van het jaar een gesprek met de nieuwe leerkracht, waarin de leerkracht samen met ouders bespreekt hoe er een en ander aangepakt gaat worden. En af en toe contact via de mail bijvoorbeeld;
- Inzicht (kennis/theorie) over ontwikkelingsvoorsprong en hoe zich dat kan uiten in gedrag. Praktische tips over wat je thuis kan doen om je kind uitdaging te bieden en waar hij/zij naar op zoek kan zijn.

Tot zover de laatste twee open vragen van de vragenlijst voor ouders. Duidelijk is geworden waar de ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling behoefte aan hebben als het gaat om ondersteuning en hoe zij deze ondersteuning voor zich zien.

Aansluiting van OBS de Wilgenstam op de ondersteuningsbehoeften van de ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling

Vraag 1 en 3

Het is alle ouders bekend waarom hun kind in de plusklas zit. Maar liefst 24 ouders geven aan het te weten en 2 ouders ten dele. Een veelvoorkomende toelichting was de brief die voorafgaand aan de plusklas is uitgegeven. Daarin stond dat kinderen met een bepaalde hoge CITO score deel mochten nemen aan de plusklas. Als het gaat om de informatie die de ouders hebben gekregen over de plusklas voor deze begon geven 4 ouders aan te weinig informatie te hebben gekregen. 13 ouders geven aan genoeg informatie te hebben gekregen en 9 ouders ten dele. Wederom met al veel voorkomende toelichting dat er een brief uit is gegeven.

Vraag 4 en 5

15 van de 26 ouders zijn van mening dat ze door de school nu niet voldoende op de hoogte gehouden worden over de ontwikkelingen binnen de plusklas. 10 ouders geven daarop ten dele als antwoord en 1 ouders vindt dat hij/zij nu voldoende op de hoogte wordt gehouden over de ontwikkelingen binnen de plusklas. Als het gaat om de ontwikkeling van de kinderen binnen de plusklas zijn wederom 15 van

de 26 ouders van mening dat zij niet voldoende op de hoogte worden gehouden. 10 ouders geven aan ten dele en 1 ouders geeft aan wel voldoende op de hoogte gehouden te worden van de ontwikkelingen van zijn/haar kind binnen de plusklas.

Vraag 8 en 9

Als het gaat om de aansluiting van de plusklas op de behoeften van de kinderen zijn er 20 ouders van mening dat de plusklas op de behoeften van de kinderen aansluit. De overige 6 zijn dit ten dele van mening. Daarbij zijn er 25 ouders van mening dat plusklas meerwaarde heeft voor hun kind. Dat maakt dat er nog maar 1 respondent over is, deze is ten dele van mening dat de plusklas meerwaarde heeft. Er wordt daarbij als onderbouwing gegeven dat de plusklas nog maar kort draait en er nog weinig informatie over is gegeven dus daarom het antwoord ten dele is gegeven.

Bijlage 4.1 Vragenlijst plusklasleerkrachten van andere basisscholen

Vragenlijst Fridtjof Nansenschool en Jan Antonie Bijlooschool

Hoelang draait de plusklas al?

Bovenbouw:

Onderbouw:

Met welke methodiek wordt er gewerkt?

Welke criteria worden er gehanteerd bij het selecteren van de leerlingen voor de plusklas?

1. Wat is uw achtergrond als plusklas leerkracht?
2. Wat is uw rol als leerkracht in het optimaal ondersteunen van de plusklasleerlingen?
3. Hoe is er aandacht besteed aan de pedagogische kwaliteit van de plusklas?
4. Op welke manier wordt er in de plusklas aangesloten bij de pedagogische en didactische behoeften van de plusklasleerlingen?
5. Wat merkt u aan de kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling naarmate ze langere tijd deelnemen aan de plusklas? (van belang hoelang de plusklas al draait)
6. Vindt u de pittige plustorens relevant voor kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling? Zo ja, waarom? (van belang dat er met de pittige plustorens wordt gewerkt)
7. Op welke manier onderhouden jullie contact met ouders over de plusklas (opzet, voortgang, ontwikkelingen etc.)
8. Hoe frequent vindt dit contact plaats? Is dit naar uw idee voldoende?
9. Wat zijn naar uw idee de ondersteuningsbehoeften van ouders van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling? En hoe sluit de school hierop aan?
10. Hoe verloopt de integratie van de plusklasleerlingen in de reguliere klas, en op welke manier wordt er in de reguliere klas voldaan aan de behoeften van deze leerlingen?

Bijlage 4.2 Codeboom interviews andere scholen

Codes	School 1	School 2
Criteria plusklas		
Toetsresultaten	- Er worden drie CITO toetsen afgenomen en daarvan moeten er minimaal twee A zijn.	- Het screeningsinstrument SiDi. - Toetsen en CITO's (niet perse een specifieke score want niet alle kinderen laten alles zien).
Kindaspecten	- Kijken naar het kind, wat voor kind het is. Als het makkelijk leert dan krijgt het verrijking aangeboden. Als dat goed gaat en er nog tijd over is kun je nadenken over de plusklas. - Er wordt gekeken naar het gedrag van het kind. - Vanaf groep 5 is kind bij het intake gesprek.	- Kijken hoe het kind zich gedraagt. - Verrijking in de klas. Lijkt dit niet voldoende te zijn dan kunnen ze die halve dag naar de plusklas. - Observaties van leerkrachten
Leerkrachten	- Screening vanuit leerkracht wordt ingevuld.	- Ouders worden op de hoogte gebracht dat en waarom hun kind naar de plusklas gaat.
Ouders	- Tijdens intake wordt met ouders gesproken of het iets voor het kind is.	
Methodiek		
Pittige Plus Torens	- Opdrachten van Pittige Plus Torens zijn een middel om de executieve vaardigheden te trainen. - Pittige Plus Torens als middel gebruiken niet als doel.	- De pittige Plus Torens worden gebruikt als rode draad in de plusklas. - Wordt ervaren als een prettig en duidelijk middel om mee te werken. Het proces, de stappen en het plannen dat geleerd wordt vooral.
Eigen invulling aan plusklas van leerkracht	- Waar nodig in plusklas ook zelf projecten bedenken (als er te weinig tijd is voor nieuw peperproject)	- Naast de Pittige Plus Torens zijn er nog veel andere projecten waar de plusklas mee werkt. - De herhaling, het zelf ontdekken en zelf uitzoeken, de vrijheid te leren. De leerlingen mogen zelf iets kiezen en dan hun eigen project uitwerken volgens het stappenplan dat gebruikt wordt bij de Pittige Plus Torens (het TASC model).

Behoeften van de kinderen uit de plusklas & leermogelijkheden in de plusklas.		
Erkenning/ waardering	- Het kind zien en ruimte creëren voor het kind.	- In de plusklas zitten en samenwerken met kinderen die net iets ouders zijn dus meer op hetzelfde niveau.
Uitdaging	- Het kind uitdagen door out of the box te denken en te durven gaan. - Het kind verder leren denken dan de 'makkelijke weg'.	- Moeilijkere dingen doen. Niet alleen doen wat je al weet.
Doorzettings- vermogen	- Leren dat iets niet lukt/leren fouten maken. - Leren omgaan met een proces i.p.v. enkel aandacht voor het eindresultaat. - Omgaan met teleurstellingen en frustraties.	- Hulp vragen, doorzetten als het moeilijk gaat. - Tegen dingen aan lopen en daarmee om leren gaan.
Leren	- Leren leren. In proporties en daarbij alle verantwoordelijkheden als plannen en prioriteiten stellen. - Oefenen met huiswerk	- Zelf regelen, je eigen leerproces in de gaten houden. - Samenwerken. - Leren plannen en stapsgewijs werken
Feedback	- Één op één met de kinderen nabespreken wat er goed en minder goed ging.	- Feedback vragen en geven aan anderen.
Aansluiting bij pedagogische en didactische behoeften		
Kijken en praten met de kinderen	- Positieve feedback geven. - Benoemen wat er goed gaat. - Nabespreken; wat ging er goed? Wat kan beter?	- Observeren. Na een tijdje kijken in gesprek gaan met de kinderen over wat je gezien hebt.
Rol van leerkracht	- Coachend en niet van bovenaf opleggen wat ze moeten doen. - Kijken naar het gehele proces i.p.v. alleen het eindresultaat. - Leerkracht is er om hulp aan te vragen. - Helpen om fouten te accepteren. - Sturend en verder kijken dan de makkelijke weg. - Leren doorzetten, ook als het even moeilijk wordt.	- Coachend en begeleidend naast de gewone leerkrachtvaardigheden als orde en structuur etc. houden. - Niet alleen maar op eindresultaat beoordelen maar juist op het hele proces naar zo'n eindresultaat toe. - Reageren op wat je ziet. - Tijdens 'leerkrachtmomentjes' wordt het logboek besproken en is er even één op één aandacht.
Contact met ouders		
Intakegesprek/ kennismaking	- Ouders uitnodigen voor een intakegesprek, zij kennen hun kind het beste. - Tijdens intake worden een aantal vragen gesteld, deze worden uitgewerkt in de vorm van een contractje. Deze wordt ondertekend en kunnen ze doorkijken.	- Ouders worden op de hoogte gebracht naar aanleiding van de screening bijvoorbeeld.

Rapportage	- Bij het reguliere rapport krijgen ze een verslag van de plusklas erbij. - Beoordeling over het project.	- Bij het gewone rapport een plusklas rapport met de cijfers van de projecten. Maar ook de inzet, motivatie etc.
Frequentie contact met ouders		
Rapportage	- Twee keer in het jaar, tegelijk met het reguliere rapport een rapportage van de voortgang in de plusklas.	- Drie keer per jaar, tegelijk met het gewone rapport.
Persoonlijk contact	- De deur staat altijd open voor vragen of een gesprekje maar daar blijft het bij. - Eerder gespreksrondes gehouden maar dat was niet haalbaar. - Als er behoefte is aan een gesprek bij het rapport mogen ouders langskomen.	- Ouders hier op school zijn net zo heel erg van het binnen stappen. Ze brengen hun kind naar school en halen het op en houden zich verder bezig met andere belangrijke dingen. - Als er specifieke gevallen zijn waarbij ouders nog meer informatie willen dan kunnen ze een afspraak maken voor een gesprek. Als er naast de rapporten nog vragen zijn mogen ouders altijd even contact opnemen en een gesprekje aanvragen.
Ondersteuningsbehoeften van ouders		
Opvoeding	- De opvoeding voor meerbegaafde/hoogbegaafde is iets anders; - Deze kinderen moeten echt geholpen worden met trainen van plannen; - De taken moeten niet uit handen genomen worden, gebeurt wel veel in deze buurt.	
Behoeften		- Ouders hier op school zijn daar niet zo heel erg mee bezig. Of hun kind nou wel of niet in de plusklas zit maakt hen niet zoveel uit als het maar goed gaat.

Aansluiting op ondersteuningsbehoeften van ouders

Aspecten vanuit school	- Opvoeden gebeurt thuis. Er is geen opvoed-begeleidingstraject; - Tijdens intakegesprek worden wel aspecten geprobeerd mee te geven aan ouders; - Tijdens intake aandacht voor executieve vaardigheden, wat is dat precies, welke zijn er etc. zodat thuis dingen aangepast kunnen worden; - Uitleggen waarom er gevraagd wordt wat er wordt gevraagd op de intake om ouders attent te maken van de ontwikkelingsvoorsprong. - Tips en uitleg geven als ouders daar behoefte aan hebben. Dit gebeurt meestal eenmalig als ouders er niet zelf op terugkomen.	- Ouders zijn er niet zo mee bezig dus school doet hier niet zoveel in.
-------------------------------	---	---

Bijlage 5.1 Vragenlijst plusklasleerkrachten OBS de Wilgenstam

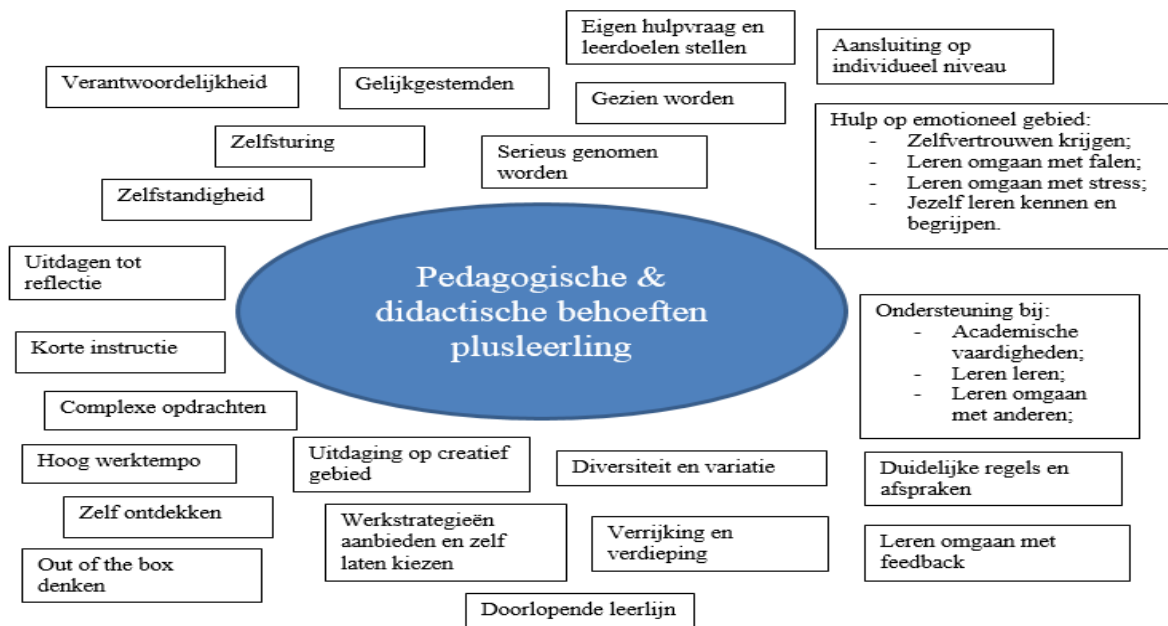
1. Wat zijn volgens u de pedagogische behoeften van de leerlingen die in de plusklas zitten (opvoeding, persoonlijkheidsvorming, sociale vorming etc.)?
2. Wat zijn volgens u de didactische behoeften van de leerlingen die in de plusklas zitten (instructie, opdrachten, evaluatie etc.)?
3. Wordt er bij deze behoeften in de plusklas, op dit moment, voldoende aangesloten volgens u?
4. Op welke manier probeert u in de plusklas aandacht te besteden aan de pedagogische kwaliteit (sociale omgang, veiligheid, vertrouwen, feedback etc.)?
5. Hoe ziet u uw eigen rol als leerkracht in de plusklas?
Op welke manier denkt u dat u de plusleerlingen het beste kan ondersteunen?
6. Op welke manier denkt u dat de aansluiting van de plusklas bij de reguliere groep verbeterd kan worden / anders kan? (is er op dit moment bijvoorbeeld contact met de reguliere leerkrachten?)
7. Zijn er dingen waar u tegenaan loopt, los van het praktische/organisatorische gedeelte?
8. Op welke manier worden ouders op dit moment op de hoogte houden gehouden? Is dit voldoende volgens u?
9. Welke ondersteuningsbehoeften hebben de ouders thuis wat betreft de opvoeding van hun kinderen, denkt u? Hoe zou de school hierop aan kunnen sluiten?

Bijlage 5.2 Codeboom vragenlijst plusklasleerkrachten OBS de Wilgenstam

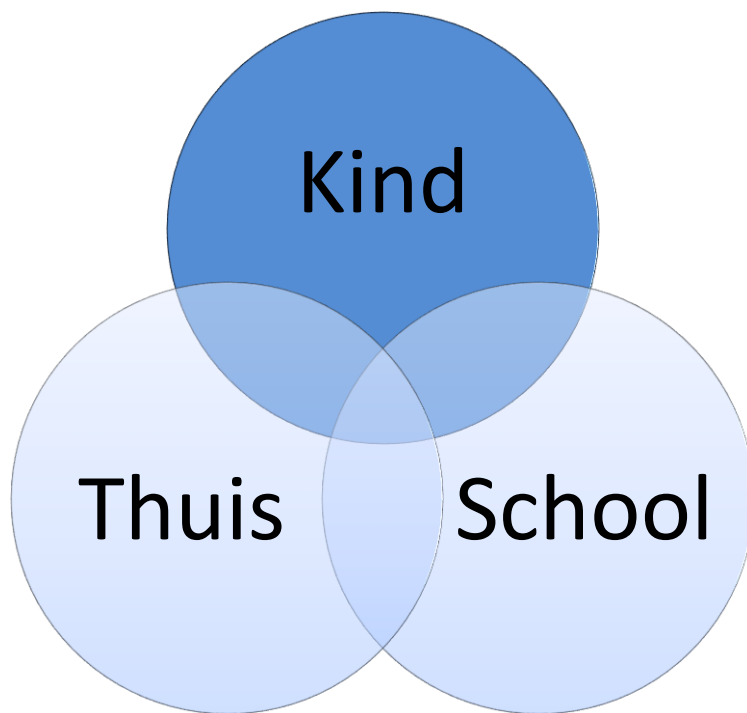
Codes	Leerkracht 1	Leerkracht 2
Pedagogische behoeften		
	- Begrepen worden. - Tegemoet komen aan het ‘anders’ denken. - Juiste benadering en samenwerkingsopdrachten	- Contact met gelijkgestemden. - Geaccepteerd/gewaardeerd voelen.
Didactische behoeften		
	- Top down instructie. Vanuit gehelen naar delen. - Individuele verrijking in eigen klas. - Hoge orde denkopdrachten waarin analyseren, evalueren en creëren aan de orde komt.	- Minimale instructie. - Zelf kiezen en ontdekken. - Dieper ingaan op leerstof. - Eigen leerstrategie. - Zelfstandigheid. - Zelf verantwoordelijk voor leerproces.
Aansluiting op behoeften		
	- Wordt in plusklas aan voldaan. - Aansluiten door ze als leerkracht te begeleiden om zelfstandig dingen op te lossen. - Positieve feedback geven en soms een duwtje in de rug.	- Voldoende uitdaging. - Leerlingen eigen keuzes laten maken. - Plusklas vereist een andere manier van denken. - Wordt oplossingsvermogen verwacht. - Fijne sfeer en prettige interactie in de plusklas.
Contact met ouders		
	- Foto's gemaakt en op website geplaatst; - Ouders komen soms langs om in plusklas te kijken. - Is nog een ontwikkelingspunt, kan beter.	- Bij start geïnformeerd. - Tijdens uitvoering minder geïnformeerd. - Dit zou mogelijk kunnen door hen bij de presentaties te betrekken. - Filmpjes en foto's van projecten laten zien. - Resultaten van plusklas worden opgenomen in rapport. - Kinderen vertellen thuis veel.
Ondersteuningsbehoeften van ouders		
	- Een goed beeld hebben van hun kind als het gaat om gevoelens, behoeften, interesses en hulp bij problemen/vragen.	- Geen specifiek contact gehad met ouders hierover dus onbekend hiermee. - Staan wel open voor vragen. - Zullen pedagogisch gerelateerde vragen zijn.
Aansluiting op ondersteuningsbehoeften van ouders		
	- Het is aan school om ouders betrokken en op de hoogte te houden van dingen die signaleerd worden.	- Als professional kan daarbij geholpen worden maar dit is situatie en kind afhankelijk.

Bijlage 6.1 de behoeften van kinderen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling

De behoeften zoals de literatuur deze beschrijft gecombineerd met de behoeften die naar voren zijn gekomen uit de kindvragenlijsten, de ouder vragenlijsten en de interviews met (plusklas)leerkrachten van andere scholen.

Verantwoording beroepsproducten

Chloe Jasperse (0834910)
Desi Wolfs (0835772)

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Intakegesprek.....	4
Waarom een intakegesprek?	4
Wie zijn er bij het intakegesprek?.....	4
Aspecten van het intakegesprek.....	4
Waarom moeten ouders bij een intakegesprek aanwezig zijn?	4
Waarom moet de reguliere leerkracht bij een intake aanwezig zijn?	5
Implementatie.....	5
Rapport	6
Waarom een rapport?	6
Voor wie is het rapport?	6
Aspecten van het rapport	6
Implementatie.....	6
Informatieboekje voor ouders & leerkrachten	7
Waarom informatie voor ouders?	7
Waarom informatie voor (plusklas)leerkrachten?.....	7
Waarom één informatieboekje voor ouders & leerkrachten?	7
Welke informatie wordt er aangeboden?	7
Implementatie.....	7
Kritische reflectie	8
Bronnenlijst.....	9
Bijlage 1 – Format intakegesprek.....	10
Bijlage 2 – Format plusklasrapport	20
Bijlage 3 – Informatieboekje voor ouders en (plusklas) leerkrachten	25

Inleiding

In de periode van januari tot en met juni 2014 heeft er een complementair onderzoek plaatsgevonden naar de plusklassen van OBS de Wilgenstam waarbij er twee studenten individueel zijn afgestudeerd. Vanuit de conclusies van deze onderzoeken zijn aanbevelingen gekomen die hebben geleid tot drie beroepsproducten.

Allereerst is er gekozen voor het maken van een format voor een intakegesprek waarbij zowel het kind, de ouders, de reguliere leerkracht en de plusklasleerkracht betrokken zijn. In deze verantwoording zal dit nader worden toegelicht. Hierop aansluitend is er als tweede beroepsproduct gekozen voor een plusklasrapport. Uit zowel literatuur als praktijkonderzoek is gebleken dat er behoefte is aan een terugkoppeling met betrekking tot de doelen en het proces binnen de plusklas. Tot slot zal er in deze verantwoording aandacht besteedt worden aan het laatste beroepsproduct; een informatieboekje, voor zowel ouders als leerkrachten. Hoe er het beste aangesloten kan worden bij leerlingen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. De drie ontworpen beroepsproducten zijn te vinden in de bijlagen van deze verantwoording.

De beroepsproducten zijn bruikbaar en relevant voor de opdrachtgever omdat uit het praktijkonderzoek van beide studenten is gebleken dat er behoefte is aan een betere informatievoorziening, frequentere terugkoppeling en meer verbinding tussen betrokken partijen rondom de plusleerling. Het ontwikkelen van de beroepsproducten is gebeurd na overleg met de intern begeleiders van OBS de Wilgenstam. Zij hebben beiden aangegeven dat er met deze beroepsproducten aanzienlijke verbeteringen kunnen plaatsvinden in het aansluiten bij de plusleerling. Daarbij zijn zij van mening dat dit realistische beroepsproducten zijn die daadwerkelijk kunnen worden ingezet in de beroepspraktijk.

Intakegesprek

Waarom een intakegesprek?

Als er voorafgaand aan deelname aan de plusklas een intakegesprek plaatsvindt kan in één moment informatie worden gegeven aan de leerling zelf en alle betrokken partijen (ouderbetrokkenheid.nl, 2010). De informatie van de ouders en die van reguliere leerkrachten kan als leidraad dienen voor de plusklasleerkrachten; op deze manier hoeven de plusklasleerkrachten niet opnieuw ‘het wiel’ uit te vinden over de leerling. Ouders kennen hun kind ten slotte het beste en de reguliere leerkracht staat het dichtst bij de schoolontwikkeling van de leerling. Het is de bedoeling dat er in het intakegesprek informatie wordt gegeven over de plusklas en waarom het kind in aanmerking komt voor deelname aan de plusklas. Er moet tijdens het intakegesprek tijd en ruimte zijn voor het stellen van vragen en uitspreken van verwachtingen. Daarbij zullen ook alle betrokken partijen een inbreng hebben met betrekking tot de doelen van het kind zodat er meer opbrengstgericht kan worden gewerkt. Al met al ontstaat er een helder beeld over wat er goed gaat bij de leerling, waar de leerling tegenaan loopt en hoe hieraan gewerkt kan worden (ouderbetrokkenheid.nl, 2010).

Wie zijn er bij het intakegesprek?

- De leerling;
- Ouder(s)/verzorger(s) van de leerling;
- Reguliere leerkracht van de leerling;
- Plusklasleerkracht.

Aspecten van het intakegesprek.

Het format voor het intakegesprek is gebaseerd op verschillende invalshoeken. Allereerst zijn er diverse intakeformulieren vanuit het onderwijs en vanuit stage instellingen bekeken. Voornamelijk de opzet en lay-out van deze verschillende intakeformulieren zijn gebruikt ter inspiratie. Daarbij is er uit interviews met andere scholen naar voren gekomen wat zij voor aspecten behandelen tijdens het intakegesprek. Hierbij kan gedacht worden aan vragen rondom de thuissituatie en vragen met betrekking tot leerdoelen van het kind. Deze aspecten zijn ook meegenomen in het format voor het intakegesprek. Tot slot zijn er een aantal aspecten uit het onderzoek naar voren gekomen die te vinden zullen zijn in het format, zoals; sociaal-emotionele ontwikkeling, thuissituatie, leer-/werkhouding etc. De informatie uit het informatieboekje voor ouders en leerkrachten kan gebruikt worden door de plusklasleerkracht tijdens het intakegesprek.

Waarom moeten ouders bij een intakegesprek aanwezig zijn?

School en ouders spelen allebei een essentiële rol in de opvoeding van kinderen. Voor ouders kan het als lastig ervaren worden om naar voren te brengen dat hun kind moeiteloos goede prestaties levert. Dit zou niet het geval moeten zijn want in de ideale situatie zorgen ouders en school er samen voor dat er maatregelen worden getroffen zodat het kind zich optimaal kan ontwikkelen. Een kind ontwikkelt zich vooral thuis. De ontwikkeling van het kind vindt dus maar voor een deel plaats op school. Ouders kennen hun kind het langst en het best en kunnen dan ook veel informatie geven die als leidraad kan dienen voor een school. Daarbij is het heel normaal dat een ouder wil weten wat er op school gebeurt om in de behoeften van het kind te voorzien. Hierover zou gesproken moeten worden met leerkrachten op bijvoorbeeld ouderavonden maar ook voor of na schooltijd (Webb, Gore, Amend & de Vries, 2013).

Gedrag en functioneren van kinderen is omgeving gerelateerd. Kinderen laten thuis, op school, bij vrienden en op de sportclub ander gedrag zien. Daarom is het belangrijk dat er regelmatig contact is tussen ouders en school zodat ze elkaar van informatie kunnen voorzien. Zo kan een kind zich optimaal ontwikkelen. Belangrijk is dus frequent contact en uitwisselen van informatie over regels, afspraken, vorderingen, eventuele stagnaties, talentontwikkeling maar ook over de sociaal- emotionele ontwikkeling van het kind en de thuissituatie. Daarnaast levert een goed contact met ouders ook iets op voor de school. Dit kan namelijk een bijdrage leveren aan een goed schoolklimaat want ouders die reflecteren op de school, helpen de school ook (ouderbetrokkenheid.nl, 2010).

Ook van Mulligen, Gieles & Nieuwenbroek (2011) beschrijven het belang van het contact tussen ouders, kind en school. Zij plaatsen de partijen ouders, kind, school in een driehoek. De lijnen tussen de drie partijen worden gezien als communicatielijnen. Binnen de driehoek vinden continu processen plaats die in beweging zijn. Daarom wordt het de dynamische driehoek genoemd. De processen binnen de driehoek hebben veel invloed op het leven en het leren van het kind.

Het kind krijgt in deze situatie de mogelijkheden om te groeien en zich te ontwikkelen. De dynamische driehoek wordt getekend als een gelijkzijdige driehoek. Hiermee wordt een situatie die in evenwicht is verbeeld. De evenwichtige situatie biedt zowel veiligheid als ruimte voor het kind om zich te ontwikkelen. Als er iets verandert aan de onderlinge verhoudingen verandert de groeiruimte. Optimale groeimogelijkheden voor het kind zijn er dus als de verhoudingen tussen kind, ouder en school in balans zijn. Bij alle drie de partijen, zowel ouders en kind als school, is het van belang dat er verder wordt gekeken dan de personen. Iedere partij wordt beïnvloed door diverse aspecten als hun eigen achtergrond, geschiedenis, omgeving, relaties. Ouders en school moeten dus samenwerken als het gaat om het opvoeden en begeleiden van kinderen. Daarin hebben zowel school als ouders hun eigen verantwoordelijkheid. Een kind kan zich optimaal ontwikkelen als deze verantwoordelijkheid in elkaars verlengde liggen (Mulligen van, et al, 2011).

Waarom moet de reguliere leerkracht bij een intake aanwezig zijn?

Gebrekkige communicatie tussen de plusklasleerkracht en de reguliere leerkracht en het missen van interactie tussen de plusklas en de reguliere groep worden gezien als factoren die problemen kunnen veroorzaken (Hoogeveen et al, 2004). Hierdoor kan een ononderbroken leerlijn namelijk niet worden gerealiseerd. De afdeling Science Education and Talent Development van de universiteit Twente (SETDutwente, 2013) heeft een vindplaatsonderzoek gedaan naar de integratie tussen de plusklas en de reguliere klas. In de plusklas staan vaak de *'hogere orde-denkvaardigheden'* van Benjamin Bloom centraal te weten: evalueren, analyseren en creëren. Leerlingen worden dan uitgedaagd om onderzoekend te leren. Daarnaast gaat het in de plusklas ook om de sociaal-emotionele ontwikkeling: zelfbeeld, samenwerken en werkhouding. De plusleerlingen krijgen de meeste uitdaging op de dagdelen dat zij in de plusklas zitten. In de reguliere groep gaan de leerlingen weer terug naar de *'lagere orde-denkvaardigheden'*: *onthouden, begrijpen en toepassen*. Reguliere leerkrachten proberen vaak wel toe te komen aan de behoeften van plusleerlingen door te compacten en te verrijken. Het is van belang om de twee werelden die bestaan voor de plusleerling; die van plusklas en reguliere groep te verenigen. Ook leerkrachten ervaren vaak dat de plusklas losstaat van de reguliere groep (SETDutwente, 2013). Uit het onderzoek op OBS de Wilgenstam is gebleken dat reguliere leerkrachten niet goed weten waar de leerlingen aan werken in de plusklas en hoe zij hierop door kunnen pakken in de reguliere groep. Er is weinig communicatie tussen plusklasleerkrachten en reguliere leerkrachten over de plusklas. Ook wordt er aangegeven dat er weinig communicatie is tussen de reguliere leerkracht en de leerling zelf over de plusklas. Om deze verschillende werelden samen te laten komen is het van belang om een intakegesprek te houden waarbij reguliere leerkrachten ook aanwezig zijn. Hierdoor is iedereen betrokken bij de ontwikkeling van het kind.

Implementatie

Wat betreft de invoering van het intakegesprek is het van belang dat men zich realiseert waarom een intakegesprek gehouden moet worden, voorafgaand aan deelname aan de plusklas. Dit belang wordt beschreven in deze verantwoording. Zoals hierboven, bij de toelichting van de dynamische driehoek, het belang van de multidisciplinaire samenstelling is beschreven.

Voor het organiseren van het intakegesprek draagt de plusklasleerkracht de verantwoordelijkheid. De plusklasleerkracht moet een aantal stappen ondernemen:

- Uitnodigen van de ouders met hun kind;
- Uitnodigen reguliere leerkracht van de plusleerling;
- Punten van het intakegesprek voorbereiden;
- Informatieboekje klaarleggen.

Rapport

Waarom een rapport?

Tijdens beide onderzoeken is zowel vanuit de literatuur als vanuit de praktijk naar voren gekomen dat een rapport kan dienen als nuttig middel voor de plusklas. Door een plusklasrapport krijgen leerlingen specifiek feedback op de activiteiten binnen de plusklas. In de literatuur wordt beschreven dat de plusleerling een aparte beoordeling van de leerkracht dient te krijgen. De plusleerlingen hebben behoefte aan het nabespreken van het werk en het verkrijgen van inzicht omtrent voortgang op de doelen, werkhouding en proces (GION, 2010). Door het maken van een rapport ziet de leerling duidelijk wat er goed gaat en wat er nog beter kan. Om het inzicht voor de leerlingen te vergroten is er voor gekozen om de beoordelingen visueel te maken met behulp van score- bolletjes. Hier is ook op aanraden van de intern begeleiders van OBS de Wilgenstam aandacht aan besteed. Uit interviews met andere scholen is naar voren gekomen dat zij al werken met een plusklasrapport om voor alle betrokkenen en de leerling zelf duidelijk te maken waar het staat en in welke factoren het nog kan groeien.

Tijdens het onderzoek is vanuit de praktijk gebleken dat ouders behoefte hebben aan een terugkoppeling met betrekking tot de doelen en de voortgang van hun kind in de plusklas. Ouders geven aan deze terugkoppeling momenteel te missen en zijn geïnteresseerd in waar hun kind mee bezig is in de plusklas. Ook de reguliere leerkrachten geven aan graag meer terugkoppeling en feedback te krijgen over waar de leerling mee bezig is in de plusklas. Zoals eerder in deze verantwoording is beschreven kan er ook bij het rapport uitgegaan worden van het belang van de dynamische driehoek. Als zowel kind, ouders als school goed op de hoogte zijn van de voortgang kan de leerling zich zowel thuis als op school optimaal ontwikkelen. Op het rapport is tevens ruimte beschikbaar voor ondertekening van ouders en reguliere leerkrachten zodat duidelijk is dat alle partijen het plusklasrapport hebben gelezen.

Voor wie is het rapport?

- De leerling;
- Ouder(s)/verzorger(s) van de leerling;
- Reguliere leerkracht van de leerling.

Aspecten van het rapport

Er is voor gekozen om de punten uit de methodiek van de Pittige Plustorens te gebruiken:

Creativiteit en originaliteit;

Inzet en verzorging;

Procesvoortgang;

Eindresultaat;

Presentatie eindresultaat.

Daarbij zijn punten die in het intakegesprek aan de orde gekomen zijn toegevoegd aan het rapport:

- Persoonlijke ontwikkeling;
- Sociale omgang.

Implementatie

Als het gaat om de implementering van het rapport is het vooral belangrijk met welke frequentie het uitgegeven wordt, waar het voor dient en wie verantwoordelijk is voor het maken van het plusklasrapport. In dit hoofdstuk is dit belang al eerder aangehaald.

Voor het bewerkstelligen van het rapport zijn de volgende punten van belang:

- Het plusklasrapport wordt tegelijkertijd uitgegeven met het reguliere rapport;
- Het plusklasrapport wordt ingevuld door de plusklasleerkracht;
- Ouder(s)/verzorger(s) geven plusklasrapport getekend en met eventuele vragen retour.

Informatieboekje voor ouders & leerkrachten

Waarom informatie voor ouders?

Uit het praktijkonderzoek is gebleken wat de ondersteuningsbehoeften zijn van de ouders van de plusklasleerlingen. Er komt duidelijk naar voren dat er behoefte is aan meer inzicht in wat een ontwikkelingsvoorsprong inhoudt. Daarom zal er in het informatieboekje kennis en theorie beschreven worden met betrekking tot de ontwikkelingsvoorsprong. Daarbij is naar voren gekomen dat ouders behoefte hebben aan tips en trucs hoe er thuis omgegaan kan worden met de ontwikkelingsvoorsprong. Hoe daag je een kind uit, hoe houdt je hem/haar gemotiveerd en enthousiast? Oftewel praktische tips over wat er thuis gedaan kan worden om op het kind aan te sluiten. In het informatieboekje zal daarom aandacht besteedt worden aan bovenstaande punten zodat er voldaan kan worden aan de ondersteuningsbehoeften van ouders.

Waarom informatie voor (plusklas)leerkrachten?

De (plusklas)leerkracht speelt een belangrijke rol in de begeleiding van de leerlingen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling. Vanuit het onderzoek komt naar voren dat plusklasleerkrachten zich grotendeels bewust zijn van de behoeften van de plusleerlingen en ook inzicht tonen in het feit hoe de plusklas aan deze behoeften kan voldoen. Toch komt uit observaties naar voren dat de plusklasleerkracht zich nog op een aantal dingen kan verbeteren. Hierbij kan gedacht worden aan het centraal stellen van het activerend leren van de plusleerling en het bevorderen van zelfstandigheid en zelfsturing bij de plusleerling. Het informatieboekje zal daarom informatie geven over wat de plusklasleerkracht kan doen om de coachende rol te versterken. Tevens kan dit informatieboekje gebruikt worden ter informatie voor de reguliere leerkrachten wanneer zij naast het toepassen van differentiatie nog meer didactisch en pedagogisch willen aansluiten bij de plusleerlingen.

Waarom één informatieboekje voor ouders & leerkrachten?

Er is gekozen voor het ontwikkelen van één informatieboekje zodat alle gegeven informatie samengevoegd kan worden. Zowel ouders als leerkrachten zijn op deze manier op de hoogte van wat er gedaan kan worden om het kind optimaal te ondersteunen, zowel thuis als op school. Hierbij kan wederom terugverwezen worden naar de informatie met betrekking tot de dynamische driehoek (blz. 4 & 5).

Welke informatie wordt er aangeboden?

- Korte herhaling van het intakegesprek met informatie over de plusklas en de methodiek;
- Algemene informatie over ontwikkelingsvoorsprong;
- Overzicht van de pedagogische en didactische behoeften van de plusleerling;
- Praktische tips voor ouders & (plusklas) leerkrachten;
- Overzicht met handige sites en boeken.

Implementatie

Tot slot de invoering van het informatieboekje voor ouders en leerkrachten. Om het informatieboekje succesvol in te voeren en het te verwachten resultaat te behalen zijn er een aantal aspecten van belang, namelijk:

- Tijdens het intakegesprek is er aandacht voor diverse punten uit het informatieboekje (zie format intakegesprek);
- Het informatieboekje wordt meegegeven na het intakegesprek aan ouders en reguliere leerkrachten;
- De plusklasleerkracht is verantwoordelijk voor het uitgeven van de informatieboekjes.

Kritische reflectie

De toegevoegde waarden van de beroepsproducten zijn in deze verantwoording al diverse keren aan de orde gekomen. Om onnodige herhaling te voorkomen zal er in deze kritische reflectie voornamelijk ingegaan worden op mogelijke discussiepunten rondom de beroepsproducten.

Tijd; als er niet voldoende tijd wordt vrij gemaakt voor zowel het intakegesprek als het schrijven van het rapport dan is de kans erg klein dat het informatieboekje tot zijn recht komt en is de ontwikkeling en de invoering van de beroepsproducten dus niet optimaal.

Verantwoordelijkheid plusklasleerkracht; er ligt veel verantwoordelijkheid bij de plusklasleerkracht. Dit vraagt dan ook om investering in tijd en inzet. De plusklas vindt maar één dagdeel in de week plaats. Het is de vraag of het voor de plusklasleerkracht haalbaar is om de beroepsproducten ten uitvoer te brengen.

Betrokken partijen; als niet alle partijen deelnemen aan het intakegesprek, het rapport/informatieboekje doornemen wordt het effect en belang gemist van de dynamische driehoek. De optimale groeimogelijkheden voor het kind worden dan niet benut.

Individuele aandacht; is er voldoende tijd en ruimte voor de plusklasleerkracht om ieder kind met bijbehorende emoties, gevoelens en gedrag te zien en op aan te sluiten? De vraag is dus of er een goed oordeel geveld kan worden in het plusklasrapport.

Bronnenlijst

Gronings Instituut voor Onderzoek van Onderwijs (GION). (2010). *Onderwijsaanbod aan (hoog) begaafde leerlingen in het basisonderwijs*. Geraadpleegd op 9 maart 2014 van <http://gion.gmw.eldoc.ub.rug.nl/FILES/root/2010/Hoogbegaafdheid/Hoogbegaafdheid.pdf>

Hoogeveen, L., Hell, J. van., Mooij, T. & Verhoeven, L. (2004). *Onderwijsaanpassingen voor hoogbegaafde leerlingen*. Geraadpleegd op 10 maart 2014 van http://www.choochem.nl/html/filesystem/storeFolder/11/onderwijsaanpassingen_1.pdf

Mulligen van, W., Gieles, P. & Nieuwenbroek, A. (2011). *Tussen thuis en school. Over contextuele begeleiding*. Leuven, België: Uitgeverij Acco.

Ouderbetrokkenheid.nl (2010). *Waarom is het belangrijk om te werken aan ouderbetrokkenheid?* Verkregen op 3 April, 2014, van <http://www.ouderbetrokkenheid.nl/faq.php#1>

SETDutwente. (2013, 26 november). [videofragment]. *Bevorderen van transfer tussen plusklas en reguliere klas. Deel 1*. Geraadpleegd op 12 maart 2014 van <http://www.youtube.com/watch?v=9cv08L7KRAY>

Webb, T. J., Gore, L. J., Amend, R. E. & DeVries, R. A. (2013). *De begeleiding van hoogbegaafde kinderen*. Assen, Nederland: Van Gorcum.

Bijlage 1 – Format intakegesprek

Format intakegesprek

Voorafgaand aan deelname
aan de plusklas

Naam ouders	
Naam kind	
Leeftijd	
Groep	
Reguliere leerkracht	
Plusklasleerkracht	

Deel A - Persoonsgegevens

Deel B - Algemene/praktische informatie door plusklasleerkracht

- **Wat houdt de plusklas in?**
 - Methodiek Pittige Plus Torens
- **Waarom komt de leerling in aanmerking voor de plusklas?**
 - CITO score;
 - Goed gedrag.
- **Praktische en organisatorische zaken**
 - Tijden;
 - Locatie;
 - Lokaal;
 - Groepsgrootte.
- **Voorwaarden plusklas (indien van toepassing)**
 - Map meenemen;
 - Huiswerk af;
 - Agenda meenemen.
- **Onderhouden van contact met ouders**
 - Telefoonnummer:
 - E-mail adres:

- **Eigen aanvullingen**
- **Ruimte voor vragen**

Deel C - Informatie verzamelen kind/ouders/reguliere leerkracht

1. Kind (Met behulp en uitleg van ouders en leerkracht!)

Wat vind je thuis leuk om te doen?

Wat vind je moeilijk?

Waarom zou je in de plusklas willen?

Wat zou je in de plusklas willen leren?

Kruis een of meer vakjes aan of vul aan in de lege vakjes

Leren verantwoordelijk zijn		Leren om je huiswerk in stappen te delen		Leren om zelf oplossingen te zoeken	
Leren dat iets kan mislukken		Leren omgaan met feedback		Leren om zelf keuzes te maken	
Leren doorzetten		Leren omgaan met anderen		Leren om verder te denken dan de bekende weg	
Hulp durven vragen		Leren samenwerken met anderen		Leren omgaan met stress	
Zelfvertrouwen krijgen		Initiatief leren nemen		Leren om voor mezelf op te komen	
Leren plannen		Leren taken verdelen		Leren beargumenteren	
Leren kritisch te zijn op eigen werk		Leren presenteren		Leren evalueren	

2. Ouders/ thuissituatie

Omschrijving van het kind

kruis een of meer vakjes aan of vul aan in de lege vakjes

Spontaan		Vrolijk		Onstuimig	
Zelfverzekerd		Somber		Doener	
Een prater		Stil		Lief	
Gemakkelijk		Lawaaiig		Verlegen	

De sociale en emotionele sterke kanten van het kind:

De sociale en emotionele behoeften van het kind:

Wat doet u thuis al om aan de ontwikkelingsvoorsprong van het kind tegemoet te komen?

Waar denkt u dat uw kind behoefte aan heeft in de plusklas?

Zijn er punten waar naar uw idee specifiek op gelet moet worden in de plusklas?

3. Reguliere leerkracht

Wat krijgt de leerling momenteel aangeboden in de reguliere klas qua differentiatie?

Wat doet u in de reguliere klas al om aan de ontwikkelingsvoorsprong van het kind tegemoet te komen?

Waar denkt u dat de leerling behoefte aan heeft in de plusklas?

Zijn er punten waar naar uw idee specifiek op gelet moet worden in de plusklas?

Deel D - Leerdoelen worden geformuleerd

De plusklasleerkracht formuleert op basis van de verkregen informatie drie leerdoelen voor de plusleerling. Het gaat hier dan om punten vanuit kind, ouders en reguliere leerkrachten waar het kind in de plusklas aan kan werken en waar ook verder op kan worden doorgepakt in de reguliere groep.

Leerdoel 1

Leerdoel 2

Leerdoel 3

Deze leerdoelen zullen geëvalueerd worden in het plusklasrapport dat tegelijkertijd wordt uitgedeeld met het reguliere rapport.

! Informatieboekje voor ouders & leerkrachten meegeven!

Datum:
Handtekening

Kind

Reguliere leerkracht

Ouders

Plusklasleerkracht

Bijlage 2 – Format plusklasrapport

Plusklasrapport

Naam leerling: _____

Datum: _____

Ingevuld door: _____

O		V		G
1	2	3	4	5

Pittige Plus Torens

Creativiteit en originaliteit	O	O	O	O	O
Inzet en verzorging	O	O	O	O	O
Procesvoortgang	O	O	O	O	O
Eindresultaat	O	O	O	O	O
Presentatie eindresultaat	O	O	O	O	O

Opmerkingen:

Pittige Plus Torens

Persoonlijke Ontwikkeling

Zelfstandig werken	O	O	O	O	O
Doorzetten	O	O	O	O	O
Zelf keuzes maken / oplossingen zoeken	O	O	O	O	O
Verantwoordelijkheid nemen	O	O	O	O	O
Houden aan afspraken en regels	O	O	O	O	O
Initiatief tonen	O	O	O	O	O
Plannen	O	O	O	O	O

Opmerkingen:

	O 1	2	V 3	4	G 5
Sociale omgang					
Vragen stellen / voor jezelf opkomen	0	0	0	0	0
Samenwerken / omgaan met anderen	0	0	0	0	0
Omgaan met feedback	0	0	0	0	0
Overleggen / taken verdelen	0	0	0	0	0
Praten en delen van gevoel	0	0	0	0	0

Opmerkingen:

Evaluatie op leerdoelen die zijn opgesteld tijdens het intakegesprek.

Leerdoel 1

Leerdoel 2

Leerdoel 3

Gezien door (handtekening):

Kind

Ouders

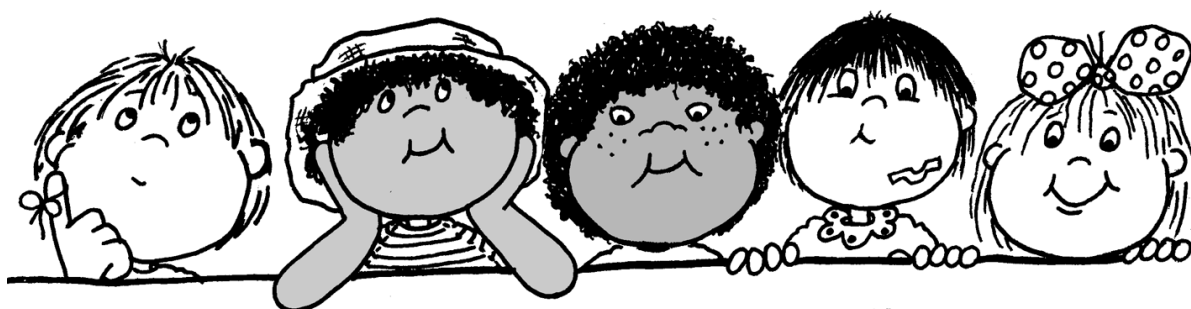
Reguliere leerkracht

Bijlage 3 – Informatieboekje voor ouders en (plusklas) leerkrachten

Informatieboekje voor ouders & (plusklas) leerkrachten

Over de plusklas en een
ontwikkelingsvoorsprong

Inleiding

U heeft dit informatieboekje ontvangen naar aanleiding van het intakegesprek. Tijdens het intakegesprek heeft u algemene en praktische informatie gekregen over de plusklas en daarnaast is er besproken waar de leerling goed in is en wat de leerling nog zou willen/kunnen leren. Omdat er tijdens het intakegesprek veel informatie is gegeven ontvangt u dit informatieboekje zodat u het nog eens rustig door kan lezen. Zo zal er kort aandacht besteed worden aan de informatie die is gegeven tijdens het intakegesprek. Er zal informatie gegeven worden met betrekking tot een ontwikkelingsvoorsprong en daarnaast zullen er een aantal praktische tips te vinden zijn in dit informatieboekje hoe er thuis en op school omgegaan kan worden met de ontwikkelingsvoorsprong van het kind. Tot slot zal er een overzicht te vinden zijn met handige bronnen die geraadpleegd kunnen worden.

Het is van belang om te vermelden dat er in dit informatieboekje wordt gesproken over meer- en hoogbegaafde kinderen. Een kind mag enkel hoogbegaafd worden genoemd als dit is gediagnosticeerd. Op OBS de Wilgenstam wordt er daarom gesproken over plusleerlingen.

Informatie over de plusklas

Vanaf eind januari 2014 verzorgt OBS de Wilgenstam extra ondersteuning voor leerlingen die voorlopen in hun intellectuele ontwikkeling door middel van een plusklas. Leerlingen die A of A+ scoren op minimaal twee reguliere vakken komen in aanmerking voor plaatsing in de plusklas, mits zij voldoen aan acht van de elf onderstaande criteria in de reguliere groep:

- Respectvol naar anderen;	- Respectvol omgaan met materiaal;
- Goede werkhouding;	- Doorzettingsvermogen;
- Kan samenwerken;	- Is nieuwsgierig en leergierig;
- Kan tegen kritiek;	- Kan voldoende zelfstandig werken;
- Creatieve manier van denken;	- Onderzoekende houding;

- Durft om hulp te vragen wanneer hij/zij vastloopt.

Het gaat hier dan om de leerlingen van groep 4 tot en met 8 die één dagdeel per week deelnemen aan de plusklas. Hierbij zijn de leerlingen uit de groepen 4 & 5 bij elkaar gevoegd, alsmede de leerlingen uit de groepen 6, 7 & 8.

Methodiek Pittige Plus Torens

In de plusklas wordt gewerkt met de methodiek 'Pittige Plus Torens'. Deze methodiek bestaat uit diverse projecten; ook wel de peperprojecten genoemd. Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen de groene, rode en gele peperprojecten.

- **Groene peperprojecten**

Complex maar een gesloten karakter. Zijn geschikt voor alle plusklasleerlingen.

- **Rode peperprojecten**

Complex maar hebben een meer open karakter waardoor leerlingen veel kanten op kunnen en ook zelf keuzes moeten maken. Deze zijn voornamelijk bedoeld voor hoogbegaafde leerlingen.

- **Gele peperprojecten**

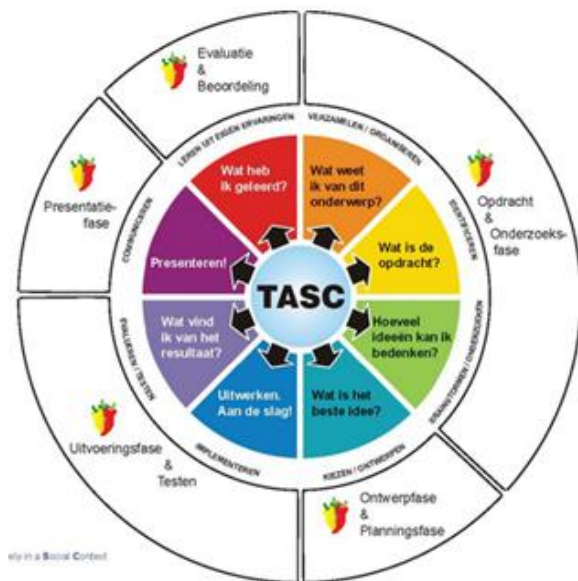
Dienen als hulp/tools bij de groene en rode projecten.

De projecten zijn bedoeld ter verrijking van het reguliere lesprogramma waarbij er verder wordt gegaan dan rekenen en/of taal. Oftewel verder dan het reguliere lesprogramma qua kennis en vaardigheden. Met behulp van de Pittige Plus Torens worden diverse vaardigheden en processen aangeleerd, zoals: zelfstandig en samenwerken, complexe situaties analyseren, creativiteit, structureren, oplossingen bedenken, terugkoppelen, plannen, communicatieve vaardigheden en presentaties voorbereiden en houden. Dit alles in combinatie met het verdiepen in een bepaald onderwerp.

Binnen de Pittige Plus Torens wordt er gewerkt met het TASC model (afbeelding 1). Dit is een model dat diverse fases kent. Te beginnen met de opdracht & onderzoeksfase. Hierin gaan leerlingen bedenken wat ze al weten over een bepaald onderwerp en wat ze te weten willen komen. Ze gaan zich verdiepen in het onderwerp door informatie te zoeken en ideeën te bedenken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het maken van een mindmap om de voorkennis op te halen.

Daarna komt de ontwerp & planningsfase, hierin gaan kinderen zich afvragen wat het beste idee is en hoe dit uitgevoerd kan worden. Daarbij gaan ze een planning maken waarin bedacht wordt wat er moet gebeuren en hoeveel tijd er nodig is om het project uit te voeren. Vervolgens worden er afspraken gemaakt. In de uitvoeringsfase gaan de kinderen daadwerkelijk aan de slag. Ideeën worden uitgewerkt en als dat klaar is wordt er naar de presentatie toegewerkt. Dit vindt plaats in de laatste fase: evaluatie & beoordeling. De kinderen houden hun presentatie en dit wordt met elkaar geëvalueerd.

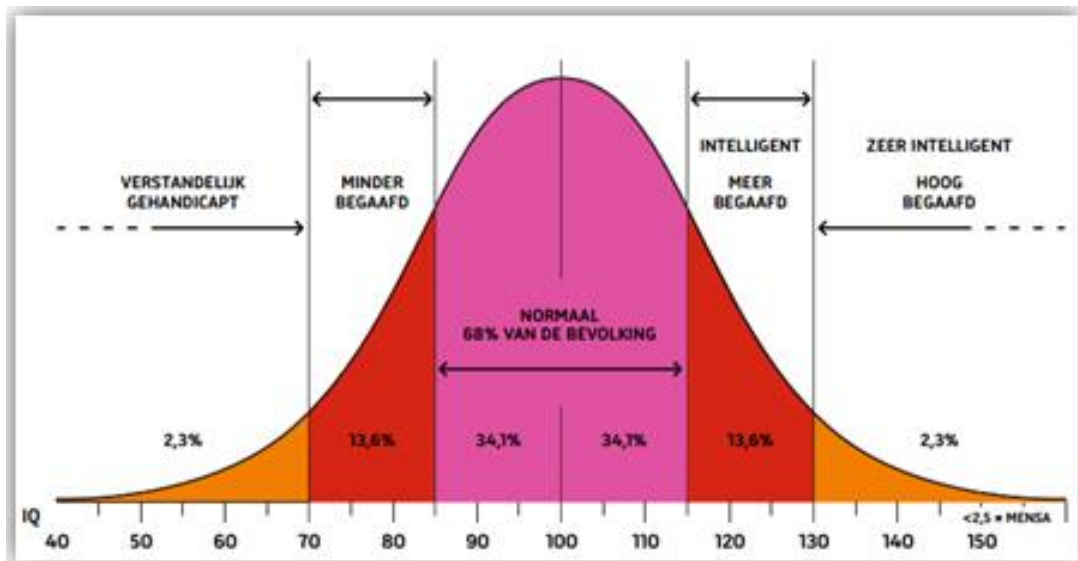

Afbeelding 1 TASC Model
(Pittige Plus Torens, 2008)

Algemene informatie over ontwikkelingsvoorsprong

'Meerbegaafdheid' en 'ontwikkeling van talenten' komen maatschappelijk en wetenschappelijk steeds meer in de belangstelling. Zowel binnen als buiten het onderwijs neemt de aandacht voor meer- en hoogbegaafden of anderszins getalenteerde kinderen toe.

In de literatuur is er geen eenduidige definitie voor het begrip meer- of hoogbegaafdheid. Wel is er bij alle definities specifiek aandacht voor het IQ. In de normaalverdeling hieronder is te zien dat ongeveer 2,3% van de kinderen een IQ van 130 of hoger heeft. De methodiek waarmee gewerkt wordt in de plusklas is bedoeld voor kinderen die meer- en hoogbegaafd zijn. In de normaalverdeling is te zien dat dit zo'n 10 tot 15% van de leerlingen is. Deze kinderen doorlopen redelijk gemakkelijk het reguliere lesprogramma en kunnen meer uitdaging gebruiken. Ze hebben minder instructie nodig en gaan zich sneller vervelen als ze geen differentiatie aangeboden krijgen.

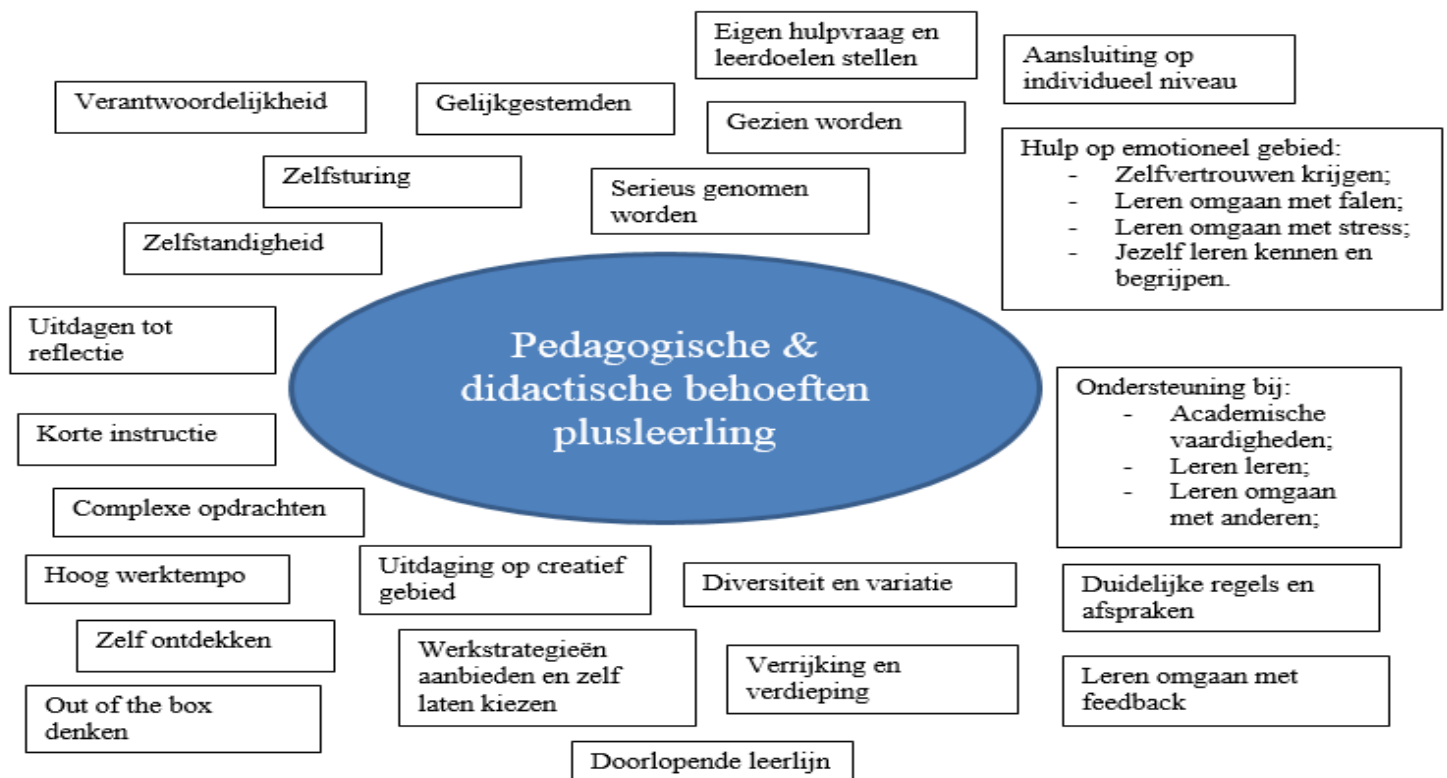
Afbeelding 2 *Normaalverdeling IQ*
(Agora, 2012)

Wat betreft differentiatie is het belangrijk dat het toegevoegde waarde heeft voor het kind. Differentiatie gebeurt door middel van compacten en verrijken. Met compacten wordt de leerstof aangepast aan de leerling; minder herhaling- en onnodige oefenopdrachten en werken op eigen tempo. De leerling haalt zo zijn/haar leerdoelen in minder lestijd. Deze overgebleven tijd kan ingevuld worden met verrijkingsstof. Onder verrijkingsstof wordt verstaan: verdiepen en verbreden. Verdiepen betekent dieper ingaan op het onderwerp, dit hoort plaats te vinden in de reguliere groep. Er wordt aangesloten op de reguliere lesstof maar deze wordt verdiept. Als het gaat om verbreden, wordt er aandacht besteed aan uiteenlopende onderwerpen, zoals in de plusklas gebeurt.

Een meer- of hoogbegaafd kind leert doorgaans gemakkelijk, hier wordt verschillend over gedacht. Aan de ene kant wordt het gezien als een gave, iets waar het kind niets voor hoeft te doen en waar ook niet veel aandacht aan besteed hoeft te worden. Kinderen die al veel kwaliteiten hebben hoeven in dat idee niet nog meer aandacht te krijgen want 'zij redden zich wel'. OBS de Wilgenstam heeft hierover een andere visie en beseft dat het soms een moeilijke situatie kan zijn waarin deze kinderen verkeren. Daarom kiest OBS de Wilgenstam voor een aanpak die de talenten van de leerlingen stimuleert en waarbij de onderwijsbehoeften worden uitgedaagd.

Naast het IQ is het dus van groot belang dat er ook aandacht is voor de persoonlijkheid van het kind. Een hoog- of meerbegaafd kind is vaak sensitiever en voelt dingen anders aan dan leeftijdgenoten. Ze zijn zich doorgaans erg bewust van wat ze zien, voelen en meemaken. Het is voor ouders en leerkrachten niet altijd even gemakkelijk om kinderen hierbij te begeleiden. Om goed aan te kunnen sluiten op de behoeften van het kind is het belangrijk om inzicht te hebben in de pedagogische en didactische behoeften van het kind. Deze zijn verkregen vanuit literatuur- en praktijkonderzoek (afbeelding 3).

Afbeelding 3: Pedagogische en didactische behoeften van de plusleerling.

Praktische tips over hoe om te gaan met een meer- & hoogbegaafd kind

- **Behandel het kind niet als een volwassene;**
- **Heb oog voor de persoonlijkheid van het kind.**
Gezien worden en waardering krijgen;
- **Stel realistische verwachtingen aan het kind.**
Onderschat het niet maar overschat het ook niet;

- **Geef structuur en regels;**
- **Geef correcties en motiverende opmerkingen zo veel mogelijk individueel;**
- **Creëer tijd om persoonlijke aandacht te geven;**
- **Neem het kind en zijn/haar ideeën serieus;**
- **Inzetten op het leren-leren.**
Laat het kind vooraf nadenken over de stappen die gezet moeten worden om kennis te verkrijgen of de stappen die gemaakt moeten worden om iets te leren voor een toets;
- **Reflectie op denk- en werkwijze van het kind.**
Reflecteer samen met het kind op de manier van denken. Het gaat niet om het resultaat;
- **Stel open vragen.**
Om het denkproces te stimuleren en uit te dagen;
- **Laat het kind zelf keuzes maken.**
Om gevoel van autonomie en zelfsturing te vergroten;
- **Geef het kind de ruimte.**
Om zelf dingen uit te vinden, te kiezen en om dingen op hun eigen manier te doen.
- **Geef positieve/ opbouwende feedback.**
Dit kan op de volgende manier:
 - Stap 1**
Feedup: waar werkt het kind naartoe? Wat is het einddoel of gewenste resultaat?
 - Stap 2**
Feedback: hoe heeft het kind het werk tot nu toe aangepakt? Hoe ver is het kind?
 - Stap 3**
Feedforward: hoe gaat het kind verder om het doel te kunnen behalen? Wat moet het kind hiervoor doen?;
- **Aanbieden van differentiatie in de reguliere groep.**
Differentiatie is de basis voor de plusleerling in de reguliere groep:
 - Zorg voor structuur/systeem in de differentiatie. Denk aan vaste tijd of wanneer het kind klaar is met reguliere werk. Hierdoor wordt de leerling minder leerkrachtafhankelijk;

- Laat het kind keuzes maken in het gedifferentieerde werk. Dit vraagt planning, organisatievermogen en initiatief;
 - Geef individuele feedback aan het kind;
 - Zorg altijd voor een aparte beoordeling en/of toetsing van het gedifferentieerde werk.
- **Ouders en leerkrachten: onderhoud goed contact met elkaar!**
Op deze manier kan het kind zich zowel thuis als op school optimaal ontwikkelen.

Overzicht met bronnen die geraadpleegd kunnen worden

1. Boeken

Titel

Auteur

Begaafd begeleiden

*Eleonoor van Gerven & Ilja
Hoogenberg-Engbers*

**De begeleiding van
Hoogbegaafde kinderen**

*James T. Webb, Edward R. Amend,
Janet L. Gore & Arlene R. DeVries.*

Handboek hoogbegaafdheid

Eleonoor van Gerven

Hoogbegaafdheid bij kinderen

Frans Mönks, Irene Ypenburg

Tijdschrift Talent

<http://www.tijdschrift-talent.nl/nl/tijdschrift/>

2. Websites

PONTE psychologisch adviesbureau

<http://www.hoogbegaafd.nu/>

Ieku advies. Balans in hoogbegaafd opvoeden

<http://www.iekunl/opvoedtips/>

Pittige Plus Torens

www.pittigeplustorens.nl

Slimme kinderen

<http://www.slimmekinderen.nl/hoogbegaafdheid.html>

**Pharos. Landelijke oudervereniging van ouders van
hoogbegaafde kinderen**